

การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท

ลวณรัตน์ ชัยกิจธนาภรณ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ปีการศึกษา 2559

การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท

ลวณรัตน์ ชัยกิจธนาภรณ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ปีการศึกษา 2559

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตาม ทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท
อาจารย์ที่ปรึกษา	อาจารย์ ดร.อภิสิทธิ์ ภาชนะวรรณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมชัย หาญกล้า
ชื่อนักศึกษา	ลวันรัตน์ ชัยกิจธนาภรณ์
สาขาวิชา	การบริหารการศึกษา
ปีการศึกษา	2559

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท และ 2) เปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท จำแนกตามตำแหน่ง เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษาที่สังกัดกลุ่มตัวอย่าง คือผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ปีการศึกษา 2559 จำนวน 336 คน โดยการสุ่มแบบชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่น 0.893 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีแอลเอสดี ของฟิชเชอร์

ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ภาพรวมอยู่ในระดับมาก
2. การเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ภาพรวมเมื่อจำแนกตามตำแหน่งและเพศ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนจำแนกตามอายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษาที่สังกัดไม่แตกต่างกัน

Thesis Title   School Management According to the Philosophy of Sufficiency
Economy as Perceived by School Administrators and Teachers
under Chai Nat Primary Educational Service Area Office

Thesis Advisors   Dr. Apisan Pachanavon
Asst. Prof.Dr. ChalermchaiHankla

Name   Lawanrat Chaikittanaporn

Program   Educational Administration

Academic Year   2016

ABSTRACT

This research aimed to 1) study school management according to the Philosophy of Sufficiency Economy as perceived by school administrators and teachers under Chai Nat Primary Educational Service Area Office; and 2) compare the school management when classified by the respondents' position, gender, age, educational background, work position, and size of school in which they were affiliated. Drawn by stratified random sampling, the sample included 336 administrators and teachers under Chai Nat Primary Educational Service Area Office during the academic year 2016. The research tool was a questionnaire with a reliability value of 0.893. Data were analyzed by using mean, standard deviation, t-test, one-way ANOVA, and Fisher's LSD method.

Findings indicated that:

1. Overall and individually, the school management according to the Philosophy of Sufficiency Economy was at a high level.
2. Overall, comparisons of the school management when classified by the respondents' position and gender revealed significant differences ($p < .05$), but when classified by age, educational background, work experience, and size of school in which they were affiliated, there were no significant differences.

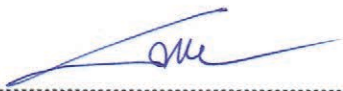
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี อนุมัติวิทยานิพนธ์เรื่อง การบริหารสถานศึกษาตาม
หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามที่คณะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท เสนอโดย นางลวณรัตน์ ชัยกิจธนาภรณ์ เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ
วิจัย และนวัตกรรม
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ ลวณย์วิสุทธิ)
วันที่ 5 เดือน มิถุนายน พ.ศ.2560

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร.ภัสยกร เลาสวัสดิกุล)

กรรมการ
(อาจารย์ ดร.อภิสรร์ ภาชนะวรรณ)

กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมชัย หาญกล้า)

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
(ดร.วสัน ปุ่นผล)

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี โดยได้รับความอนุเคราะห์จากบุคคลหลายท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อาจารย์ ดร.อภิสิทธิ์ ภาชนะวรรณ ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ และ อาจารย์ ดร.เฉลิมชัย หาญกล้า กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้ให้คำปรึกษา แนะนำ ในการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เพื่อให้ถูกต้องตามระเบียบของมหาวิทยาลัยราชภัฏ เทพสตรี จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.อภิสิทธิ์ ภาชนะวรรณ อาจารย์ ดร.เฉลิมชัย หาญกล้า อาจารย์ ดร.ภูวดล จุลสุคนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐาปนกรณ์ แก้วเงิน และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วินัย สมมิตร ในฐานะผู้เชี่ยวชาญที่กรุณาตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

ขอขอบพระคุณ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ และ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่าน ที่ให้คำแนะนำในการปรับปรุงวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จ ลุล่วงด้วยดี

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.อภิสิทธิ์ ภาชนะวรรณ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม เพื่อการวิจัยเป็นอย่างดี

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแต่ทุกท่าน ที่ได้ให้ความกรุณาตั้งกล่าวข้างต้นนี้ ด้วยสำนึกในบุญคุณตลอดไป

ลวณรัตน์ ชัยกิจธนาภรณ์

สารบัญ

	หน้า
หน้าอำนวยการ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
ประกาศนียบัตร	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	6
ความสำคัญในการวิจัย.....	6
ขอบเขตการวิจัย.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	9
สมมุติฐานการวิจัย.....	10
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
การบริหารสถานศึกษา.....	12
ความหมายของการบริหารสถานศึกษา.....	12
ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษา.....	13
ขอบข่ายของการบริหารสถานศึกษา.....	16
แนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.....	21
ความหมายของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.....	21
ความสำคัญของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.....	24
แนวคิดของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.....	25
การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.....	33
ด้านนโยบาย.....	33
ด้านวิชาการ.....	40
ด้านงบประมาณ.....	52

	หน้า
บทที่ 2 (ต่อ)	
ด้านบริหารทั่วไป.....	60
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	66
งานวิจัยในประเทศ.....	66
งานวิจัยต่างประเทศ.....	69
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	71
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	71
เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล.....	72
ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ.....	73
การหาคุณภาพของเครื่องมือ.....	73
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	74
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	74
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	74
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	75
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	79
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	79
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	79
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	80
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	94
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	94
สมมติฐานการวิจัย.....	94
วิธีดำเนินการวิจัย.....	94
สรุปผลการวิจัย.....	95
อภิปรายผล.....	97
ข้อเสนอแนะ.....	100
บรรณานุกรม.....	102

	หน้า
ภาคผนวก	114
ภาคผนวก ก แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	115
ภาคผนวก ข ผลการวิเคราะห์คุณภาพของแบบสอบถามในการวิจัย	
ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในการวิจัย	121
ภาคผนวก ค รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	125
ภาคผนวก ง หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ	
คุณภาพเครื่องมือ	127
ภาคผนวก จ หนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองใช้ (try out) เครื่องมือใน	
การวิจัย	133
ภาคผนวก ฉ หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลในการวิจัย	135
ประวัติผู้ทำวิทยานิพนธ์	137

สารบัญตาราง

		หน้า
ตาราง 1	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่จำแนกเป็นผู้บริหารและครู	72
ตาราง 2	จำนวนและร้อยละจำแนกตามสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง.....	80
ตาราง 3	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารสถานศึกษาตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ภาพรวม.....	82
ตาราง 4	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารสถานศึกษาตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ด้านนโยบาย	83
ตาราง 5	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารสถานศึกษาตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ด้านวิชาการ.....	84
ตาราง 6	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารสถานศึกษาตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ด้านงบประมาณ.....	85
ตาราง 7	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารสถานศึกษาตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ด้านบริหารทั่วไป.....	86
ตาราง 8	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท จำแนกตามตำแหน่ง	87
ตาราง 9	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท จำแนกตามเพศ.....	88
ตาราง 10	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท จำแนกตาม วุฒิการศึกษา.....	89

ตาราง 11	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท จำแนกตามอายุ.....	90
ตาราง 12	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน.....	91
ตาราง 13	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาที่สังกัด.....	92
ตาราง 14	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ด้านงบประมาณ จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาที่สังกัด.....	93

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	10

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การจัดทำแผนพัฒนาประเทศของไทยนับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 จนถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) มีการพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่องภายใต้สถานการณ์เงื่อนไขและการเปลี่ยนแปลงในมิติต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) เป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของการวางแผนพัฒนาประเทศที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคมและมุ่งให้ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” พร้อมทั้งปรับเปลี่ยนวิธีการพัฒนาเป็นบูรณาการแบบองค์รวมเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่สมดุลต่อมาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ได้ัญเชิญ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาและบริหารประเทศควบคู่ไปกับกระบวนการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มี “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” สำหรับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ยังคงน้อมนำ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นแนวทางปฏิบัติและให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่ยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” และการพัฒนาที่สมดุลทั้งคน สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมโดยมีการเตรียม “ระบบภูมิคุ้มกัน” ด้วยการเสริมสร้างความเข้มแข็งของทุนที่มีอยู่ในประเทศและการบริหารจัดการความเสี่ยงให้พร้อมรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในประเทศเพื่อมุ่งสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่เย็นเป็นสุขของคนไทยทุกคน ในระยะของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 สังคมไทยได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้อย่างกว้างขวางทุกภาคส่วน ส่งผลให้ประเทศไทยเข้มแข็งมีภูมิคุ้มกันสูงขึ้นในหลายด้าน และสามารถปรับตัวรับกับภาวะวิกฤตเศรษฐกิจโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ให้ความสำคัญต่อเนื่องกับการพัฒนาคุณภาพคนและสังคมการสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินและความโปร่งใสในการบริหารจัดการภาครัฐรวมทั้งการสนับสนุนให้เกิดการแข่งขันที่เป็นธรรม และการกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ประเทศไทยนำภูมิคุ้มกันที่มีอยู่พร้อมทั้งเร่งสร้างภูมิคุ้มกันในประเทศให้เข้มแข็งขึ้นมาใช้ในการเตรียมความพร้อมให้แก่คน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2555, หน้า 1-2)

จากกระแสพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานไว้ตั้งแต่วันที่ 4 ธันวาคม 2517 มีข้อความตอนหนึ่งว่า “ขอให้ทุกคนมีความปรารถนาที่จะสร้างให้เมืองไทยพออยู่

พอกิน มีความสงบและทำงานตั้งจิตอธิษฐาน ตั้งปณิธานในทางนี้ จะทำให้เมืองไทยอยู่แบบพอกิน พอกิน มีใช้ว่าจะรุ่งเรื่องอย่างยอด แต่พอกินมีความพอกอยู่ พอกิน มีความสงบเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ ถ้าเราสามารถพอกอยู่ พอกินอย่างนี้ได้เราก็จะยอดเยี่ยมได้” จนเกิดเป็นปรัชญาใหม่ของโลก คือ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นแนวพระราชดำริที่พระราชทานแก่พสกนิกรให้มี “ภูมิคุ้มกัน” ในการดำรงชีพในโลกยุคปัจจุบัน และได้พระราชทานพระราชกระแสนี้มาอย่างต่อเนื่องเป็นเวลา 30 ปี จึงเป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์และในขณะเดียวกันถือว่าการเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ ให้มีสำนึกคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต ให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสมในการดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความพอเพียง มีสติ ปัญญาและความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างกว้างขวางและรวดเร็ว ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี ปัจจุบันปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้รับความสนใจจากหลายกลุ่มองค์กร (สุเมธ ตันติเวชกุล, 2553, หน้า 2-3)

จากการที่ประเทศไทยประสบกับภาวะวิกฤตเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 ซึ่งเป็นผลมาจากการพัฒนาที่ไม่สมดุลและไม่มีเสถียรภาพ ได้ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนในวงกว้าง ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมที่ไม่คำนึงถึงระดับความเหมาะสมกับศักยภาพของประเทศ นอกจากนี้แล้วยังเป็นผลจากการหวังพึ่งพิงความรู้ เงินลงทุน หรือตลาดจากภายนอกประเทศ โดยไม่ได้สร้างความมั่นคงและเข้มแข็ง หรือสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีเพื่อให้สามารถพร้อมรับความเสี่ยงจากความผันผวนของปัจจัยภายในและภายนอก ในขณะเดียวกันปัญหาซึ่งทับถมมาอย่างต่อเนื่องจนกลายเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมได้ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการกระจายทุน กระจายความเจริญ และกระจายรายได้ระหว่างกลุ่มคนและในเชิงพื้นที่เกิดปัญหาทางสังคมความย่อหย่อนทางศีลธรรม ความเสื่อมสลายของวัฒนธรรมในสังคมไทย ตลอดจนความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังนั้นรัฐบาลไทยจึงได้ให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ด้วยการกำหนดนโยบายด้านการศึกษาที่มุ่งเน้นปฏิรูปการศึกษา โดยเสริมสร้างความตระหนักในคุณค่าปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ พัฒนาคนโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันทางศาสนา และสถาบันการศึกษา และการจัดการศึกษาที่เน้นการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่ สถานศึกษา และท้องถิ่น รวมทั้งการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคเอกชน เพื่อให้การศึกษาสร้างคนและสร้างความรู้สู่สังคมคุณธรรม สมรรถภาพ และประสิทธิภาพ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2550, หน้า 1)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้นำนโยบายหลาย ๆ ส่วน นับแต่แผนบริหารราชการแผ่นดินปีงบประมาณ 2551-2554 แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2545-2559) แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) ร่วมกับผลการดำเนินงานตามเป้าหมายกลยุทธ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ 2551 มาจัดทำและประกาศเป็นนโยบายการศึกษา ปีงบประมาณ 2552 มีสาระสำคัญที่กำหนดไว้ในกลยุทธ์ที่ 1 คือ ปลูกฝังคุณธรรม ความสำนึกในความเป็นชาติไทย และวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ให้แก่นักเรียนทุกคน เป้าหมายความสำเร็จ ข้อที่ 1 นักเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ผ่านการประเมินคุณธรรม มีสำนึกในความเป็นชาติไทย สามารถปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และวิถีประชาธิปไตย และข้อ 4 โรงเรียนทุกแห่งจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังคุณธรรม ความสำนึกในความเป็นชาติไทย และวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ให้ความสำคัญกับกิจกรรมลดภาวะโลกร้อน โดยมีโรงเรียนผ่านมาตรฐาน และสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับโรงเรียนอื่นไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50 และได้กำหนดมาตรการ เพื่อความสำเร็จของเป้าหมาย คือ สำนวสสภาพการจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่หลากหลาย โดยเฉพาะการจัดค่ายการแสดง ลูกเสือ ดนตรี กีฬา เพื่อเป็นแนวทางในการปลูกฝังคุณธรรม ความสำนึกในความเป็นชาติไทย วิถีประชาธิปไตย และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งในปีงบประมาณ 2552 ให้ความสำคัญกับการสร้างเสริมจิตสำนึกในความเป็นชาติไทยเป็นพิเศษ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551, หน้า 23)

การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการศึกษานั้น ถือว่าเป็นสิ่งจำเป็น เนื่องจากการพัฒนาคนถือเป็นเรื่องที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศในทุกด้าน ต้องมุ่งพัฒนาที่ตัวครูก่อนเป็นอันดับแรก เพราะครูถือว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการถ่ายทอดความรู้ และปลูกฝังสิ่งต่าง ๆ ให้แก่เด็ก ดังนั้นจึงควรส่งเสริมครูให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถ่องแท้ก่อน เพราะเมื่อครูเข้าใจ ครูก็จะได้เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กได้ ครูจะสอนให้เด็กรู้จักพอ ครูจะต้องรู้จักพอก่อน โดยอยู่อย่างพอเพียงและเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กับเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ต้องมีสติในการเลือกรับข้อมูลต่าง ๆ ที่เข้ามา รู้จักเลือกรับและรู้จักต่อยอดองค์ความรู้ที่มีอยู่ หมั่นศึกษา เพิ่มพูนความรู้ อย่างเป็นขั้นเป็นตอน ไม่ก้าวกระโดด ในการเลือกรับข้อมูลนั้น ต้องรู้จักพิจารณาอย่างเป็นขั้นเป็นตอน รู้จักแก้ไขปัญหาอย่างเป็นขั้นเป็นตอน ประเมินความรู้และสถานการณ์อยู่ตลอดเวลาจะได้รู้จัก และเตรียมพร้อมที่จะรับมือกับสภาพ และผลจากการเปลี่ยนแปลงในมิติต่าง ๆ ได้อย่างรอบคอบและระมัดระวังเป้าหมายสำคัญของการขับเคลื่อน คือ การทำให้เด็กรู้จักความพอเพียง ปลูกฝัง อบรม บ่มเพาะให้เด็กมีความสมดุลทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม โดยสอดแทรกแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เข้าเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร สาระเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อสอนให้เด็กรู้จักการใช้ชีวิตได้อย่างสมดุล ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เห็นคุณค่าของทรัพยากรต่าง ๆ รู้จักอยู่ร่วมกับผู้อื่น

รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และแบ่งปัน มีจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม และเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมค่านิยม ความเป็นไทย ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ รู้ว่าตนเองเป็นองค์ประกอบหนึ่งในสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมของโลก การกระทำของตนย่อมมีผลและเชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อมในโลกที่ ตนเองเป็นสมาชิกอยู่ด้วย ซึ่งการจะบรรลุเป้าหมายดังกล่าวข้างต้น สำคัญคือครูจะต้องรู้จัก บูรณาการการเรียนการสอนให้เด็กและเยาวชนเห็นถึงความเชื่อมโยงในมิติต่างๆ ทั้งด้าน สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม สังคม และเศรษฐกิจ ซึ่งความเป็นองค์รวมนี้อาจเกิดขึ้นได้ ครูต้องใช้ ความรู้และคุณธรรมเป็นปัจจัยในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาตามแนวทางของเศรษฐกิจ พอเพียง สามารถดำเนินการได้ใน 2 ส่วน ส่วนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษา และส่วนที่ เป็นการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งส่วนที่ 2 นี้ ประกอบด้วย การสอดแทรกสาระเศรษฐกิจ พอเพียง ในหลักสูตรและสาระเรียนรู้ในห้องเรียนและประยุกต์หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการจัด กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (ก่อเกียรติ วิริยะกิจพัฒนา, 2550, หน้า 146)

กระทรวงศึกษาธิการ, และองค์กรเครือข่ายขับเคลื่อน (2554, หน้า 1-2) ได้กล่าวถึงการ ประเมินสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) เป็นการประเมินระดับคุณภาพ/การปฏิบัติงาน ของสถานศึกษา ซึ่งระบุในเครื่องมือประเมินสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ปี 2554-2556 ในรายการประเมิน ด้านที่ 1 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา มี 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) องค์ประกอบด้วย นโยบาย ตัวบ่งชี้ที่ 1.1 มีนโยบายน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนใน สถานศึกษา และบูรณาการในแผนปฏิบัติงานประจำปี ตัวบ่งชี้ที่ 1.2 ดำเนินการตามนโยบาย และแผนปฏิบัติงานประจำปีที่น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนใน สถานศึกษา ตัวบ่งชี้ที่ 1.3 ติดตามผลการดำเนินการตามนโยบายและแผนปฏิบัติงานประจำปีที่ น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษา ตัวบ่งชี้ที่ 1.4 นำผลการ ติดตามมาพัฒนา นโยบาย/แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงในสถานศึกษา 2) องค์ประกอบที่ 2 วิชาการ ตัวบ่งชี้ที่ 2.1 มีแผนงาน/โครงการ/และ กิจกรรมด้านวิชาการ ที่ส่งเสริมการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัด กิจกรรมการเรียนรู้ ตัวบ่งชี้ที่ 2.2 ดำเนินการตาม แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ด้านวิชาการ ที่ ส่งเสริมการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตัวบ่งชี้ที่ 2.3 ติดตามผลการดำเนินการตาม แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ด้านวิชาการ ที่ส่งเสริมการ บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตัวบ่งชี้ที่ 2.4 นำผล การติดตามไปพัฒนาแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ด้านวิชาการที่ได้ส่งเสริมการบูรณาการหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) งบประมาณ ตัวบ่งชี้ที่ 3.1 มีการ วางแผนการบริหารจัดการงบประมาณของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง ตัวบ่งชี้ที่ 3.2 ดำเนินการตามแผนงบประมาณของสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของ

เศรษฐกิจพอเพียง ตัวบ่งชี้ที่ 3.3 ติดตามผลการดำเนินงานตามแผนงบประมาณของสถานศึกษา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตัวบ่งชี้ที่ 3.4 นำผลการติดตามมาพัฒนาและปรับปรุง การบริหารจัดการงบประมาณตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 4) บริหารทั่วไป ตัวบ่งชี้ที่ 4.1 บริหารจัดการอาคารสถานที่และแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตัวบ่งชี้ที่ 4.2 ประสานสัมพันธ์กับชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอย่างพอเพียงของผู้เรียน

จากการที่กระทรวงศึกษาธิการ ได้มีนโยบายการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาในทุกกระดับ เพื่อให้ผู้บริหารองค์กร ครู ผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากรด้านการศึกษา และนักเรียน นักศึกษา มีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถนำหลักคิด หลักปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาบูรณาการในการบริหารจัดการ การเรียนการสอน ตลอดจนการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ก่อให้เกิดความตระหนักและฝังรากลึกภายในตนเอง และผู้อื่นอย่างยั่งยืนตลอดไปนั้น กระทรวงศึกษาธิการ มีนโยบายขยายผลสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) โดยเริ่มพัฒนาเพื่อขยายผลในปี 2554 เป็นต้นมา และในปี พ.ศ. 2556 ได้ดำเนินการติดตามประเมินผลสถานศึกษา พบว่ามีสถานศึกษาที่ผ่านรายการประเมินเกณฑ์คุณภาพของกระทรวงศึกษาธิการ สามารถเป็นสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) ประจำปี 2556 จำนวนทั้งสิ้น 6,819 แห่ง ส่วนสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชายนาท มีสถานศึกษาเพียง 48 แห่งที่ผ่านการประเมินเกณฑ์คุณภาพสถานศึกษาพอเพียง จากจำนวนสถานศึกษาทั้งหมด 222 แห่ง จะเห็นได้ว่ามีจำนวนสถานศึกษาถึง 174 แห่ง ที่ยังไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน หรือยังไม่ได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการเกี่ยวกับการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2557, หน้า 10-11)

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชายนาท เพื่อนำข้อมูลพื้นฐานให้กับผู้บริหารสถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินการนํานโยบายของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชายนาทต่อไป

ความมุ่งหมายในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท เมื่อจำแนกตาม ตำแหน่ง เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษาที่สังกัด

ความสำคัญของการวิจัย

1. ผลของการวิจัยครั้งนี้จะทำให้ทราบถึงสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท
2. ข้อมูลนี้จะเป็นประโยชน์ต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ผู้บริหารโรงเรียน ครู นักวิชาการ กลุ่มนิเทศติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา สำหรับใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข ส่งเสริม และพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานโรงเรียนใน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นก่อนโดยพัฒนาผู้เรียนให้เกิดกระบวนการคิด ปฏิบัติการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง และยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ความเปลี่ยนแปลงต่างๆ รวมถึงเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีที่มีผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกต่อไป

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ปีการศึกษา 2559 จำนวน 193 แห่ง รวมทั้งสิ้น 2,089 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 206 คน และครู 1,883 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท, 2559, หน้า 1)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากประชากรที่มีจำนวนที่แน่นอน (finite population) จึงใช้สูตร (Taro Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และยอมให้มีความคลาดเคลื่อนได้ร้อยละ 5 ในการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง (สุวรรีย์ ศิริโกคาภิรมย์, 2546, หน้า 445) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 336 คน แบ่งเป็นได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 134 คน และจำนวนกลุ่มตัวอย่างครู จำนวน 202 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา คือ

2.1 ตัวแปรอิสระ (independent variables) ได้แก่สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
ได้แก่

2.1.1 ตำแหน่ง

- 1) ผู้บริหารสถานศึกษา
- 2) ครู

2.1.2 เพศ

- 1) ชาย
- 2) หญิง

2.1.3 อายุ

- 1) น้อยกว่า 30 ปี
- 2) 30 – 39 ปี
- 3) 40 – 49 ปี
- 4) มากกว่า 49 ปีขึ้นไป

2.1.4 วุฒิการศึกษา

- 1) ปริญญาตรี / เทียบเท่า
- 2) สูงกว่าปริญญาตรี

2.1.5 ประสบการณ์ในการทำงาน

- 1) น้อยกว่า 10 ปี
- 2) 10 - 20 ปี
- 3) มากกว่า 20 ปีขึ้นไป

2.1.6 ขนาดของสถานศึกษาที่สังกัด

- 1) ขนาดเล็ก (นักเรียนจำนวน ต่ำกว่า 121 คน)
- 2) ขนาดกลาง (นักเรียนจำนวน 121- 300 คน)
- 3) ขนาดใหญ่ (นักเรียนจำนวน 301 คนขึ้นไป)

2.2 ตัวแปรตาม (dependent variables) ได้แก่การบริหารสถานศึกษาตามหลัก
ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของการวิจัยมีดังนี้

2.2.1 ด้านนโยบาย

2.2.2 ด้านวิชาการ

2.2.3 ด้านงบประมาณ

2.2.4 ด้านบริหารทั่วไป

นิยามศัพท์เฉพาะ

ทัศนะ หมายถึง แนวคิดที่แสดงออกจากความคิดเห็นในเรื่องที่สนใจ หรือมีความรู้ความชำนาญ

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การดำเนินชีวิตที่พอเพียงใน 3 ด้าน ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี จะต้องอาศัยเงื่อนไขความรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังและเงื่อนไขคุณธรรม สามารถดำรงชีวิตได้อย่างไม่เดือดร้อน ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาศึกษาพัฒนาต่อยอดให้เกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่

การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การดำเนินกิจกรรมของสถานศึกษาตามเกณฑ์การประเมินตนเองที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ในระบบการประเมินด้านที่ 1 จำนวน 4 องค์ประกอบในด้านการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างเหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถานศึกษาจนสามารถผ่านเกณฑ์ เป็นสถานศึกษาแบบอย่างในการจัดการเรียนการสอนและการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านนโยบาย หมายถึง ความรอบรู้ในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการ โดยการกำหนดวิสัยทัศน์ ทิศทางการดำเนินงาน โดยใช้เหตุผลประกอบการตัดสินใจ พร้อมทั้งเตรียมความพร้อมเพื่อให้สามารถปรับตัวได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ดี มีคุณธรรมโดยการตระหนักในด้านการควบคุมทรัพยากรให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นแนวทางและเครื่องยึดเหนี่ยวในการดำเนินงาน ใช้สติปัญญาในการพิจารณากำหนดกรอบแนวทางการดำเนินงาน และส่งเสริมบุคลากรให้มีความเพียรพยายามและความอดทนในการปฏิบัติงาน เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี โดยการกระทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อให้บุคลากรได้ปฏิบัติตาม

2. ด้านวิชาการ หมายถึง ความรู้ในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ และวางแผนการจัดการศึกษา โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และอยู่ในระดับพอเพียง ตัดสินและยอมรับฟังความคิดเห็นของบุคลากรและนักเรียน เพื่อนำข้อมูลและเหตุผลที่ได้มาใช้ในการวางแผนการจัดการศึกษา พร้อมทั้งวางแผนการจัดกิจกรรมบูรณาการเพื่อให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจนเกิดทักษะ มีความซื่อสัตย์ โปร่งใสในการจัดสรรงบประมาณในการบริหารสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ มีแบบแผน และคุ้มค่ามากที่สุด มีคุณธรรมโดยใช้สติปัญญาในการพิจารณาการวางแผนการจัดการศึกษาอย่างรอบคอบ เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีคุณภาพ ปรับปรุงและพัฒนาจัดทำแผนการจัดการศึกษาให้สอดคล้องต่อสภาพสังคมและเศรษฐกิจในปัจจุบัน เพื่อให้สามารถผลิตบุคลากรได้ตรงตามความต้องการมากที่สุด

3. ด้านงบประมาณ หมายถึง ความรู้ในการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านงบประมาณประจำปี เพื่อกำหนดเป้าหมาย ภารกิจ โครงการที่จะดำเนินงานในปีงบประมาณ มีการประชุม

ปรึกษาหารือในการกำหนดงบประมาณในการดำเนินงานอย่างชัดเจน พิจารณาความเหมาะสม และความจำเป็น และดำเนินการจัดสรรงบประมาณอย่างเหมาะสมและเป็นเหตุเป็นผล คำนึงถึง การใช้ประโยชน์ของทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า และผลที่จะเกิดขึ้นในระยะยาว มีคุณธรรม มีความรอบคอบในการจัดสรรงบประมาณเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและพอเพียงต่อความจำเป็นในปัจจุบัน พร้อมทั้งจัดสรรงบประมาณ โดยพิจารณา เหตุผลและความจำเป็น โดยยึดหลักความโปร่งใสและตรวจสอบได้ และเป็นไปตามกรอบใน แผนการปฏิบัติงาน มีการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบการใช้จ่ายในงบประมาณ โดยเน้น ความถูกต้องและความซื่อสัตย์สุจริต และมีการรายงานการติดตามผลการใช้งบประมาณ

4. ด้านบริหารทั่วไป หมายถึง ความรู้ในการวางแผนการดำเนินงานและโครงการ ต่าง ๆ อย่างเหมาะสม ประชุมวางแผนการจัดกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการ เรียนการสอนและการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ ดำเนินงานสำรวจทรัพยากร วัสดุ พัสดุ ต่าง ๆ เพื่อวางแผนการจัดหาและปรับปรุงให้พร้อมต่อการดำเนินกิจการต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา อดทน ขยัน และรอบคอบในการปรับปรุงทรัพยากรในสถานศึกษาให้สามารถนำมาใช้ใหม่ได้ ใช้ ความรอบคอบในการตรวจสอบอาหารสถานที่และสิ่งจำเป็นต่าง ๆ ในการจัดการเรียนการสอน ดำเนินการปรับปรุง และพัฒนา เพื่อเตรียมความพร้อมต่อการจัดการศึกษา

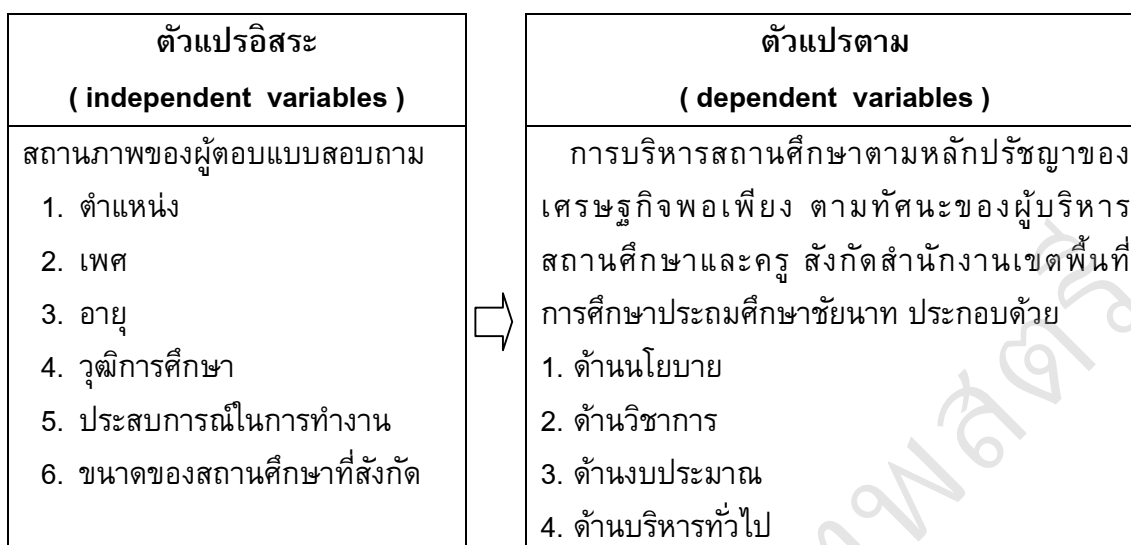
ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือผู้รักษาราชการใน ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาของรัฐสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท

ครู หมายถึง ข้าราชการครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชัยนาท

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท หมายถึง หน่วยงานที่ตั้งอยู่ ในพื้นที่ของจังหวัดชัยนาท อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน มีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตาม ทิศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดรายการประเมินและเกณฑ์คุณภาพสถานศึกษาแบบอย่างการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554, หน้า 1) ดังแสดงในภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมุติฐานการวิจัย

การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท แตกต่างกันเมื่อจำแนกตาม ตำแหน่ง เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษาสังกัด

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชัยนาท ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาจากตำรา เอกสาร ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับดังนี้

1. การบริหารสถานศึกษา
  - 1.1 ความหมายของการบริหารสถานศึกษา
  - 1.2 ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษา
  - 1.3 ขอบข่ายของการบริหารสถานศึกษา
2. แนวคิดเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
  - 2.1 ความหมายของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
  - 2.2 ความสำคัญของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
  - 2.3 แนวคิดของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
3. การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
  - 3.1 ด้านนโยบาย
  - 3.2 ด้านวิชาการ
  - 3.3 ด้านงบประมาณ
  - 3.4 ด้านบริหารทั่วไป
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 4.1 งานวิจัยในประเทศ
  - 4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

การบริหารสถานศึกษา

1. ความหมายของการบริหารสถานศึกษา

นิพนธ์ กินาวงศ์ (2543, หน้า 36) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินการต่าง ๆ ของผู้บริหารเพื่อให้บุคคลกลุ่มหนึ่ง (นักเรียน) ได้เจริญงอกงามไปสู่จุดประสงค์ที่ต้องการโดยกำหนดให้คนกลุ่มหนึ่ง (ครู) เป็นตัวแทนในการดำเนินการ

สมคิด บางโม (2544, หน้า 153) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง แหล่งพัฒนาประชากรของประเทศสำคัญยิ่ง เนื่องจากสถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่ใช้คน เงิน วัสดุ อุปกรณ์ จำนวนมากเพื่อใช้ในการพัฒนาคน หากการจัดการบริหารงานในสถานศึกษาขาดประสิทธิภาพ ผลผลิตของสถานศึกษา คือ นักเรียนที่สำเร็จออกไป ย่อมมีประสิทธิภาพต่ำ ซึ่งส่งผลไปถึงการพัฒนาประเทศ

จันทร์เพ็ญ กลับดี (2547, หน้า 10) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถขั้นพื้นฐาน และให้สามารถคงสภาพอ่านออก เขียนได้ คิดคำนวณได้ มีความสามารถประกอบอาชีพตามควรแก่วัย

จันทราณี สงวนนาม (2547, หน้า 11) ได้กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษาเป็นเรื่องของการทำกิจกรรมโดยผู้บริหารและสมาชิกในสถานศึกษา เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการใช้ทรัพยากรและเทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษา

พิชิต สุขเกษม (2547, หน้า 11) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการที่กลุ่มบุคคลพยายามดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยผ่านกระบวนการถ่ายทอดความรู้ การฝึกฝนอบรม และประสบการณ์เพื่อการดำรงชีวิตในสังคม

มานพ วงษ์สะอาด (2547, หน้า 25) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ภายในโรงเรียน โดยกลุ่มบุคคลหลายฝ่าย ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ทั้งในระบบโรงเรียน อันที่จะพัฒนาสมาชิกของสังคมไม่ว่าจะเป็นเด็ก เยาวชน ตลอดจนประชาชน ให้มีความรู้ความสามารถ และทักษะ ตลอดจนค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม และเจตคติที่ดีงาม ตามที่สังคมต้องการ และสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นคน ดี เก่ง และมีความสุข

อรรวรรณ์ ยิ้มละมัย (2547, หน้า 26) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินงานในเรื่อง การใช้คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการ เพื่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของนักเรียนให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ชูศรี ถนอมกิจ (2550, หน้า 18) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการต่างๆ ในการดำเนินงานของกลุ่มบุคคลที่ร่วมมือกันให้การศึกษาแก่สมาชิกที่อยู่ในสังคม เพื่อให้เกิดการพัฒนาด้านความรู้ ความสามารถ ทักษะ กระบวนการอย่างมีระบบ

แคมเบล (Campbell, 1979, p. 22) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การจัดแผนยุทธศาสตร์ในสถาบันการศึกษา เพื่อให้ผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายอย่างแท้จริง

เรนโนลด์, และครีมเมอร์ (Reynolds, & Creemers, 1990, p.1) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การบริหารโรงเรียนเพื่อให้เกิดประสิทธิผลว่าเป็นโรงเรียนที่เต็มเปี่ยมไปด้วยคุณภาพของการศึกษา

แคนโดลี, และคนอื่นๆ (Candoli, et al., 1992, p.7) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการดำเนินงานที่เกี่ยวกับการจัดเตรียม หรือการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล กับทั้งให้บริการด้านต่างๆ แก่ระบบสถานศึกษา

กู๊ด (Good, 1998, p.95) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการควบคุม การจัดการภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับการเรียนการสอน

ยังส์, และคิง (Young, & King, 2002, pp.643-670) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การบริหารจัดการโรงเรียนที่มีประสิทธิผลก็สามารถทำให้โรงเรียนพัฒนาเพิ่มขึ้นได้จริง ให้ครูเกิดการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ ครูสามารถนำความรู้จากภายนอกโรงเรียนนำมาประยุกต์ใช้ในโรงเรียนได้ สำหรับผู้บริหารที่มีประสิทธิผลจะต้องมีความสามารถในการจัดทำหลักสูตร จัดหาสื่อการเรียนการสอน และมีการจัดการที่ดีในโรงเรียน

สรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการทำงานให้สำเร็จโดยต้องอาศัยกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการการศึกษาบริหารกิจกรรมทุกชนิดและดำเนินการทุกอย่างของผู้บริหารโรงเรียน ครูและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จัดให้ประชาชนทุกคนในสังคมนั้นได้นำประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนรู้ไปพัฒนาชีวิตและสามารถอยู่ในสังคมร่วมกันได้อย่างมีความสุขตามศักยภาพของตน

2. ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษา

ธีระ รุญเจริญ (2544, หน้า 1) กล่าวว่า ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษามีความจำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ จึงจะทำให้การบริหารและการจัดการศึกษาประสบความสำเร็จและเป็นไปตามแนวทางที่พึงประสงค์ การบริหารและการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติจะประสบความสำเร็จ จำเป็นต้องอาศัยการปฏิบัติ คือ สถานศึกษาซึ่งหมายถึงการปฏิบัติภารกิจของผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้เป็นอย่างดี และผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้ทำการปฏิรูปที่มีประสิทธิภาพ

กมล ภูประเสริฐ (2545, หน้า 5) กล่าวว่า สถานศึกษาทุกระดับมีความสำคัญในการดำเนินงานพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่คาดหวังตามระดับและประเภทของการศึกษานั้น ซึ่งได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจ ความคิด ทักษะ ความสามารถ สุขภาพกายและสุขภาพจิตและคุณลักษณะในบุคลิกภาพ ค่านิยม คุณธรรมจริยธรรม ซึ่งคาดหวังโดยชุมชนและสังคม

ธีระ รุญเจริญ, ปราชญา กล้าผจญ, และสัมมา รุณิธย์ (2545, หน้า 11–12) กล่าวว่าในการจัดการศึกษามีความจำเป็นต้องอาศัย ผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ จึงจะทำให้การบริหารและการจัดการศึกษาประสบความสำเร็จและเป็นไปตามแนวทางที่พึงประสงค์ในการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติจะประสบความสำเร็จจำเป็นต้องอาศัยองค์การปฏิบัติ คือ สถานศึกษา ซึ่งหมายถึงการปฏิบัติภารกิจของผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาได้เป็นอย่างดี และผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้ทำการปฏิรูปที่มีประสิทธิภาพ

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 75) ได้กล่าวว่า การที่กำหนดให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคล มีจุดหมายที่สำคัญที่จะทำให้สถานศึกษามีอิสระ มีความเข้มแข็งในการบริหาร เพื่อให้การบริหารเป็นไปอย่างคล่องตัว รวดเร็วและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และประเทศชาติ ดังนั้นสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องจัดระบบการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ มีการรวบรวมและจัดระบบข้อมูลวางแผน และดำเนินการตามแผนการศึกษา กฎหมาย กฎ และระเบียบที่เกี่ยวข้อง ใช้การบริหารที่เน้นการมีส่วนร่วม มีการจัดระบบบัญชีให้ครบถ้วนถูกต้อง

สถาบันราชภัฏเทพสตรี (2546, หน้า 3) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารสถานศึกษาว่า สถานศึกษาเป็นสถาบันที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษา ที่มุ่งเน้นความสำคัญทั้งในด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และความรับผิดชอบต่อสังคมเพื่อพัฒนาคนให้มีความสมดุล โดยยึดหลักผู้เรียนสำคัญที่สุด

จันทราณี สงวนนาม (2547, หน้า 11) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษามีความสำคัญเพราะความอยู่รอดขององค์กรการเรียนรู้เรื่องการบริหารองค์กรนั้น จะช่วยให้องค์กรสามารถกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายของงาน บุคลากร ตลอดจนการดำเนินงานได้อย่างเหมาะสม

ศิริพร เมฆวิทยา (2548, หน้า 18-19) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารสถานศึกษาว่า สถาบันหรือสถานศึกษามีบทบาทต่อการพัฒนาคนให้เป็นผู้ที่มีความรู้ ความคิดมีบุคลิกลักษณะและพฤติกรรมที่ดีงาม โดยเฉพาะโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่เรียกกันทั่วไปว่า โรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นโรงเรียนของชุมชนและเป็นศูนย์กลางการพัฒนาชุมชน กระจายอยู่ในทุกท้องถิ่นทั่วประเทศ มีบทบาทหน้าที่ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาลูกหลานของชุมชนให้เป็นผู้มีความรู้ ความคิด ทักษะในการทำงาน มีบุคลิกลักษณะที่ดีงาม สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและชาติ

สุนทร คชสิงห์ (2548, หน้า 14) กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารสถานศึกษาว่า การบริหารสถานศึกษาจะประสบผลสำเร็จและบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นบุคลากรในสถานศึกษา ผู้บริหารระดับสูง และผู้ปกครอง ต้องร่วมมือกันผนึกกำลังอย่างมั่นคง และมีความตั้งใจแน่วแน่ ซึ่งได้กำหนดกระบวนการที่เป็นสาระสำคัญของกระบวนการบริหารต้องประกอบด้วย

1. การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ

2. การวางแผน

3. การดำเนินงานตามแผน

4. การประเมินผล หากกระบวนการบริหารดำเนินการอย่างเป็นระบบเป็นขั้นตอนตามกระบวนการที่ถูกต้อง มีการดำเนินการที่ต่อเนื่อง สิ่งนี้จะทำให้การบริหารการศึกษาประสบผลสำเร็จและบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ทุกประการ

ทวีศักดิ์ บังคม (2550, หน้า 10) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารสถานศึกษาว่า โรงเรียนเป็นสถานศึกษาที่มีความสำคัญที่สุด เนื่องจากหน้าที่หลักของโรงเรียนคือ การจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และสามารถดำรงชีวิตให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ บุคคลที่มีหน้าที่รับผิดชอบในด้านการเรียนการสอน ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร หัวหน้าหมวดวิชา หัวหน้างาน และครูอาจารย์ที่มีหน้าที่ในการสอน และสนับสนุนการสอน

กระทรวงศึกษาธิการ (2551, หน้า 1-2) ได้กล่าวถึงความสำคัญและความจำเป็นในการบริหารโรงเรียนให้มีคุณภาพ 5 ประการ ดังนี้

1. เพื่อให้ผู้ปกครองและชุมชนมีความมั่นใจในการจัดการศึกษาของโรงเรียน

2. เพื่อให้โรงเรียนได้รับความร่วมมือจากชุมชนในการใช้ทรัพยากรของชุมชนเพื่อการศึกษา

3. เพื่อให้โรงเรียนได้รับความสนับสนุน และช่วยเหลือจากชุมชนด้านภูมิปัญญาไทยหรือภูมิปัญญาท้องถิ่น

4. เพื่อสร้างเครือข่ายของการศึกษาให้กว้างขวางของครอบคลุมเป้าหมาย

5. เพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาให้กับประชาชนทุกคนในชุมชน

เดวิด, และโทมัส (Davis, & Thomas, 1988, pp.105-106) กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารสถานศึกษาว่า เป้าหมายสูงสุดในการบริหารสถานศึกษา คือ ผลสัมฤทธิ์และคุณภาพของนักเรียน การบริหารสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จเป็นที่พอใจนั้น ผู้บริหารจะต้องมีวิสัยทัศน์ มีความเป็นผู้นำ กำกับติดตามการปฏิบัติงานของบุคลากร เน้นการพัฒนาให้เกิดขึ้นโดยตรงกับนักเรียน

روبบินส์ (Robbins, 1994, p.11) กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารสถานศึกษาว่าเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญ ทำให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการบริหารจัดการสถานศึกษา ถ้าเปรียบเทียบระหว่างสถานศึกษาที่ให้ความสำคัญกับการบริหารที่ดีกับสถานศึกษาที่ไม่ให้ความสำคัญกับการบริหาร ประสิทธิภาพสถานศึกษาที่ให้ความสำคัญต่อการบริหารย่อมส่งผลดีมากกว่า

สรุปได้ว่า ความสำคัญของการบริหารการศึกษาการบริหารสถานศึกษา มีความสำคัญ เพราะสถานศึกษาจำเป็นจะต้องเตรียมตัวให้พร้อมรับกับการกระจายอำนาจการ

บริหารและจัดการศึกษาด้านวิชาการ ด้านการงบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารทั่วไป เพื่อให้สถานศึกษาได้รับความสนับสนุน และช่วยเหลือจากผู้ปกครองนักเรียน มีความเข้าใจอันดีต่อโรงเรียน งานวิชาการบรรลุเป้าหมาย สร้างบรรยากาศที่ดีในสิ่งแวดล้อมของหน่วยงาน และป้องกันหรือแก้ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของสถานศึกษา

3. ขอบข่ายของการบริหารสถานศึกษา

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2545, หน้า 32) กล่าวว่า ขอบข่ายของการบริหารสถานศึกษาแบ่งออกเป็น 4 งาน คือ

1. การบริหารงานวิชาการ โดยสถานศึกษาจะต้องจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพ และความต้องการของชุมชนและสังคมโดยมีครู ผู้บริหาร ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มีกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งการจัดการศึกษาจะต้องมีคุณภาพและมาตรฐาน

2. การบริหารงานงบประมาณโดยการที่จะยึดหลักของการบริหารด้วยความโปร่งใส คล่องตัว มีการระดมทรัพยากร และลงทุนด้วยงบประมาณจากสังคมเพื่อการพัฒนาการศึกษา

3. การบริหารงานบุคคล จะต้องดำเนินการพัฒนาบุคคลอย่างต่อเนื่อง ให้ความเป็นอิสระในการบริหารงานบุคคลตามนโยบายสถานศึกษา กฎหมาย และหลักเกณฑ์ โดยมีหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหาร

4. การบริหารงานทั่วไป เป็นบริหารจัดการอย่างที่มีอิสระ ประสานงานเชิงนโยบาย บริหารด้วยความโปร่งใส รับผิดชอบตรวจสอบได้ บริหารจัดการโดยเน้นการมีส่วนร่วมในการบริหาร มีการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหาร

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 33) ได้กล่าวถึงบทบาทสถานศึกษาในการบริหาร 4 งานหลัก ดังต่อไปนี้

1. การบริหารวิชาการ ได้แก่

- 1.1 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
- 1.2 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
- 1.3 การวัดผล ประเมิน และเทียบโอนผลการเรียน
- 1.4 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
- 1.5 การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
- 1.6 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้
- 1.7 การนิเทศการศึกษา
- 1.8 การแนะแนวการศึกษา
- 1.9 การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
- 1.10 การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาแก่ชุมชน
- 1.11 การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น

1.12 การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวองค์กร
หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

2. การบริหารงบประมาณ ได้แก่

2.1 การจัดทำและเสนอของบประมาณ

2.2 การจัดสรรงบประมาณ

2.3 การตรวจสอบติดตามประเมินผลและรายงานผลการใช้เงินการดำเนินงาน

2.4 การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

2.5 การบริหารการเงิน

2.6 การบริหารบัญชี

2.7 การบริหารพัสดุและสินทรัพย์

3. การบริหารงานบุคคล ได้แก่

3.1 การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง

3.2 การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง

3.3 การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ

3.4 วินัยและการรักษาวินัย

3.5 การออกจากราชการ

4. การบริหารทั่วไป ได้แก่

4.1 การดำเนินงานธุรการ

4.2 งานเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.3 การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ

4.4 การประสานและพัฒนาเครือข่ายระบบการศึกษา

4.5 การจัดระบบบริหารและงานพัฒนาองค์กร

4.6 งานเทคโนโลยีสารสนเทศ

4.7 การส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และบริหารทั่วไป

4.8 การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม

4.9 การจัดทำ สำมะโนผู้เรียน

4.10 การรับนักเรียน

4.11 การส่งเสริมการประสานงานการจัดการศึกษาในระบบนอกระบบ และตาม

อัธยาศัย

4.12 การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา

4.13 การส่งเสริมงานกิจกรรมนักเรียน

4.14 การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา

4.15 การส่งเสริมสนับสนุนและประสานงานจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา

4.16 งานประสานราชการกับเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานอื่น

4.17 การจัดระบบควบคุมภายในหน่วยงาน

4.18 งานบริการสาธารณะ

4.19 งานที่ไม่ได้ระบุไว้ในงานอื่น

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2547, หน้า 37) ได้กำหนด ขอบข่ายของงานบริหารโรงเรียนทุกขนาดซึ่งจัดการศึกษาในระดับต่าง ๆ ทั้งก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้นไว้ 6 งาน ดังนี้

1. งานวิชาการ เป็นการบริหารกิจกรรมทุกชนิด ที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุง พัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดี มีประสิทธิภาพมากที่สุด

2. งานบุคลากร เป็นการบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับการใช้ทรัพยากรบุคคลให้เป็น กำลังสำคัญในการบริหารงานด้านอื่น ๆ ให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยทั่วไปจะ ครอบคลุมการสรรหาบุคคลเข้าปฏิบัติงาน การดูแลบำรุงรักษา การพัฒนาจนกระทั่งพ้นไปจาก งาน

3. งานกิจการนักเรียน เป็นการบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน และกิจกรรม นักเรียนทั้งหมด ยกเว้นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนในห้องเรียน ซึ่งช่วยส่งเสริมการ เรียนการสอนในหลักสูตรให้บรรลุผลสำเร็จ

4. งานธุรการ การเงิน และพัสดุ เป็นการบริหารงานที่ปฏิบัติ โดยยึดกฎระเบียบ ข้อบังคับ เกณฑ์ เงื่อนไขตามหนังสือสั่งการ มีลักษณะเป็นงานประจำครอบคลุม 3 งาน คือ งาน ธุรการ งานการเงิน และงานพัสดุ

5. งานอาคารสถานที่ เป็นการบริหารงานการจัดอาคารสถานที่ บริเวณที่มุ่ง ประโยชน์ใช้สอยอย่างเต็มที่ ครอบคลุมงานการจัดให้มีอาคารสถานที่ การใช้ประโยชน์ การบำรุง และการตกแต่ง

6. งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน เป็นการบริหารโรงเรียน พยายาม นำทรัพยากรในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด และให้ชุมชนได้มีโอกาสใช้บริการจาก โรงเรียน ครอบคลุมงานการให้บริการและรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน งานให้ความ ร่วมมือแก่ชุมชน และงานประชาสัมพันธ์

เมตต์ เมตต์การุญจิต (2547, หน้า 170) กล่าวว่า ขอบข่ายของการบริหาร สถานศึกษาไว้ 6 ประการ ดังนี้

1. บริหารกิจการของสถานศึกษาส่วนราชการให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการ และของสถานศึกษา หรือส่วนราชการรวมทั้งนโยบายและ วัตถุประสงค์ของสถานศึกษา หรือส่วนราชการ

2. ประสานระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา รวมทั้งควบคุมดูแลบุคลากร การเงิน พัสดุ สถานที่ และทรัพย์สินอื่น ๆ ของสถานศึกษา หรือส่วนราชการ ให้เป็นไปตามระเบียบ และ ข้อบังคับของทางราชการ

3. เป็นผู้แทนของสถานศึกษา หรือส่วนราชการในกิจการทั่วไป รวมทั้งการจัดทำ นิติกรรมสัญญาในราชการของสถานศึกษา หรือส่วนราชการ ตามวงเงินงบประมาณที่ สถานศึกษาหรือส่วนราชการได้รับตามที่ได้อนุมัติ

4. จัดทำรายงานประจำปีเกี่ยวกับกิจการของสถานศึกษา หรือส่วนราชการ เพื่อ เสนอต่อคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา

5. อำนาจหน้าที่ในการอนุมัติประกาศนียบัตร และวุฒิปัตร์ของสถานศึกษาให้ เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด

6. ปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ปลัดกระทรวง เลขาธิการสภาการศึกษา เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา เลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผู้อำนวยการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งงานอื่นที่กระทรวงมอบหมาย

สำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (2548, หน้า 27) ได้ กำหนดและแบ่งการบริหารงานในสถานศึกษาเอกชนเป็น 4 งาน คือ

1. งานวิชาการ
2. งานบริหารบุคลากร
3. งานงบประมาณ
4. งานบริหารทั่วไป

กระทรวงศึกษาธิการ (2549, หน้า 28) ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาไว้ 10 ประการ ดังนี้

1. จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

2. ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และประยุกต์ ความรู้มาใช้ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

3. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิด เป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

4. จัดการเรียนการสอน โดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วน สมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

5. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและ อำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้วิจัยเป็น

ส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอน และแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ

6. จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา

7. จัดการประเมินผู้เรียน โดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ และการสังเกตพฤติกรรมในการเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดลองควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา

8. ให้สถานศึกษามีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับปัญหาในชุมชน และสังคมภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

9. ให้สถานศึกษาร่วมมือกับชุมชนในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ

10. สถานศึกษามีหน้าที่พัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับ

อุทัย บุญประเสริฐ, และจิราภรณ์ จันทรสุวัฒน์ (2549, หน้า 13) ได้จำแนกขอบข่ายงานการบริหารสถานศึกษาไว้ 6 งาน คือ

1. งานการสอนและพัฒนาการใช้หลักสูตร
2. งานบริหารกิจกรรมนักเรียน
3. งานบริหารบุคลากรในสถานศึกษา
4. งานบริหารบุคลากรในสถานศึกษา
5. งานอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และสิ่งอำนวยความสะดวก
6. งานจัดองค์กรและโครงสร้างของสถานศึกษา

สมิธ, และคนอื่นๆ (Smith, et al., 1980, p.1) กล่าวว่า ขอบข่ายของการบริหารสถานศึกษาแบ่งออกเป็น 7 งาน คือ

1. งานวิชาการ
2. งานบริหารบุคลากร
3. งานบริหารกิจการนักเรียน
4. งานบริหารการเงิน
5. งานบริหารอาคารสถานที่
6. งานบริหารความสัมพันธ์กับชุมชน
7. งานบริหารทั่วไป

คิมบรอก, และนั้เนอรี่ (Kimbrough, & Nunnery, 1988, p.44) กล่าวว่า ขอบข่ายการบริหารสถานศึกษามี 8 ประการ คือ

1. บริหารงานวิชาการ
2. บริหารงานบุคคล
3. บริหารงานธุรการ-การเงิน-พัสดุ
4. บริหารงานกิจการนักเรียน
5. บริหารงานด้านความสัมพันธ์ชุมชน
6. บริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม
7. การจัดโครงสร้างองค์การ
8. การประเมินผล

มิลเลอร์ (Miller, 1989, p.96) กล่าวว่า ขอบข่ายของการบริหารสถานศึกษา มี 8 ประการ ดังนี้

1. วางแผนงานโครงการ
2. การเรียนการสอน
3. งานกิจการนักเรียน
4. งานด้านบุคลากร
5. งานด้านอาคารสถานที่ พัสตู อุปกรณ์
6. งานการประชาสัมพันธ์
7. งานการเงินและธุรการ
8. งานวัดผลและประเมินผล

ดังนั้นสรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษา มีความสำคัญต่อการจัดการให้สถานศึกษาสามารถดำเนินการอย่างมีคุณภาพ มีขอบข่ายการดำเนินการ คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานงบประมาณ และการบริหารงานทั่วไป

แนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1. ความหมายของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

นิคม มูลิกะคามะ (2542, หน้า 263) กล่าวว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง แนวทางพัฒนาตามทฤษฎีใหม่ ที่ทำให้ประเทศไทยอยู่ในสังคมโลกได้อย่างสง่างามน่าภูมิใจ โดยที่สามารถผลิตทรัพยากรได้ตามภูมิปัญญาและเทคโนโลยีแบบไทย มีความพอเพียงในครอบครัว ชุมชน มีความเข้มแข็ง ช่วยตนเองได้ มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่สอดคล้องกับหลักคำสอนในศาสนา มีสังคมที่สงบสุข กินดีอยู่ดีขึ้น การผลิตอุดมสมบูรณ์ พอเพียงที่จะค้าขายไปยังต่างประเทศ

สุรเกียรติ์ เสถียรไทย (2542, หน้า 257) กล่าวว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ปรัชญาของการพัฒนาตามกระแสเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีฐานคิดสำคัญที่การพัฒนาคนในชุมชน ทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม ควบคู่ไปกับการจรรโลงรักษาวัฒนธรรมชุมชน ทั้งนี้

การพัฒนาคนจะต้องเริ่มที่การพัฒนาความคิดและจิตใจของคนให้รู้จักกันรู้จักใช้ตามอัตภาพและความจำเป็นในการดำรงชีวิต

พัฒนาภรณ์ จัตโรโรจน์ (2545, หน้า 2) กล่าวว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงหมายถึง วิธีการดำเนินชีวิตของคน โดยการพึ่งตนเอง มีความประหยัด พัฒนาดตนเองให้มีการเรียนรู้ ภูมิปัญญาสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น รู้จักใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีคุณค่า มีจิตสำนึกที่ดีต่อตนเองและสังคม ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ถือเป็นแนวทางที่คนไทยจะต้องรู้เพื่อนำไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชน ที่จะเป็นกำลังของประเทศในอนาคต ครูจึงต้องนำความรู้เศรษฐกิจพอเพียงไปส่งเสริมในโรงเรียน

ปริญญช พินุลสรวูช (2549, หน้า 10) กล่าวว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงหมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกภายใน จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบและความระมัดระวัง

อภิชัย พันธเสน (2549, หน้า 39) กล่าวว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงหมายถึง ปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสแนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรไทยมาโดยตลอดนานกว่า 30 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางแก้ไขเพื่อให้หลุดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ของสังคม

สมดี สมพวงภักดี (2550, หน้า 12) กล่าวว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงหมายถึง วิธีการดำเนินชีวิตอย่างไม่ประมาท โดยมีการประมาณตนเองและรู้จักพึ่งตนเองด้วยเหตุและผล โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาศึกษาพัฒนาต่อยอดให้เกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่และสามารถให้แก้ปัญหาให้กับตนเองให้มีความรู้ รู้จักใช้และรู้จักรักษาทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาลังแวดล้อม มีจิตสำนึกที่ดีต่อตนเองและสังคม ช่วยเหลือเกื้อกูลต่อบุคคลในสังคม และในชุมชนทุกโอกาส

ถวัลย์ มาศจรัส (2550ก, หน้า 38) กล่าวว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงหมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ ให้มีความสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และมีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

สุริพร เอื้อยถาวร (2550, หน้า 10) กล่าวว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง แนวทางการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติตนที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำรัสชี้แนะแก่พสกนิกรชาวไทย ซึ่งเป็นการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง ตลอดจนใช้ความรู้ ความรอบคอบ และคุณธรรม ประกอบกับการวางแผน การตัดสินใจและขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต ให้ความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญาและความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

เสาวลักษณ์ มาพร (2551, หน้า 13) กล่าวว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง หลักปฏิบัติตนและการดำเนินชีวิตอันพึงประสงค์ ดังนี้

1. ปฏิบัติตนให้มีความพอประมาณ รู้จักการประมาณตน รู้จักศักยภาพของตนที่มีอยู่
2. ปฏิบัติตนอย่างมีเหตุผล ปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ บนพื้นฐานของความมีสติ ปัญญา ยึดทางสายกลางในการปฏิบัติ
3. มีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ
4. มีความรอบรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้อง สามารถวิเคราะห์และปฏิบัติด้วยความรอบคอบระมัดระวัง
5. ปฏิบัติตนและดำเนินวิถีชีวิตอย่างมีคุณธรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้วยความซื่อสัตย์ ขยัน อดทน เพียรพยายาม แบ่งปัน มีสติ ปัญญา มีวินัย พึ่งพาตนเอง แบ่งปัน เอื้ออาทร รับผิดชอบ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

ธนิศา ลอยโพยม (2552, หน้า 12) กล่าวว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง แนวทางการพัฒนาตามพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เพื่อเป็นแนวทางนำความมั่นคงแบบยั่งยืนมาสู่สังคมไทย ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความพอเพียงทั้งทางวัตถุ และทางด้านจิตใจ ซึ่งต้องดำเนินชีวิตตามทางสายกลาง เพื่อให้เกิดความสมดุล มั่นคง และยั่งยืน เป็นสังคมแห่งการเกื้อกูล ไม่ประมาท โดยคำนึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ตลอดจนใช้ความรู้ ความรอบคอบมีหลักแห่งคุณธรรมเป็นปัจจัยที่จะนำไปสู่การบริหารจัดการที่ประสบความสำเร็จ

สรุปได้ว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การดำเนินชีวิตที่อยู่อย่างพอเพียงใน 3 ด้าน ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี จะต้องอาศัยเงื่อนไขความรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังและเงื่อนไขคุณธรรม สามารถดำรงชีวิตได้อย่างไม่เดือดร้อน ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาศึกษาพัฒนาต่อยอดให้เกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่ และสามารถใช้ในการแก้ปัญหาให้กับตนเองและชุมชนพัฒนาตนเองให้มีความรู้ รู้จัก

ใช้และรู้จักรักษาทักษะการธรรมชาติและพัฒนาลิ่งแวดล้อม มีจิตสำนึกที่ดีต่อตนเองและสังคม ช่วยเหลือเกื้อกูลกันต่อบุคคลในสังคม และในชุมชนทุกโอกาส

2. ความสำคัญของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2549, หน้า 1) กล่าวถึงความสำคัญของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงว่า ปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุก ระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์

พิสิฐ ลี้อาธรรม (2549, หน้า 5) กล่าวถึงความสำคัญของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงว่า ในการพัฒนาประเทศทั้งทางด้านการเกษตรกรรม เศรษฐกิจ และการแข่งขัน ซึ่งเป็นการสอดคล้องเป้าหมายแนวทางของนานาชาติในประชาคมโลก โดยยกตัวอย่างการแก้ปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 ซึ่งเมื่อยึดหลักปรัชญาในการแก้ปัญหาสามารถทำให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของไทยเติบโตได้ถึง ร้อยละ 6.7

ณัฐพงษ์ ทองภักดี (2550, หน้า 1) กล่าวถึงความสำคัญของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงว่า สามารถสร้างการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน สามารถรับการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม โดยยึดหลักทางสายกลาง ปรัชญามีองค์ประกอบคือ ความพอประมาณ ความมีเหตุ มีผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีต่อการเปลี่ยนแปลง โดยมีเงื่อนไขพื้นฐานคือ ความรู้และคุณธรรม

สุทธาสินี จิตกรรณไทย (2550, หน้า 1) กล่าวถึงความสำคัญของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงว่า นอกจากเศรษฐกิจพอเพียงจะมีประโยชน์ต่อประเทศไทย ทั้งยังมีความสำคัญต่อการพัฒนาในต่างประเทศ การประยุกต์นำหลักปรัชญาเพื่อนำไปพัฒนาในต่างประเทศเหล่านั้น ประเทศไทยได้เป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยน ผ่านทางสำนักงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ โดยมีหน้าที่คอยประสานงานรับความช่วยเหลือทางวิชาการด้านต่าง ๆ จากต่างประเทศมาสู่ภาครัฐ แล้วถ่ายทอดต่อไปยังภาคประชาชน และยังส่งผ่านความรู้ที่มีไปยังประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ เรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น สำนักงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศได้ถ่ายทอดมาไม่ต่ำกว่า 5 ปี และประสานกับสำนักงานคณะกรรมการพิเศษ เพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งต่างชาติก็สนใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง เพราะพิสูจน์แล้วว่าเป็นสิ่งที่ดีและมีประโยชน์ ซึ่งแต่ละประเทศมีความต้องการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับวิถีชีวิต สภาพภูมิศาสตร์ของแต่ละประเทศ โดยได้ให้ผู้แทนจากประเทศเหล่านั้นได้มาดูงานในหลายระดับ ทั้งเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน เจ้าหน้าที่ฝ่ายนโยบาย จนถึงระดับปลัดกระทรวง รวมทั้งรัฐมนตรีประจำกระทรวงต่าง ๆ

กระทรวงศึกษาธิการ (2551, หน้า 3) กล่าวถึงความสำคัญของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ 7 ประการ ดังนี้

1. เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่มีความสำคัญยิ่งสำหรับการขจัดความยากจน และการลดความเสี่ยงทางเศรษฐกิจ
2. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นพื้นฐานของการสร้างพลังอำนาจของชุมชน และการพัฒนาศักยภาพชุมชนให้เข้มแข็ง เพื่อเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศ
3. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ช่วยยกระดับความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมขององค์กรต่าง ๆ ด้วยการสร้างข้อปฏิบัติในการดำเนินงานบนรากฐานของความพอเพียง
4. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะมีความสำคัญยิ่งต่อการปรับปรุงมาตรฐานของหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานภาครัฐ
5. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายของชาติ เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันต่อสถานการณ์ที่เข้ามากระทบโดยฉับพลัน เพื่อปรับปรุงนโยบายด้านต่าง ๆ ให้เหมาะสม
6. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จะช่วยในการพัฒนาคนให้พออยู่ พอกิน และอยู่ดี มีสุข พึ่งตนเองได้ระดับหนึ่ง มีศักยภาพ มีทางเลือก ทั้งด้านสุขภาพ ความรู้ ทักษะ อาชีพ เสรีภาพ
7. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ช่วยให้นุชนอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างสันติสุข ไม่เบียดเบียน ไม่เอารัดเอาเปรียบ แบ่งปัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และจิตสาธารณะ

ประดินันท์ อุปรมัย (2551, หน้า 27) กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาสำหรับแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ในการบริหารและพัฒนาประเทศ โดยเน้นให้ดำเนินไปในสายกลาง เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์

สรุปได้ว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นหลักแนวคิด และหลักปฏิบัติ ในการดำเนินชีวิตให้อยู่รอดในสภาวะการณ์ของโลกยุคโลกาภิวัตน์ และสภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน โดยมีหลักคุณธรรมเป็นที่ยึดเหนี่ยว ควบคู่กับการดำเนินชีวิต ตลอดจนใช้เป็นแนวคิด ในการกำหนดนโยบายเพื่อการบริหาร

3. แนวคิดของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ศิริบุรณ์ ฌัฏพันธ์ (2548, หน้า 5-6) กล่าวว่า แนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 5 ประการ ดังนี้

1. ยึดความประหยัด ตัดทอนค่าใช้จ่ายในทุกด้าน ลดละความฟุ่มเฟือยในการใช้ชีวิต
2. ยึดถือการประกอบอาชีพด้วยความถูกต้อง ซื่อสัตย์สุจริต

3. ละเลิกการแก่งแย่งผลประโยชน์ และแข่งขันกันในทางการค้าแบบต่อสู้กันอย่างรุนแรง

4. ไม่หยุดนิ่งที่จะหาทางให้ชีวิตหลุดพ้นจากความทุกข์ยากลำบาก ด้วยการขวนขวายใฝ่หาความรู้ให้มีรายได้เพิ่มพูนขึ้น จนถึงขั้นพอเพียงเป็นเป้าหมายสำคัญ

5. ปฏิบัติตนในแนวทางที่ดี ลดละสิ่งชั่ว ประพฤติตนตามหลักศาสนา

คณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง (2549, หน้า 10) ได้กล่าวว่าการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง ตลอดจนใช้ความรู้ ความรอบคอบ และคุณธรรม ประกอบการวางแผน การตัดสินใจและการกระทำ มีหลักในการพิจารณาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ด้วยกัน แบ่งเป็น 5 ส่วนดังนี้

1. กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาพื้นฐานที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤต เพื่อความมั่นคงและยั่งยืนของการพัฒนา

2. คุณลักษณะเศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติตนบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

3. คำนิยาม ความเพียงพอจะต้องประกอบด้วย 3 ลักษณะพร้อม ๆ กัน คือ

3.1 ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคพอประมาณ

3.2 ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

3.3 การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ

4. เงื่อนไขการตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน ดังนี้

4.1 เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน

4.2 เงื่อนไขคุณธรรมที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

5. แนวทางปฏิบัติ/ผลที่คาดว่าจะได้รับ จากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้คือการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ตลอดจนทั้งความรู้ และเทคโนโลยี

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2549, หน้า 2-3) กล่าวว่า แนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ การเดินสายกลาง ความพอเพียง การ

พอดี ความพอประมาณ หรือมัชฌิมาปฏิปทา การเดินทางสายกลาง ได้แก่ความพอดีใน 4 ด้าน ดังนี้

1. พอดีด้านจิตใจ หากทุกคนมีจิตใจที่เข้มแข็ง สำนึกดีต่อผลประโยชน์ส่วนรวม สำนึกต่อความเป็นมนุษย์ที่อยู่ร่วมบนผืนแผ่นดินเดียวกัน ก็จะนำไปสู่ความยั่งยืนร่วมกันได้

2. พอดีด้านสังคมวัฒนธรรม ถึงแม้ว่าสังคมหรือวัฒนธรรมของแต่ละชนชาติจะต่างกันก็ตาม หากแต่ต่างคนต่างดูแลและอนุรักษ์ รวมถึงการผนึกกำลังเกื้อกูลต่อกันในสังคม และวัฒนธรรม ภาพที่แตกต่างกันก็สามารถสร้างความงดงามให้แก่สังคมและวัฒนธรรมได้โดยยั่งยืน

3. พอดีด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความไม่พอดีในทรัพยากรธรรมชาติ ก็จะนำไปสู่สภาพแวดล้อมที่แปรเปลี่ยนอย่างไม่มีที่สิ้นสุด แต่การเอาชนะทรัพยากรธรรมชาติ สุดท้ายธรรมชาติก็กลับชนะเรา ดังเช่นภัยธรรมชาติที่เคยปรากฏแล้ว

4. พอดีด้านเทคโนโลยีและเศรษฐกิจ การเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ดำรงชีวิตอย่างพอควร พออยู่พอกินสมควรตามอัตภาพและฐานะของตน

ความพอดีจึงเป็นภารกิจที่ประณีตละเอียดอ่อน ต้องใช้สติที่สมบูรณ์ ปัญญาที่แจ่มใส จึงจะบริหารให้เกิดความพอดีได้ และกล่าวว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีหลักพิจารณาอยู่ 5 ส่วน ดังนี้

1. กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัย

2. คุณลักษณะเศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

3. คำนิยามความพอเพียง จะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะ พร้อม ๆ กัน ดังนี้

3.1 ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไป และไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเอง และผู้อื่น เช่นการผลิต และการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

3.2 ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

3.3 การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

4. เงื่อนไขการตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน ดังนี้

4.1 เจื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน

4.2 เจื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

5. แนวทางปฏิบัติ/ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือ การพัฒนาที่สมดุล และยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน

ถวัลย์ มาตรฐาน (2550ข, หน้า 10-12) กล่าวว่า กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการขับเคลื่อนปรัชญาพระราชทาน “เศรษฐกิจพอเพียง” สู่สถานศึกษามาตั้งแต่เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2549 ได้เข้ามามีส่วนร่วมงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน อาทิ คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาและเยาวชน โครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เป็นภาคีร่วมขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาอย่างเต็มรูปแบบ โดยได้ดำเนินการต่าง ๆ

ปริยานุช พินุลสรารุช (2551, หน้า 76) กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่เป็นทั้งแนวคิด หลักการ และแนวทางปฏิบัติตนของแต่ละบุคคล และองค์การ โดยคำนึงถึงความพอประมาณกับศักยภาพของตนเองและสภาวะแวดล้อม ความมีเหตุมีผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง โดยใช้ความรู้อย่างถูกหลักวิชาการ ด้วยความรอบคอบและระมัดระวัง ควบคู่ไปกับความมีคุณธรรม ซื่อสัตย์สุจริต ไม่เบียดเบียน แบ่งปัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และร่วมมือปรองดองกันในสังคม ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างสายใยเชื่อมโยงคนในภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคมเข้าด้วยกัน สร้างสรรค์พลังในทางบวก นำไปสู่ความสามัคคี การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ได้ โดยปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีองค์ประกอบด้านคุณลักษณะ 3 ประการ ดังนี้

1. ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีต่อความจำเป็นและเหมาะสมกับฐานะของตนเอง สังคม สิ่งแวดล้อม รวมทั้งวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่น ไม่มากเกินไป ไม่น้อยเกินไป และต้องไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น

2. ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจดำเนินการเรื่องต่าง ๆ อย่างมีเหตุผลตามหลักวิชาการ หลักกฎหมาย หลักศีลธรรมจริยธรรม และวัฒนธรรมที่ดีงาม โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบรู้และรอบคอบ

3. ระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับต่อผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม เพื่อให้สามารถปรับตัวและรับมือได้อย่างทันที่

เงื่อนไขสำคัญที่จะทำให้การตัดสินใจและการกระทำเป็นไปอย่างพอเพียง จะต้องอาศัยทั้งคุณธรรมและความรู้ 2 ประการ ดังนี้

1. เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย การฝึกตนให้มีความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน มีความรอบคอบและความระมัดระวังที่จะนำความรู้ต่างๆ เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนในขั้นปฏิบัติ

2. เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างให้เป็นพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ ประกอบด้วย ด้านจิตใจ คือ การตระหนักในคุณธรรม รู้ผิดชอบชั่วดี ซื่อสัตย์สุจริต ใช้สติปัญญาอย่างถูกต้องและเหมาะสมในการดำเนินชีวิต และด้านการกระทำ คือ มีความขยันหมั่นเพียรอดทน ไม่โลภ ไม่ตระหนี่ รู้จักแบ่งปัน และรับผิดชอบในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม

ธนิศา ลอยโพยม (2552, หน้า 14) กล่าวถึงแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มุ่งเน้นให้ผู้ผลิตหรือผู้บริโภค พยายามเริ่มต้นผลิต หรือบริโภคภายใต้ขอบเขตข้อจำกัดของรายได้ หรือทรัพยากรที่มีอยู่ไปก่อน ซึ่งก็คือหลักในการลดการพึ่งพา เพิ่มขีดความสามารถในการควบคุมการผลิตได้ด้วยตนเอง และลดภาวะความเสี่ยงจากการไม่สามารถควบคุมระบบตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ เศรษฐกิจพอเพียงมิใช่หมายความว่า การกะเบียดกระเสียนจนเกินสมควร หากแต่อาจฟุ่มเฟือยได้เป็นครั้งคราวตามอัตภาพ แต่คนส่วนใหญ่ของประเทศมักใช้จ่ายเกินตัว เกินฐานะที่หามาได้ เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปสู่เป้าหมายของการสร้างความมั่นคงในทางเศรษฐกิจได้ เช่น โดยพื้นฐานแล้ว ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม เศรษฐกิจของประเทศจึงควรเน้นที่เศรษฐกิจการเกษตร เน้นความมั่นคงทางอาหาร เป็นการสร้างความมั่นคงให้เป็นระบบเศรษฐกิจในระดับหนึ่ง จึงเป็นระบบเศรษฐกิจที่ช่วยลดความเสี่ยง หรือความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจในระยะยาวได้ เศรษฐกิจพอเพียง สามารถประยุกต์ใช้ได้ในทุกระดับ ทุกสาขา ทุกภาคของเศรษฐกิจ ไม่จำเป็นจะต้องจำกัดเฉพาะแต่ภาคการเกษตร หรือภาคชนบท แม้แต่ภาคการเงิน ภาคอสังหาริมทรัพย์ และการค้าการลงทุนระหว่างประเทศ โดยมีหลักการที่คล้ายคลึงกันคือ เน้นการเลือกปฏิบัติอย่างพอประมาณ มีเหตุมีผล และสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ตนเองและสังคม

กระทรวงศึกษาธิการ (2554, หน้า 1) ได้มีนโยบายการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาในทุกกระดับ เพื่อให้ผู้บริหารองค์กร ครู ผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากรด้านการศึกษาและนักเรียน นักศึกษา มีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถนำหลักคิด หลักปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการในการบริหารจัดการการเรียนการสอน ตลอดจนการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ก่อให้เกิดความตระหนักและฝังรากลึกภายในตนเองและผู้อื่นอย่างยั่งยืนตลอดไป และได้นำเสนอแนวคิดการบริหารสถานศึกษาสู่สถานศึกษาพอเพียง 4 ประการ ดังนี้ ด้านนโยบาย ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ และด้านบริหารทั่วไป และได้จัดทำยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา (พ.ศ. 2550-2554) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สถานศึกษานำหลักปรัชญา

ของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และการบริหารจัดการสถานศึกษา เพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติในทุกระดับได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผลเกิดการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการดำเนินชีวิตบนพื้นฐานของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง มีวิสัยทัศน์ คือกระทรวงศึกษาธิการมุ่งพัฒนาสถานศึกษาในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ส่งผลสู่การดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้เรียน ครู ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง สำหรับเป้าหมายในระยะที่ 1 ปี 2550 กำหนดให้สถานศึกษาที่สามารถเป็นแบบอย่างในการจัดกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไม่ต่ำกว่าจำนวน 80 แห่ง ระยะที่ 2 ปีการศึกษา 2551-2552 พัฒนาและขยายเครือข่ายสถานศึกษาที่เป็นแบบอย่างในการจัดกระบวนการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทุกจังหวัดเป็นจำนวน 800 แห่งและระยะที่ 3 ปีการศึกษา 2553-2554 ต้องพัฒนาให้สถานศึกษาสามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้กระบวนการเรียนการสอนและการบริหารจัดการที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา ระยะที่ 4 ปีการศึกษา 2555-2556 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ประกาศเป็นนโยบายให้เกิดการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาอย่างมีคุณภาพ ครอบคลุมโรงเรียน ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์และแนวทางการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษามีดังนี้

1.1 ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีแนวทางการขับเคลื่อนดังนี้

1.1.1 ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยแนวทางการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดการศึกษา

1.1.2 จัดทำแนวทางการจัดการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอนโดยสอดแทรกทั้งในการจัดการเรียนการสอนทุกรายวิชาและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อให้เกิดการพัฒนาตามลำดับอย่างเป็นระบบเพื่อให้เกิดการพัฒนาการเรียนรู้อะดับบุคคลและครอบครัว สามารถนำไปประยุกต์ใช้นำไปขยายผลสู่ครอบครัวและชุมชนเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ

1.2 ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาบุคลากร มีแนวทางการขับเคลื่อนดังนี้

1.2.1 อบรมสัมมนาผู้บริหารการศึกษาให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

1.2.2 อบรมและพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาให้สามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปบูรณาการสู่การบริหาร การจัดการ และการเรียนการสอน

1.3 ยุทธศาสตร์ที่ 3 การขยายผลและการพัฒนาเครือข่าย มีแนวทางการขับเคลื่อนดังนี้

1.3.1 ให้สถานศึกษาที่เป็นแบบอย่างช่วยเหลือพัฒนาสถานศึกษาในจังหวัดที่เข้าร่วมโครงการอย่างน้อย 1:10 แห่ง ในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปบูรณาการสู่การบริหาร การจัดการและการเรียนการสอน

1.3.2 จัดให้มีระบบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และส่งเสริม สนับสนุน การประสานการดำเนินงานของเครือข่าย

1.3.3 จัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศและเชื่อมโยงเครือข่ายกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.4 ยุทธศาสตร์ที่ 4 การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ มีแนวทางการขับเคลื่อนดังนี้

1.4.1 เผยแพร่การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการศึกษาโดยจัดทำสื่อรูปแบบต่าง ๆ ประชาสัมพันธ์เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาและหน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ ที่สนใจ

1.4.2 เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ความก้าวหน้าของการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.5 ยุทธศาสตร์ที่ 5 การพัฒนากระบวนการติดตามและประเมินผล มีแนวทางการขับเคลื่อนดังนี้

1.5.1 จัดตั้งคณะกรรมการประเมินผลในระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับภาคหรือระดับจังหวัดและระดับสถานศึกษา โดยให้คณะกรรมการมีหน้าที่ติดตาม ประเมินผล และรายงานผล

1.5.2 กำหนดรูปแบบ แนวทาง เครื่องมือและคู่มือในการติดตามและประเมินผล

1.5.3 ดำเนินการติดตามประเมินผลและรายงานผล

2. ตัวชี้วัดความสำเร็จ การติดตามประเมินผลได้กำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จ การดำเนินกิจกรรมของสถานศึกษาตามเกณฑ์การประเมินตนเองที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ 5 ด้าน ได้แก่

2.1 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ประกอบด้วย ด้านนโยบาย วิชาการ งบประมาณ และการบริหารทั่วไป

2.2 ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย หน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.3 ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ประกอบด้วย การแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน กิจกรรมนักเรียน และ กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

2.4 ด้านพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ประกอบด้วย การพัฒนาบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการติดตามและขยายผล

2.5 ด้านผลลัพธ์และภาพความสำเร็จ ประกอบด้วย สถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากรของสถานศึกษา และผู้เรียน

สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ (2554, หน้า 1-3) กล่าวถึง แนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ การเดินสายกลาง ความพอเพียง การพอดี ความพอประมาณ หรือมัชฌิมาปฏิปทา การเดินทางสายกลาง ฯลฯ ซึ่งใช้ต่างกันแต่มุ่งไปในความหมายเดียว โดยกล่าวเป็นประเด็นหลัก ๆ ของความพอดี ได้แก่

1. พอดีด้านจิตใจ หากทุกคนมีจิตใจที่เข้มแข็ง สำนึกดีต่อผลประโยชน์ส่วนร่วม สำนึกต่อความเป็นมนุษย์ที่อยู่ร่วมบนผืนแผ่นดินเดียวกัน ก็จะนำไปสู่ความยั่งยืนร่วมกันได้

2. พอดีด้านสังคมวัฒนธรรม ถึงแม้ว่าสังคมหรือวัฒนธรรมของแต่ละชนชาติจะต่างกันก็ตามหากแต่ต่างคนต่างดูแลและอนุรักษ์ รวมถึงการผนึกกำลังช่วยเหลือเกื้อกูลต่อกันในสังคม และวัฒนธรรม ภาพที่แตกต่างกันก็สามารถสร้างความงดงามให้แก่สังคมและวัฒนธรรมได้โดยยั่งยืน

3. พอดีด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในส่วนของความไม่พอดีในทรัพยากรธรรมชาติ ก็จะนำไปสู่สภาพแวดล้อมที่แปรเปลี่ยนอย่างไม่มีการสิ้นสุด แต่การเอาชนะทรัพยากรธรรมชาติสุดท้ายธรรมชาติก็กลับชนะเราดังเช่นภัยธรรมชาติที่เคยปรากฏแล้ว

4. พอดีด้านเทคโนโลยีและเศรษฐกิจ การเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ดำรงชีวิตอย่างพอควร พออยู่พอกินสมควรตามอัตภาพและฐานะของตน

5. ความพอดีจึงเป็นกุญแจไปสู่ความสำเร็จ เพราะทุกสิ่งที่ไม่พละดเลย ทะลุเป้าหมายพอดีและได้ประโยชน์สูงสุด

สรุปได้ว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาการดำรงชีวิตในการปฏิบัติตนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและการบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง เพื่อให้สมดุล พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ก้าวทันต่อยุคโลกาภิวัตน์ ทั้งทางด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมโดยมีหลักสำคัญ คือ ดำเนินชีวิตคำนึงถึงความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีต่อผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการ

เปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอก ทั้งนี้จะต้องอาศัย 2 เงื่อนไขนั่นคือ มีความรู้และมีคุณธรรม มาใช้ในการวางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจ ของทุกคน ให้มีจิตสำนึกในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และให้ความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ โดยผู้วิจัยได้เลือกใช้ กรอบแนวคิดของ กระทรวงศึกษาธิการ (2554, หน้า 9-10) ตามคู่มือการประเมินและเกณฑ์ คุณภาพสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) ปี 2554 เป็นต้นไป ระดับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามรายการประเมินด้านที่ 1 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 4 ประการ ดังนี้

1. ด้านนโยบาย
2. ด้านวิชาการ
3. ด้านงบประมาณ
4. ด้านบริหารทั่วไป

การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1. ด้านนโยบาย

1.1 ความหมายของนโยบาย

ทินพันธุ์ นาคะตะ (2546, หน้า 102) กล่าวว่า นโยบาย หมายถึง โครงการที่ รัฐบาลบัญญัติขึ้น เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการปฏิบัติในการจัดสรรคุณค่าต่าง ๆ ให้แก่สังคม ซึ่ง มีความเกี่ยวพันกัน

ประชุม รอดประเสริฐ (2546, หน้า 13) กล่าวว่า นโยบาย หมายถึง ข้อความ หรือความเข้าใจร่วมกันอย่างกว้าง ๆ ที่ใช้เป็นแนวทางการตัดสินใจเพื่อการปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ของผู้บริหารและของหน่วยงาน

จุมพล หนิมพานิช (2549, หน้า 5) กล่าวว่า นโยบาย หมายถึง สิ่งที่เป็นมากกว่า แนวทางการดำเนินการที่จริงจังหรือตั้งใจ

วิโรจน์ สารรัตนะ (2549, หน้า 8) กล่าวว่า นโยบาย หมายถึง ข้อความที่บอกให้ ทราบถึงทิศทางของการเปลี่ยนแปลงองค์การหรือของสังคม ทิศทางดังกล่าวอาจจะอธิบายถึง เรื่องอะไร เพื่ออะไร อย่างไร และเพียงใด ของความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นได้

กระทรวงศึกษาธิการ (2554, หน้า 1) กล่าวว่า นโยบาย หมายถึง หลักการและ วิธีปฏิบัติ ซึ่งถือเป็นแนวทางการดำเนินการให้ถือปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน

เนเชวิช (Knezevich, 1984, p.217) กล่าวว่า นโยบาย หมายถึง ข้อความทั่วไป ที่อธิบายถึงวัตถุประสงค์ที่ต้องการจะบรรลุถึงค่าแถลงนโยบาย เป็นแนวทางในการดำเนินงาน

แมคนิโคล (McNichols, 1990, p.3) กล่าวว่า นโยบาย หมายถึง การตัดสินใจที่มีความฉลาดและหลักแหลม กล่าวคือเป็นการกระทำที่ไตร่ตรองและลึกซึ้งของผู้บริหารระดับสูง

เฮลโค (Helco, 1999, p.5) กล่าวว่า นโยบาย หมายถึง สิ่งที่เป็นมากกว่าแนวทางการดำเนินการที่จริงจังหรือตั้งใจ

เซง (Chang, 2000, p.7) กล่าวว่า นโยบาย หมายถึง กรอบพื้นฐานที่เป็นตัวกำหนดปัญหาหลัก จุดมุ่งหมาย ปณิธาน วัตถุประสงค์ทั่วไป และแนวทางชุดหนึ่ง ซึ่งครอบคลุมการดำเนินงานทางธุรกิจภายใต้กรอบแนวคิดรวมของบริษัท

เฟรเดริช (Friedrich, 2000, p. 70) กล่าวว่า นโยบาย หมายถึง ข้อเสนอที่เป็นแนวทางการดำเนินงานของบุคคล กลุ่มบุคคล หรือรัฐบาลในสภาพแวดล้อมอย่างหนึ่ง เพื่อนำไปสู่เป้าหมายอย่างใด อย่างหนึ่ง

สรุปได้ว่า นโยบาย หมายถึง ความรอบรู้ในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการ โดยการกำหนดวิสัยทัศน์ ทิศทางการดำเนินงาน โดยใช้เหตุผลประกอบการตัดสินใจ พร้อมทั้งเตรียมความพร้อมเพื่อให้สามารถปรับตัวได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ดี มีคุณธรรมโดยการตระหนักในด้านการควบคุมทรัพยากรให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นแนวทางและเครื่องยึดเหนี่ยวในการดำเนินงาน ใช้สติปัญญาในการพิจารณากำหนดกรอบแนวทางการดำเนินงาน และส่งเสริมบุคลากรให้มีความเพียรพยายามและความอดทนในการปฏิบัติงาน เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี โดยการกระทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อให้บุคลากรได้ปฏิบัติตาม

1.2 ความสำคัญของนโยบาย

ธงชัย สันติวงษ์, (2541, หน้า 21-22) กล่าวว่า นโยบายของสถานศึกษา เป็นกลไกและตัวประสานที่สำคัญที่สุดในการประมวล ผลักดัน และกำกับให้ปัจจัยต่างๆ ที่เป็นทรัพยากรการจัดการประเภทต่างๆ สามารถดำเนินไปได้โดยมีประสิทธิภาพ จนบรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการ การเข้าใจถึงกระบวนการบริหารจัดการ และการฝึกฝนให้มีทักษะสูงขึ้น จะช่วยให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพมากขึ้นได้

ธีระ ฤกษ์เจริญ (2544, หน้า 11-12) กล่าวว่า นโยบายในการบริหารจัดการสถานศึกษามีความจำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารการศึกษา และผู้บริหารโรงเรียนมีอาชีพ จึงจะทำให้การบริหารและการจัดการศึกษาประสบความสำเร็จ และเป็นไปตามแนวที่พึงประสงค์ ระบบบริหารจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติจะประสบความสำเร็จ จำเป็นต้องอาศัยการปฏิบัติ คือ สถานศึกษา ซึ่งหมายถึง การปฏิบัติภารกิจของผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาได้เป็นอย่างดี และผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้ทำการปฏิรูปที่มีประสิทธิภาพ

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 75) ได้กล่าวว่า นโยบายจำเป็นต้องจัดระบบการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ มีการรวบรวมและจัดระบบข้อมูล วางแผนและดำเนินการ

ตามแผนศึกษากฎหมาย กฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้อง ใช้การบริหารที่เน้นการมีส่วนร่วม มีการจัดระบบบัญชีให้ครบถ้วนถูกต้อง เนื่องจากสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลธรรมดา และนิติบุคคลที่อยู่ภายใต้กฎหมายมากกว่าสถานศึกษาที่ไม่เป็นนิติบุคคล

ทินพันธุ์ นาคะตะ (2546, หน้า 102) กล่าวถึงความสำคัญของนโยบาย 3 ประการ ดังนี้

1. เป็นเครื่องชี้นำและกรอบในการวางแผน

2. เป็นเครื่องชี้นำการบริหารขององค์กร โดยเป็นเครื่องมือที่ทำให้ผู้บริหารทราบว่าจะทำอะไรและใช้ปัจจัยชนิดใดบ้าง ทั้งยังเป็นเสมือนเข็มทิศและหางเสือที่ช่วยให้การบริหารงานดำเนินไปถูกทิศทาง ซึ่งจะช่วยสนับสนุนความชอบธรรมในการใช้อำนาจของผู้บริหาร ช่วยให้เกิดการพัฒนาทางการบริหาร ในแง่ของการนำนโยบายไปปฏิบัติ นอกจากนี้ยังเป็นเครื่องมือในการประสานงาน เนื่องจากนโยบายจะช่วยให้หน่วยปฏิบัติงานเข้าใจถึงเป้าหมาย แนวปฏิบัติ และทิศทางการดำเนินงานร่วมกัน ทำให้เกิดความเข้าใจ ความร่วมมือ และการประสานงานกันได้สะดวกมากขึ้น

3. เป็นเครื่องมือในการควบคุม กำกับ และติดตามงานของผู้บริหาร

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546, หน้า 8) กล่าวถึงความสำคัญของนโยบายในการบริหารจัดการสถานศึกษา เป็นภารกิจหลักของผู้บริหารที่จะต้องกำหนดแบบแผน วิธีการขั้นตอนต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานไว้อย่างมีระบบ เพราะถ้าระบบการบริหารจัดการไม่ดี จะกระทบกระเทือนต่อส่วนอื่นๆ ของหน่วยงาน นักบริหารที่ดีต้องรู้จักเลือกวิธีการบริหารที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เพื่อที่จะให้งานนั้นบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้

วิจิตร ศรีสอาน (2550, หน้า 8) กล่าวถึงความสำคัญของนโยบายว่า นโยบายเปรียบเสมือนเข็มทิศและหางเสือในการเดินเรือ ที่จะพาเรือไปในทิศทางที่กำหนดไว้ได้ ดังนั้นรัฐบาลจึงจำเป็นที่จะต้องกำหนดนโยบายการศึกษาให้สอดคล้องกับการพัฒนา ประเทศและการเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบัน เพื่อจะพาประเทศให้พัฒนาไปในทิศทางที่ต้องการ

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2552, หน้า 51) กล่าวว่า การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องมีระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ เริ่มจากการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน ครู ผู้บริหาร ผู้นำชุมชน กรรมการสถานศึกษา สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ อาคารสถานที่ เป็นต้น การพัฒนาศักยภาพครู ถือเป็นเรื่องสำคัญที่จะทำให้ระบบการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ดำเนินการไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ผู้บริหารสถานศึกษาจะเป็นผู้จัดการการให้ระบบการเรียนการสอนเป็นไปตามหลักสูตร ต้องศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับเทคนิควิธีการพัฒนาระบบบริหารจัดการที่จะนำไปพัฒนาแนวทางปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม

กระทรวงศึกษาธิการ (2554, หน้า 9) กล่าวถึงความสำคัญของนโยบายของสถานศึกษาที่ดี สามารถพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดริคเกอร์ (Drucker, 1988, pp. 45-53) กล่าวว่า นโยบายที่ดีต้องมีความยืดหยุ่น โปร่งใส และมีทีมงานหรือคนที่ทำงานเฉพาะเรื่องที่ชำนาญ เพื่อการจัดสิ่งกีดขวางกันระหว่างสภาพแวดล้อมกับองค์การทั้งหมด องค์การจะต้องมีลักษณะลื่นไหล และปรับตัวเองได้ในสภาพแวดล้อมที่สับสน

ชาร์คันสกี (Sharkansky, 2001, p.63) กล่าวถึงความสำคัญของนโยบาย 3 ประการ ดังนี้

1. ขั้่นนโยบายของรัฐ หมายถึง กิจกรรมใด ๆ ที่รัฐบาลกระทำ จึงเป็นขั้นตอนของกิจกรรมใด ๆ ที่รัฐบาลตั้งใจว่าจะต้องกระทำ
2. ขั้่นผลผลิตของนโยบาย หมายถึง ขั้นตอนที่แสดงให้เห็นถึงระดับต่างๆ ของการบริหารที่เป็นผลมาจากการดำเนินการต่าง ๆ ของรัฐบาล ด้วยการจัดตั้งหน่วยงานต่าง ๆ ขึ้นมารองรับการดำเนินการตามนโยบายนั้น ๆ
3. ขั้่นผลกระทบของนโยบาย หมายถึง ขั้นตอนที่แสดงให้เห็นถึงผลของบริการต่างๆ ของรัฐ ที่จะเกิดกับประชาชน ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันว่านโยบายทั้งหลาย อาจจะก่อให้เกิดผลกระทบที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจ ทั้งในแง่บวกและแง่ลบ

สรุปได้ว่า ความสำคัญของนโยบาย จำเป็นต้องมีระบบบริหารจัดการที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ มีการพัฒนาข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับทุกฝ่าย ระบบบริหารจัดการที่ดีผู้บริหารจะต้องมีทักษะที่สำคัญคือ ทักษะด้านความรู้ ความสามารถ ทักษะด้านมนุษย ทักษะด้านความคิด เพื่อให้ผลการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติมีประสิทธิภาพมากที่สุด

1.3 ขอบข่ายของนโยบาย

สมภาร ศิโล (2553, หน้า 5) กล่าวว่า การนำนโยบายลงไปสู่การปฏิบัติประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การตีความวัตถุประสงค์ในนโยบาย แล้ววิเคราะห์แยกแยะเป็นวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายย่อยๆ ลงไป เพื่อให้เป้าหมายย่อยเหล่านั้นมีความชัดเจน ปฏิบัติได้ และทุกเป้าหมายที่กำหนดนั้น ต่างมุ่งตอบสนองวัตถุประสงค์ของนโยบาย
2. การขยายความเรื่องแนวทางการบรรลุวัตถุประสงค์ในนโยบาย เพื่อเห็นวิธีการปฏิบัติได้ ซึ่งแนวทางเหล่านั้นตอบสนองเป้าหมายของแผนและสอดคล้องกับแนวทางในนโยบายด้วย
3. การแปลความหมายในส่วนกลไกของของนโยบายออกมาในรูปที่เป็นเครื่องมือและทรัพยากรที่จำเป็นต้องใช้ ทั้งนี้ตามวิธีการที่กำหนดไว้ในแผน ว่าต้องมีอะไรบ้าง จำนวนเท่าใด และคุณภาพอย่างไร

4. การจัดหาความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของแผน วิถีการปฏิบัติและทรัพยากรที่ใช้ให้ประสาน สอดคล้องกันในลักษณะการคาดการณ์ในอนาคต ซึ่งมีทรัพยากร เวลาเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยนั่นเอง

กระทรวงศึกษาธิการ (2554, หน้า 3) ได้นำเสนอแนวทางการดำเนินงานตามมาตรฐานและตัวชี้วัดด้านนโยบายตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ดังนี้

1. มีนโยบายน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษา และบูรณาการในแผนปฏิบัติงานประจำปี โดยมีแผนปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับนโยบายของสถานศึกษา ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย มีการจัดกิจกรรมครอบคลุมทุกกลุ่มงานอย่างเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงทางภูมิสังคมของสถานศึกษา

2. ดำเนินการตามนโยบายและแผนปฏิบัติการประจำปี ที่น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษา โรงเรียนได้ดำเนินงานตามเกณฑ์ มีการประชุมชี้แจงนโยบาย แต่งตั้งผู้รับผิดชอบ ดำเนินงานตามแผนปฏิบัติงานครบทุกกิจกรรมอย่างเหมาะสมกับสถานการณ์และสภาพความเป็นจริง

3. ติดตามผลการดำเนินการตามนโยบายและแผนปฏิบัติการประจำปี ที่น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในโรงเรียน ได้นำผลการปฏิบัติรายงานผลแก่ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบ

4. นำผลการติดตามมาพัฒนานโยบายแผนงานโครงการขับเคลื่อนในสถานศึกษา สถานศึกษามีการสรุปรายงานแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องรับทราบ และนำมาใช้ในการวางแผนพัฒนาปรับปรุงงานกิจกรรมในโอกาสต่อไป

ศรีโพธิ์ วายุภักษ์ (2555, หน้า 11) กล่าวถึงขั้นตอนของการนำนโยบายไปปฏิบัติ 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดวาระการประชุม เพื่อติดตามผลการดำเนินงานตามนโยบายและแผนงานในการประชุมประจำเดือนของผู้บริหารองค์กร

2. ผู้บริหารสูงสุดขององค์กรต้องคอยติดตามและกระตุ้นให้กรรมการในฝ่ายได้เร่งรัด และปฏิบัติตามนโยบาย และแผนงานของตนอย่างต่อเนื่อง

3. รายงานความคืบหน้าในการดำเนินงานตามนโยบายและแผนงานของฝ่ายต่าง ๆ ให้สมาชิกในองค์กรได้ทราบอย่างสม่ำเสมอ

4. จัดประชุมเพื่อทบทวนการดำเนินงานตามนโยบายและแผนงานทุกสามเดือน หรือหกเดือน เพื่อรับทราบปัญหา อุปสรรค และความคืบหน้าในการดำเนินงานตามนโยบายและแผนงานของกรรมการฝ่ายต่าง ๆ รวมทั้งการทบทวนและแก้ไขแผนงานที่มีปัญหาและไม่สามารถดำเนินงานได้จริง

5. วางแผนในการดำเนินงานตามนโยบายและแผนงานของแต่ละฝ่ายเป็นการล่วงหน้าอย่างน้อย 1 – 2 เดือน เพื่อให้มีเวลาดำเนินงานอย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ

6. ทำการประชาสัมพันธ์และกระตุ้น เตือนให้สมาชิกในองค์กรเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้น ตามนโยบายและแผนงานอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

ศุภชัย ยาวะประภาษ (2555, หน้า 2) กล่าวว่า การนํานโยบายไปปฏิบัติจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวนั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัย 8 ประการต่อไปนี้

1. ลักษณะของนโยบาย
2. วัตถุประสงค์ของนโยบาย
3. ความเป็นไปได้ทางการเมือง
4. ความถูกต้องทางเทคนิคหรือทางทฤษฎีของนโยบาย
5. การมีทรัพยากรที่พอเพียง
6. ลักษณะของหน่วยงานที่นํานโยบายไปปฏิบัติ
7. ทศนคติของผู้นํานโยบายไปปฏิบัติ
8. ความสัมพันธ์ระหว่างกลไกต่าง ๆ ที่ร่วมกันนํานโยบายไปปฏิบัติ

วอร์เธอร์ (Water, 1971, p.25) ได้กำหนดแนวทางสำหรับผู้กำหนดนโยบาย เพื่อให้ความมั่นใจแก่ผู้ที่มีความสามารถในการนํานโยบายไปปฏิบัติให้บรรลุผล ไว้ 2 ประการ ดังนี้

1. เป็นหน้าที่ของผู้กำหนดนโยบายที่จะต้องกำหนดนโยบายให้มีความหมายและชัดเจน

2. มีแนวโน้มว่าผู้ปฏิบัติจะทำตามแนวทางที่ได้กำหนดไว้ หากเงื่อนไขดังกล่าวถูกละเลยจะทำให้การนํานโยบายไปปฏิบัติประสบกับความล้มเหลว

มาสแมนเนล (Mazmanian, 1989, pp.20-21) กล่าวถึงขั้นตอนของการนํานโยบายไปปฏิบัติ 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การพิจารณาผลลัพธ์ของนโยบายของหน่วยงานที่นํานโยบายไปปฏิบัติ โดยมุ่งให้เกิดผลลัพธ์ที่พึงปรารถนาตามวัตถุประสงค์ของนโยบายที่กำหนดไว้

2. การยินยอมปฏิบัติตามของกลุ่มเป้าหมายต่อการตัดสินใจนโยบายของผู้กำหนดนโยบาย หากนโยบายใดที่กลุ่มเป้าหมายไม่ยินยอมปฏิบัติ จะก่อให้เกิดอุปสรรคสำคัญต่อการนํานโยบายไปปฏิบัติให้ประสบผลสำเร็จ

3. พิจารณาจากผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจของหน่วยปฏิบัติ เพื่อจำแนกว่าผลกระทบที่เกิดขึ้นเป็นผลกระทบในทางบวกหรือทางลบ ถ้าเกิดผลในทางลบก็จะได้ปรับปรุงแก้ไขต่อไป

4. พิจารณาผลกระทบจากการรับรู้ของผู้ตัดสินใจนโยบาย ซึ่งผู้ตัดสินใจนโยบายจะประเมินได้ว่าเป็นผลกระทบที่พึงปรารถนาหรือไม่

5. การประเมินกระบวนการทางการเมืองที่มีบทบาทในการบัญญัติกฎหมาย เพื่อพิจารณาปรับปรุงกฎหมายให้มีความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติให้ประสบผลสำเร็จ

แอนดริว (Andrew, 1990, pp.15-27) สรุปว่า ความล้มเหลวในการนำนโยบายไปปฏิบัติอาจเกิดจากสาเหตุ 3 ประการ ดังนี้

1. การเลือกกลยุทธ์การนำนโยบายไปปฏิบัติที่ไม่เหมาะสม
2. การเลือกหน่วยปฏิบัติและกลไกในการปฏิบัติที่ไม่เหมาะสม
3. การเลือกเครื่องมือและวิธีปฏิบัติที่ไม่เหมาะสม

มัทจอร์ย (Mountjoy, 2001, pp.466-467) พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ 3 ประการ ดังนี้

1. ทรัพยากรที่ต้องใช้ในการปฏิบัติ
2. แนวทางการปฏิบัติที่ระบุอย่างเฉพาะเจาะจง
3. หลักการที่ช่วยให้การนำนโยบายไปปฏิบัติประสบ

กระทรวงศึกษาธิการ (2554, หน้า 3) ได้นำเสนอตัวชี้วัดของการประเมินในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาไว้ดังนี้

ตัวชี้วัดที่ 1 มีนโยบายน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษา และบูรณาการในแผนปฏิบัติงานประจำปี

ตัวชี้วัดที่ 2 ดำเนินการตามนโยบาย และแผนปฏิบัติงานประจำปี ที่น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษา

ตัวชี้วัดที่ 3 ติดตามผลการดำเนินการ ตามนโยบายและแผนปฏิบัติการประจำปี ที่น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษา

ตัวชี้วัดที่ 4 นำผลการติดตามมาพัฒนา นโยบาย/แผนงาน/โครงการ ขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา

สรุปได้ว่า นโยบาย เป็นการให้เหตุผลในการวางแผนด้านการกำหนดวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในสถานศึกษา โดยพิจารณาถึงความพอประมาณ และเหมาะสมกับความเป็นไปได้ เพื่อให้สถานศึกษามีภูมิคุ้มกันในด้านต่าง ๆ โดยการดำเนินการต้องนำไปสู่ความยั่งยืนของผ สามารถวัดได้จาก 1) มีนโยบายสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) จัดการศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3) มีการบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ประกอบด้วย 3 ห่วง 2 เงื่อนไข เข้าไปด้วย 4) การวัดผลครอบคลุมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามนโยบายหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 5) มีการดำเนินการตามเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีแบบแผน 6) เอื้อต่อการส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษา ตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 7) ดำเนินการอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่องตามนโยบายที่กำหนด 8) ปรับปรุงและพัฒนานโยบายตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และ 9) มีนโยบายการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปบูรณาการในการทำงานในสถานศึกษา

2. ด้านวิชาการ

2.1 ความหมายของวิชาการ

นิคม ชมพูลง (2545, หน้า 12) กล่าวว่า วิชาการ หมายถึง มวลประสบการณ์หรือกิจกรรมที่จัดให้แก่ผู้เรียนทั้งในและนอกห้องเรียน อันที่จะส่งเสริมให้กับผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านความรู้ เจตคติและการปฏิบัติไปในทิศทางที่พึงประสงค์

เอกรินทร์ สีมหาศาล (2546, หน้า 69) กล่าวว่า วิชาการ หมายถึง รายวิชาหรือเนื้อหาสาระที่กำหนดไว้ให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้ตามเกณฑ์ที่คาดหวังและยังหมายถึง กระบวนการทางวิชาการที่กำหนดไว้ในแผนการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และมวลประสบการณ์ที่ผู้เรียนจะได้รับจากโปรแกรมการศึกษาต่างๆ ตามช่วงระยะเวลาที่จัดเตรียมไว้สำหรับกิจกรรมหนึ่งๆ ตามที่สถานศึกษากำหนด

ณภัทร ศิลปะสร (2553, หน้า 10) กล่าวว่า วิชาการ หมายถึง แผนซึ่งได้ออกแบบจัดทำขึ้นเพื่อแสดงถึงจุดมุ่งหมาย การจัดเนื้อหาสาระกิจกรรม และมวลประสบการณ์ในแต่ละโปรแกรมการศึกษาที่ผ่านการประเมินอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาและมีคุณลักษณะตามจุดหมายที่ได้กำหนดไว้ และใช้เป็นเครื่องมือถ่ายทอดเจตนารมณ์หรือเป้าประสงค์ของการศึกษาของชาติ ลงสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2554, หน้า 9) กล่าวว่า วิชาการ หมายถึง แผนหรือแนวทางหรือข้อกำหนดของการจัดการศึกษา ที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2545, หน้า 81) กล่าวว่า วิชาการ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ โดยมีลำดับขั้นตอนตั้งแต่ต้นจนจบ และบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ทิสนา แหมมณี (2546, หน้า 4-5) กล่าวว่า วิชาการ หมายถึง องค์ประกอบต่าง ๆ ของการเรียนการสอนที่ได้รับการจัดไว้ให้มีความสัมพันธ์ และส่งเสริมกันอย่างเป็นระเบียบ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้

สรุปได้ว่า วิชาการ หมายถึง ความรู้ในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ และวางแผนการจัดการศึกษา โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และอยู่ในระดับพอเพียง ตัดสินและยอมรับฟังความคิดเห็นของบุคลากรและนักเรียน เพื่อนำข้อมูลและเหตุผลที่ได้มาใช้ในการวางแผนการจัดการศึกษา พร้อมทั้งวางแผนการจัดกิจกรรมบูรณาการเพื่อให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจนเกิดทักษะ มีความซื่อสัตย์ โปร่งใสในการจัดสรรงบประมาณในการบริหารสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ มีแบบแผน และคุ้มค่ามากที่สุด มีคุณธรรมโดยใช้สติปัญญาในการพิจารณาการวางแผนการจัดการศึกษาอย่างรอบคอบ เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีคุณภาพ ปรับปรุงและพัฒนาจัดทำแผนการจัดการศึกษาให้สอดคล้องต่อสภาพสังคมและเศรษฐกิจในปัจจุบัน เพื่อให้สามารถผลิตบุคลากรได้ตรงตามความต้องการมากที่สุด

2.2 ความสำคัญของวิชาการ

กรมวิชาการ (2545, หน้า 5-6) กล่าวว่า วิชาการมีความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนในทุกด้าน มีจุดมุ่งหมายสำคัญ 2 ประการ ดังนี้

1. สามารถพัฒนาผู้เรียนให้เรียนรู้อย่างมีความสุข ทำให้มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะการเรียนรู้ที่สำคัญ มีกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล มีโอกาสใช้ข้อสารสนเทศและเทคโนโลยีสื่อสาร หลักสูตรช่วยส่งเสริมจิตใจที่อยากรู้อยากเห็น สร้างความมั่นใจ และให้กำลังใจในการเรียนรู้ และเป็นบุคคลที่สามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา

2. ช่วยส่งเสริมการพัฒนาด้านจิตวิญญาณ จริยธรรม สังคม และวัฒนธรรม โดยเฉพาะพัฒนาผู้เรียนให้มีความเข้าใจ และศรัทธาในความเชื่อของตน ความเชื่อและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันมีอิทธิพลต่อวัตถุ สถานศึกษาสามารถพัฒนาหลักและคุณธรรม และความอิสระของผู้เรียน มีความพร้อมในการเป็นผู้บริโภคที่ตัดสินใจแบบมีข้อมูลและอิสระ เข้าใจความรับผิดชอบที่มีต่อสังคมโดยรวม สามารถช่วยพัฒนาสังคมให้เป็นธรรม มีความสามารถ มีความตระหนัก เข้าใจ และยอมรับสภาพแวดล้อมที่ตนดำรงชีวิตอยู่ ยึดมั่นในข้อตกลงร่วมกันต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในระดับส่วนตน ระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับโลก

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 24) กำหนดแนวการจัดการศึกษา โดยยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ โดยจัดเนื้อหาสาระ และกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ และถนัดของผู้เรียน คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ผูกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกัน แก้ปัญหา และเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ท้นต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมและเทคโนโลยี ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรี และมีความสุข

ณรงค์ กาญจนานนท์ (2546, หน้า 29) กล่าวว่า การกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในโรงเรียนเป็นตัวแปรที่สำคัญต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ทั้งการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนด้วย ผู้บริหารโรงเรียนที่มุ่งพัฒนาให้นักเรียนเป็นทั้ง “คนเก่ง” และ “คนดี” จึงจำเป็นที่จะต้องมุ่งพัฒนาการเรียนรู้ในโรงเรียนเป็นประการสำคัญ ซึ่งนอกจากจะส่งผลต่อตัวนักเรียนแล้ว ยังมีผลต่อการบริหารงานในโรงเรียนด้วย การจัดการเรียนรู้ที่ดีจะช่วยให้เกิดความรู้สึกเป็นสุขในการทำงานร่วมกัน ลดปัญหาความขัดแย้งในการทำงาน ทำให้การบริหารเกิดความคล่องตัว โรงเรียนจะสามารถพัฒนาไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

สุนีย์ ภูพันธ์ (2546, หน้า 17) ได้กล่าวถึงความสำคัญของวิชาการไว้ว่า วิชาการเป็นองค์ประกอบอันสำคัญยิ่งอย่างหนึ่งของการจัดการศึกษา เพราะวิชาการจะสามารถเป็นโครงร่างกำหนดไว้ว่า จะให้เด็กได้รับประสบการณ์อะไรบ้าง จึงจะเป็นประโยชน์ต่อเด็กและ

สังคม วิชาการเป็นแนวทางที่จะสร้างความเจริญเติบโตให้แก่ผู้เรียน นอกจากนี้วิชาการยังเป็นเครื่องชี้ให้เห็นโฉมหน้าของสังคมในอนาคตว่าจะเป็นอย่างไรอีกด้วย

ฉันท ชาติทอง (2550, หน้า 5) กล่าวว่า วิชาการมีความสำคัญต่อการพัฒนาคนในสังคม เป็นเครื่องมือที่จะทำให้การจัดการศึกษาบรรลุผลตามจุดหมายที่กำหนดไว้ โดยมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมความเจริญงอกงามของบุคคล สามารถปลูกฝังพฤติกรรม คุณธรรม จริยธรรม วางรากฐานความคิดที่เป็นการสนับสนุน สอดคล้องกับสภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง ทำให้ผู้เรียนค้นพบความสามารถ ความสนใจ ความถนัดที่แท้จริงของตนเองและพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553, หน้า 23-24) ได้ให้ความสำคัญของวิชาการไว้ว่า วิชาการเป็นหลักและหัวใจของการเรียนการสอน เพื่อนำไปสู่เป้าหมายของการศึกษา ความเข้าใจในเรื่องของหลักสูตรและการเรียนการสอนจะทำให้การจัดการศึกษาดำเนินไปด้วยดี ทั้งแก่ตัวผู้เรียนเอง และช่วยให้ครูได้ทิศทางและสิ่งสำคัญในการสอน มีความสำคัญของวิชาการ 3 ประการ ดังนี้

1. งานด้านวิชาการและการสอนทำให้การศึกษาดำเนินไปสู่ที่วางไว้
2. งานด้านวิชาการทำให้การศึกษามีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลตามเป้าหมาย

3. วิชาการเปรียบเสมือนแบบแปลนการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตรบอกไว้ว่า วัตถุประสงค์ที่ต้องการมีอะไรบ้าง จะใช้อะไรเป็นวัสดุอุปกรณ์ จะสอนอย่างไร จัดเตรียมการสอนอย่างไรบ้างเพื่อช่วยในด้านการเรียนการสอน หลักสูตรจึงมีความสำคัญเป็นแผนยุทธศาสตร์ จะนำไปสู่ความสำเร็จตามต้องการ เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของครูที่จะจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้มีความรู้ ทักษะ ความประพฤติ มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ

กระทรวงศึกษาธิการ (2554, หน้า 3) ได้นำเสนอแนวทางการดำเนินงานตามมาตรฐานและตัวชี้วัดด้านวิชาการ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ดังนี้

1. มีแผนงาน โครงการ กิจกรรม ด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน โรงเรียนมีแผนงานด้านวิชาการ บุคลากร และผู้เกี่ยวข้องของสถานศึกษา มีส่วนร่วมในการจัดทำแผน แต่งตั้งผู้รับผิดชอบที่เหมาะสม และจัดสรรทรัพยากรสนับสนุน มีโครงการ/กิจกรรม ครอบคลุมทุกกลุ่มงานและทุกระดับชั้น และมีความยืดหยุ่นในทางปฏิบัติ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ

2. การดำเนินการ แผนงาน โครงการ กิจกรรม ด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน มีการประชุมชี้แจงการดำเนินการตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ด้านวิชาการ ดำเนินการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบ ดำเนินโครงการ/

กิจกรรมตามแผนส่งเสริมงานวิชาการทุกขั้นตอนและทุกกิจกรรม ตามความเหมาะสม และยืดหยุ่นตามความจำเป็นและสถานการณ์

3. ติดตามผล แผนงาน โครงการ กิจกรรม ด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน มีผู้รับผิดชอบการติดตามผลการปฏิบัติงานตามแผน มีเครื่องมือ/วิธีการติดตามผล การปฏิบัติงานและรายงานผลการติดตามผลแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง

เคมีส (Kemmis, 1990, p.124) กล่าวถึงความสำคัญของงานวิชาการว่า สามารถพัฒนาทางเลือกในการแก้ไขปัญหา หรือพัฒนาคุณภาพได้อย่างเหมาะสม เกิดประสิทธิผลและมีประสิทธิภาพ

ซูเบอะ (Zuber, 1991, p.231) กล่าวถึงความสำคัญของงานวิชาการว่า กระบวนการเรียนการสอนเป็นกระบวนการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นระบบ มีแบบแผน และเป็นโครงสร้างอันเป็นที่รวมของความรู้ต่าง ๆ อย่างมีศิลปะ การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน จะช่วยให้ผู้เรียนได้มีการพัฒนาในฐานวิชาความรู้แขนงต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับความเจริญก้าวหน้าในยุคปัจจุบัน

สรุปได้ว่า วิชาการมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา เป็นข้อกำหนดและแนวทางการดำเนินงานการศึกษาให้เป็นไปตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้ หลักสูตรสามารถพัฒนาผู้เรียนในด้านทักษะการเรียนรู้ให้มีคุณธรรมจริยธรรม เป็นหัวใจของการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จได้ตามที่สถานศึกษากำหนด

2.3 ขอบข่ายของวิชาการ

ชาติรี สำราญ (2545, หน้า 12) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมทางด้านวิชาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ กำหนดการจัดการศึกษาที่ต้องเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งด้านความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และการบูรณาการการเรียนรู้ตามความเหมาะสมในแต่ละระดับการศึกษา ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้เป็นองค์รวม สามารถเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนรู้อย่างแล้วเข้ากับสิ่งที่กำลังเรียนรู้ใหม่ได้ ทำให้ผู้เรียนเข้าใจในสิ่งที่เรียนว่ามีประโยชน์ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริง

อังคณา ตุงคะสมิต (2545, หน้า 3) กล่าวว่า ทางด้านวิชาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีหลัก 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 วางแผน ผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันกำหนดนโยบาย วางแผนการจัดการเรียนรู้ โดยครูผู้สอนสร้างสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผู้บริหารวางระบบการนิเทศภายใน ขอความร่วมมือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ขั้นที่ 2 ปฏิบัติการ ครูผู้สอนดำเนินการจัดการเรียนรู้

ขั้นที่ 3 สังเกตการณ์ ด้วยกระบวนการนิเทศภายในและภายนอก

ขั้นที่ 4 สะท้อนผลปรับปรุงแก้ไข ด้วยการประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง นำข้อมูลจากการตรวจสอบสะท้อนผลแล้วปรับปรุงแก้ไขแล้วร่วมกันวางแผนดำเนินการในวงรอบปฏิบัติการต่อไป

ทิสนา เขมมณี (2546, หน้า 21) ได้กล่าวถึงแนวทางในการประยุกต์ใช้ในด้านวิชาการ ว่ามีแนวทางในการดำเนินการ 5 ประการ ดังนี้

1. การจัดการเรียนการสอน ควรมีลักษณะที่ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คือ ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ และได้เรียนรู้กระบวนการต่างๆ ที่จำเป็น ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจสิ่งที่เรียนรู้อย่างแท้จริง

2. การจัดการเรียนการสอน ควรให้มีการเรียนรู้ทั้งทางด้านทฤษฎีและปฏิบัติควบคู่กันไปอย่างสมดุล เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างข้อความรู้กับการปฏิบัติจริง และส่งเสริมการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสภาพการณ์ต่างๆ ให้มาก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสามารถและความชำนาญในการใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์

3. การจัดการเรียนการสอน ควรมีการเน้นในเรื่องการแก้ปัญหาต่างๆ ที่อยู่ในชีวิตประจำวัน รวมทั้งการพัฒนาตนเอง และคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นตามลำดับ

4. การจัดการเรียนการสอน ควรบูรณาการแนวคิดของทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปในหน่วยการเรียนรู้และสาระต่างๆ ให้มากที่สุด รวมทั้งในกิจกรรมประจำวัน ทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาตามแนวคิดดังกล่าวได้จริง คือสามารถพึ่งตนเองได้ มีการดำรงชีพออย่างอริสราภาพ มีความสามารถในการบริหารจัดการ มีความใฝ่รู้ สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสม รู้จักพัฒนาตนเอง สามัคคีและทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ และอยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูล

5. ควรจัดสภาพแวดล้อม กิจกรรมประจำวัน วิธีชีวิตของครูและบุคลากรในสถานศึกษาให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้เรียนในเรื่องต่างๆ

อรรถัย มูลคำ, และสุวิทย์ มูลคำ (2545, หน้า 12) กล่าวว่า ทางด้านวิชาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบไปด้วยกิจกรรม 2 ลักษณะ คือ

1. กิจกรรมของครูและกิจกรรมของผู้เรียน โดยกิจกรรมครู ได้แก่ การวางแผนการสอน การเตรียมการสอน การจัดเตรียมสื่อ แหล่งเรียนรู้ สภาพแวดล้อมของการเรียน การจัดกิจกรรมในห้องเรียน

2. เทคนิควิธีการสอนของครูตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ส่วนกิจกรรมของผู้เรียน ได้แก่ การลงมือปฏิบัติขณะที่มีการเรียนการสอนซึ่งอาจเป็นรายบุคคล หรือเป็นกลุ่มภายใต้การควบคุมดูแลหรือการแนะนำของครูผู้สอน

คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง (2549, หน้า 11) กล่าวว่า กิจกรรมทางด้านวิชาการ ควรมีการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีความหลากหลายและต่อเนื่องตลอดชีวิตให้เกิดขึ้นเป็นการศึกษาตามศักยภาพของผู้เรียน ซึ่งก็คือการเรียนแบบมีเหตุ

มีผล หรือความพอดี พอประมาณ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไม่บังคับให้เรียนในสิ่งที่ผู้เรียนไม่มี ศักยภาพ รวมทั้งการปลูกฝังระบบคุณค่าต่างๆ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดสติปัญญาความรอบรู้และศีลธรรม อันจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สังคมดำรงอยู่ได้อย่างเข้มแข็งและพอเพียง

วันชัย พลະไกร (2550, หน้า 65) กล่าวว่า แผนงานด้านวิชาการที่เกี่ยวข้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยสร้างรูปแบบของกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ เช่น ผู้บริหาร ผู้นำชุมชน ครู นักเรียน ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ นักการเมือง เป็นต้น ให้มีโอกาสดำรงและเรียนรู้จากการปฏิบัติงาน สามารถตระหนักถึงประโยชน์ที่จะได้รับการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้แล้วเกิด การปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ให้มีการน้อมนำเอาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตต่อไป ทั้งนี้การสร้างรูปแบบกระบวนการเรียนรู้จะเน้นการร่วมคิดร่วมทำเพื่อหารูปแบบ ตัวอย่าง ที่เป็นรูปธรรมและเหมาะสม ตลอดจนสร้างความพร้อมของแต่ละกลุ่มเป้าหมายให้สามารถนำไปดำเนินการต่อได้เองอย่างต่อเนื่อง

ช่วงชั้นที่ 1 เน้นให้เด็กพึ่งตนเองได้ หรือใช้ชีวิตพอเพียงระดับบุคคลและครอบครัว เช่น ประถมศึกษาปีที่ 1 ช่วยเหลือคุณพ่อคุณแม่ล้างจานซาว เก็บขยะไปทิ้ง กวาดบ้าน จัดหนังสือไป เรียนเอง แบ่งปันสิ่งของให้เพื่อน ประถมศึกษาปีที่ 2 วิเคราะห์รายจ่ายของครอบครัว เราจะมีเป็น ตารางกรอกค่าใช้จ่ายต่างๆ ของครอบครัว คุณแม่ซื้ออะไรบ้าง คุณพ่อซื้ออะไรบ้าง เด็กจะได้รู้พ่อ แม่หาเงินมายากแค่ไหน เช่น ยาสิฟันหลุดละ 46 บาท จะต้องไม่เอามาบิบบเล่น จะต้องสอนให้เด็ก เห็นคุณค่า ของสิ่งของ ให้เด็กตระหนักถึงคุณค่าของเงินทอง จะได้ฝึกนิสัยประหยัด ครอบครัวมี

ช่วงชั้นที่ 2 สอนให้เด็กพอเพียงระดับโรงเรียน หรืออาจจะให้เด็กทำโครงการก็ได้ เริ่ม วิเคราะห์รายจ่ายของครอบครัว นำแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้กับโรงเรียน เด็กในช่วงชั้นนี้ก็ต้องรู้จักโรงเรียน เช่น โรงเรียนมีต้นไม้กี่ต้น โรงเรียนจะต้องจัดการขยะอย่างไร โรงเรียนมีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอะไรบ้าง

ช่วงชั้นที่ 3 สอนให้เด็กสามารถประยุกต์ใช้กับชุมชน มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน

ช่วงชั้นที่ 4 สอนเพื่อเตรียมนักเรียนให้เป็นคนที่ดีต่อประเทศชาติ สามารถทำประโยชน์ให้กับสังคมได้ ต้องเริ่มเข้าใจความพอเพียงระดับประเทศ เช่นว่าเราเสียดุลการค้าระหว่างประเทศ หรือว่าทางสิ่งแวดล้อมสถานการณ์เป็นอย่างไร ด้านสังคมเป็นอย่างไร

สิริวรรณ ศรีพหล (2550, หน้า 4-5) ได้เสนอเทคนิคหรือกลยุทธ์ในการจัดกิจกรรมทางวิชาการ โดยแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

1. กิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียง ผู้สอนอาจใช้เทคนิคของเอกสารค่านิยม โดยจัดทำเอกสารที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

2. กิจกรรมการเรียนการสอนโดยการอภิปราย เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ของการทำงานแบบกลุ่ม เน้นการแสดงบทบาทของสมาชิกในกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการเสนอความคิดเห็นต่อปัญหาหรือประเด็นที่นำมาเพื่อถกเถียงและยังต้องการให้ผู้เรียนรู้จักและเข้าใจกระบวนการของกลุ่ม สิ่งที่ต้องคำนึงถึงมากที่สุดคือ การกำหนดหัวข้อหรือประเด็นการอภิปราย ผู้สอนอาจใช้วิธีการอภิปรายโดยตั้งประเด็นหรือหัวข้อที่เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แล้วให้ผู้เรียนอภิปรายแสดงความคิดเห็น

3. กิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้สถานการณ์ สถานการณ์จำลองคือการนำเอาสถานการณ์จริงมาจัดใหม่หรือจัดจำลอง แต่พยายามให้มีสภาพใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุดแล้วให้ผู้เรียนอยู่ในสถานการณ์นั้นๆ เพื่อการแก้ปัญหาหรือปฏิบัติงาน กิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง สามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอนเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

4. กิจกรรมการเรียนการสอนแบบร่วมมือ การเรียนการสอนแบบร่วมมือเป็นกิจกรรมการเรียนอย่างหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกันโดยผู้สอนจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเป็นกลุ่มในลักษณะกลุ่มย่อย ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกที่มีความสามารถแตกต่างกันไปให้มาทำงานร่วมกันและรับผิดชอบร่วมกัน ซึ่งสมาชิกในกลุ่มจะต้องรับผิดชอบหน้าที่จะช่วยให้ผู้เรียนมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การช่วยเหลือพึ่งพากัน อันเป็นผลให้การทำงานกลุ่มบรรลุเป้าหมาย

5. กิจกรรมการเรียนการสอนโดยการแก้ปัญหา เป็นวิธีการสอนอีกแบบหนึ่งที่มีมุ่งเน้นให้ผู้เรียนค้นหาคำตอบหรือแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยเสนอในรูปของคำถามหรือปัญหาที่น่าสนใจ แล้วให้ผู้เรียนหาแนวทางแก้ไขปัญหา กิจกรรมดังกล่าวได้ใช้ขั้นตอนของวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ประกอบด้วยขั้นตอน การกำหนดปัญหาและการวิเคราะห์ปัญหา การตั้งสมมติฐาน การเก็บและการรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและการสรุปผลกิจกรรมแบบแก้ปัญหาสามารถนำไปใช้กับทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

6. กิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้โครงการ เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยตนเอง เป็นการเรียนรู้อย่างมีคุณค่าและมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนมีโอกาสลงมือทำงานร่วมกัน หรืออาจทำงานเป็นรายบุคคลภายใต้สถานการณ์จริง ขั้นตอนของกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้โครงการประกอบกิจกรรมต่างๆ

กระทรวงศึกษาธิการ (2551, หน้า 3) ได้กล่าวถึงขอบข่ายของดำเนินการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไว้ดังนี้

1. เพื่อให้เข้าใจความหมายหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน 3 หลักการ คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และ 2 เงื่อนไข คือ คุณธรรมและความรู้

2. เพื่อส่งเสริมและปลูกฝังวิธีการคิดในการปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3. เพื่อนำไปสู่การพัฒนาตนเองให้ก้าวหน้าไปพร้อมกับความสมดุลและพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านวัตถุนิยมในทางสังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ได้อย่างมั่นคง และยั่งยืน

4. เพื่อสร้างความพอเพียงให้เกิดขึ้นใน 4 มิติ ได้แก่ ด้านวัตถุ หรือเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม

5. เพื่อนำไปบูรณาการกับหน่วยการเรียนรู้ใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

แนวทางการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1. วิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้

2. วิเคราะห์สาระการเรียนรู้ มาตรฐานและตัวชี้วัด

3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของสาระ /มาตรฐาน /ตัวชี้วัดชั้นปี ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

4. จัดทำมาตรฐานการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ระดับชั้น

5. กำหนดตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้

6. จัดทำหน่วยการเรียนรู้บูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง

7. จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

กระทรวงศึกษาธิการ (2551, หน้า 10-15) ได้กำหนดให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีความหลากหลายของเนื้อหา แล้วแต่สภาพของแต่ละสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นปลูกฝังให้ผู้เรียนมีอุปนิสัยและพฤติกรรม ที่สอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

1. พอประมาณ คือ จัดกิจกรรมสอดคล้องกับความต้องการ และความจำเป็นของสถานศึกษาคนในชุมชน สภาพแวดล้อม ความคิด ความเชื่อ วิถีชีวิต

2. สมเหตุสมผล คือ มีหลักคิดและหลักปฏิบัติของกิจกรรม ที่สอดคล้องกับหลักวิชาการที่เกี่ยวข้อง รายละเอียดของโครงการแสดงถึงความรอบคอบของการวางแผนดำเนินโครงการ กิจกรรม

3. ภูมิคุ้มกันที่ดี คือ การวางแผนโครงการ กิจกรรม คำนึงถึงความเสี่ยงในการดำเนินโครงการ กิจกรรม โดยมีข้อเสนอทางเลือก หากมีการเปลี่ยนแปลงต่างๆ เกิดขึ้น

4. ส่งเสริมความรู้และคุณธรรม คือ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมต้องมีความรอบรู้มากยิ่งขึ้น เปิดโอกาสให้ได้พัฒนาทักษะในด้านต่างๆ ส่งเสริมการมีคุณธรรม เช่น ความมีระเบียบ มีสัมมาคารวะ ซื่อสัตย์สุจริต กตัญญูกตเวที มีสติปัญญาในการแยกแยะถูกผิด ควรไม่ควร มีความ

ขยันหมั่นเพียร อดทน สนใจใฝ่รู้ มีจิตสำนึกในการช่วยเหลือผู้อื่น และทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยมีตัวอย่างกิจกรรมดังนี้

1. การจัดการ การผลิต การบริโภคในสถานศึกษา ชุมชน ให้เกิดความเพียงพอ และสมดุล กินพอดี อยู่พอดี บนพื้นฐานของการพึ่งตัวเอง การรักษาสสมดุลของสังคม และธรรมชาติ เช่น โครงการอาหารกลางวัน
2. การพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้เสริม โดยประยุกต์ใช้ทรัพยากรท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด หรือโดยการพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสม หรือต่อยอดกับภูมิปัญญาท้องถิ่น
3. การจัดการ และการจัดระบบองค์กรความร่วมมือ ทางการเงิน การผลิต การตลาด เช่น การทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย การจัดทำสหกรณ์ การจัดตั้งธนาคารโรงเรียน
4. การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ขยะ ทั้งในสถานศึกษาและในชุมชน อย่างยั่งยืน โดยใช้หลักวิชาการ ความประหยัด รอบคอบ
5. การจัดการระบบพลังงานของสถานศึกษา และชุมชน ให้สามารถพึ่งตนเองได้มากขึ้น มีการประหยัด ผลิตเอง มีการทดแทน
6. มีการอนุเคราะห์เกื้อกูล ช่วยเหลือ ผู้ยากจน ผู้ด้อยโอกาส ในสังคมให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น
7. การสร้างจิตสำนึก รักท้องถิ่น รักชุมชน เช่นการรักษาพื้นฟูประเพณี วัฒนธรรมไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น สถานที่ทางประวัติศาสตร์ โบราณสถาน การสร้างความรู้สึกรักเป็นเจ้าของ มีส่วนในการพัฒนาชุมชน
8. การสร้างจิตสำนึกรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เช่น การรณรงค์การเห็นคุณค่าสินค้าไทย การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชาติ ความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ การเข้าร่วมในกิจกรรมทางศาสนาต่างๆ การเรียนรู้คำสอนในศาสนา การฝึกปฏิบัติธรรม เป็นต้น

ปริญญ์ พิบูลธรรมา (2551, หน้า 21) กล่าวว่า ขอบข่ายของการบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่งานวิชาการในสถานศึกษานั้น สามารถวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ที่สามารถนำมาบูรณาการสาระปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการเรียนการสอนสาระเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระดังนี้

1. กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย บูรณาการสอดคล้องกับการเรียนรู้ในเรื่องความสามารถในการอ่าน วิเคราะห์ความดีความ สรุปลความ นำความรู้ความคิดจากการอ่านไปใช้ในแก้ปัญหาตัดสินใจ ใช้การอ่านเป็นเครื่องมือในการพัฒนาตนเอง ความสามารถในการเขียน เขียนเรียงความ ย่อความ การจัดทำรายงาน โดยใช้ทักษะการเขียนและการศึกษาค้นคว้า โดยใช้ทักษะการเขียนจดบันทึกข้อมูลความรู้ ประสพการณ์ เหตุการณ์ และการสังเกตอย่างเป็นระบบ สามารถสรุปความ วิเคราะห์เรื่อง ด้านการพูดนักเรียนเข้าใจถ้อยคำ การใช้น้ำเสียงกิริยาท่าทาง

ของผู้พูด สามารถรับสารจากการฟังและการดู สามารถโต้ตอบพูดแสดงความรู้ ความคิด พูดวิเคราะห์เรื่องราว พูดต่อหน้าชุมชนและพูดรายงาน

2. กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ บูรณาการสอดคล้องกับการเรียนรู้ในเรื่อง การมีความคิดรวบยอดพร้อมทั้งตระหนักถึงความสมเหตุสมผลของคำตอบที่ได้ใช้ความรู้ทางคณิตศาสตร์ เทคโนโลยีแก้ปัญหาในสถานการณ์จริงได้ให้เหตุผลประกอบการตัดสินใจและสรุปผลได้อย่างเหมาะสม นำความรู้ทางคณิตศาสตร์ไปเชื่อมโยงในการเรียนรู้ นำความรู้และทักษะจากการเรียนคณิตศาสตร์ไปประยุกต์ในการเรียนรู้ต่างๆ และในชีวิตจริงได้

3. กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ บูรณาการสอดคล้องกับการเรียนรู้ในเรื่อง การสังเกตสำรวจตรวจสอบอภิปราย และอธิบายความสัมพันธ์ของกลุ่มสิ่งมีชีวิตในแหล่งที่อยู่ต่างๆ เขียนภาพแสดงห่วงโซ่อาหาร และอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมกับการดำรงชีวิตของสิ่งมีชีวิต การสังเกต สำรวจตรวจสอบ อภิปรายและอธิบาย เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น ผลของการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมโดยธรรมชาติและโดยมนุษย์ แสดงแนวคิดร่วมปฏิบัติในการดูแล รักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4. กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม บูรณาการสอดคล้องกับการเรียนรู้ในเรื่อง การชื่นชมการทำความดีของบุคคลในสังคม รู้และปฏิบัติตามหลักศีลธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ ดีงาม หลักธรรมทางศาสนาที่ตนเองนับถือ รวมทั้งตระหนักถึงความสำคัญในวัฒนธรรมของกลุ่มคนในสังคมที่มีความหลากหลายและยอมรับคุณค่าซึ่งกันและกัน เข้าใจปัจจัยที่เป็นแรงใจให้ผู้ผลิตและผู้บริโภคตัดสินใจใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ เข้าใจระบบและวิธีการของเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้

5. กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา บูรณาการสอดคล้องกับการเรียนรู้ในเรื่องความเข้าใจผลกระทบของการใช้ยา บุหรี่ สุรา สารเสพติด ภัยอันตราย และความรุนแรงที่มีต่อร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม โดยสามารถหลีกเลี่ยงได้

6. กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ บูรณาการสอดคล้องกับการเรียนรู้ในเรื่องความพึงพอใจและยอมรับในภูมิปัญญาของการสร้างงานทัศนศิลป์ นาฏศิลป์ การสืบทอดการทำงานศิลปะที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล ความพึงพอใจและยอมรับในภูมิปัญญาของการสร้างงานดนตรีที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นภูมิปัญญาไทยและสากล

7. กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี บูรณาการสอดคล้องกับการเรียนรู้ในเรื่อง การใช้พลังงานทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมในการทำงานอย่างคุ้มค่าและถูกวิธีการเลือกเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการทำงาน โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมเปรียบเทียบสิ่งของเครื่องใช้หรือวิธีการที่ได้จากเทคโนโลยีที่ใช้ภายในท้องถิ่น ทั้งด้าน

คุณภาพความเหมาะสมเป็นที่ยอมรับ ความคุ้มค่าต่อการใช้งานและเลือกใช้ได้อย่างเหมาะสมปลอดภัยและมีผลดีต่อสิ่งแวดล้อม

8. กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ บูรณาการสอดคล้องกับการเรียนรู้ในเรื่องการใช้ภาษาง่ายๆเพื่อขอและให้ข้อมูลอธิบายเกี่ยวกับบุคคลและสิ่งต่างๆ ที่พบเห็นในชีวิตประจำวันและสร้างองค์ความรู้ โดยใช้ประโยชน์จากสื่อการเรียนทางภาษาและผลจากการฝึกทักษะต่างๆให้ข้อมูลง่ายๆ เกี่ยวกับตนเอง สิ่งแวดล้อมและสังคมใกล้ตัวด้วยข้อความสั้นๆ

ปริญญช พินุลสรวูธ (2553, หน้า 13) กล่าวว่า การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ได้เริ่มจากการไปค้นหากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่มีคุณลักษณะและการจัดการที่สอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือพอประมาณกับศักยภาพของนักเรียน พอประมาณกับภูมิสังคมของ โรงเรียนและชุมชนที่ตั้ง เช่น เด็กช่วงชั้นที่ 2 ทำสหกรณ์ได้ เด็กช่วงชั้นที่ 4 ดูแลสิ่งแวดล้อม มีการส่งเสริมให้ใช้ความรู้อย่างรอบคอบระมัดระวัง ฝึกให้เด็กคิดเป็นทำเป็นอย่างมีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันส่งเสริมให้เด็กทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความซื่อสัตย์ สุจริต รับผิดชอบ ไม่เอาัดเอาเปรียบ ผู้อื่น มีวินัย มีสัมมาคารวะ ปลูกฝังจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม สืบสานวัฒนธรรมไทย กล่าวคือ สอนให้ผู้เรียน ยึดมั่นในหลักศีลธรรม พัฒนาคนให้เขาทำประโยชน์ให้กับสังคมและสิ่งแวดล้อม มีภูมิคุ้มกัน ไปค้นหากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างนี้เพื่อให้มีตัวอย่างรูปธรรมในการสร้างความเข้าใจภายในวงการศึกษว่า หลักเศรษฐกิจพอเพียงหมายความว่าอย่างไร และสามารถนำไปใช้ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้อย่างไรบ้าง หลังจากนั้นก็ส่งเสริมให้บูรณาการการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมเหล่านี้เข้าไปในการเรียนรู้สาระต่างๆ บูรณาการเข้ากับทุกวิชา เช่น ชีววิทยา ทำให้เกิดสมดุลทางสิ่งแวดล้อม บูรณาการเข้ากับวิชาคณิตศาสตร์ก็ได้ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สุขศึกษา การงานอาชีพ ต่างๆ ได้หมด ไม่ใช่เฉพาะวิชาสังคมศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม เท่านั้น สำหรับมาตรฐานการเรียนรู้ ก็มีวัตถุประสงค์ให้ทุกช่วงชั้นเข้าใจหลักเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถประยุกต์ใช้ได้ แต่ถ้าทุกช่วงชั้นเขียนเหมือนกันหมดก็จะมีปัญหาทางปฏิบัติ จึงต้องกำหนดขอบเขตที่ชัดเจนในการเรียนการสอนของแต่ละช่วงชั้น

เพ็ญพรรณ ชูติวิศุทธิ์ (2553, หน้า 11) กล่าวว่า สถานศึกษาควรจัดการเรียนการสอนตามเนื้อหาสาระที่กำหนดไว้ในหลักสูตรอย่างสอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียน เน้นกระบวนการคิดวิเคราะห์ เน้นการปฏิบัติจริง เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติตนที่เหมาะสมในชีวิตประจำวันและเชื่อมโยงสู่ครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศชาติและสังคมโลก ตลอดจนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ให้ครอบคลุม 3 ด้านได้แก่ ความรู้ ทักษะกระบวนการ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

กระทรวงศึกษาธิการ (2554, หน้า 10) กล่าวว่า สถานศึกษาควรวางแผนงานวิชาการ ตามเนื้อหาสาระที่กำหนดไว้ในหลักสูตร อย่างสอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียน เน้นกระบวนการคิดวิเคราะห์ เน้นการปฏิบัติจริง เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติตนที่เหมาะสมในชีวิตประจำวัน โดยมีแนวทางดำเนินการ ดังนี้

1. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการฝึกทักษะ กระบวนการคิด วิเคราะห์ การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การแก้ปัญหา ฯลฯ ที่เริ่มจากชีวิตประจำวัน และเชื่อมโยงสู่ครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศชาติ และสังคมโลก

2. จัดกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นการทดลอง การปฏิบัติจริงทั้งในสถานศึกษา และแหล่งเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษา ทั้งในรูปของการจัดทำโครงการ โครงการ และอื่น ๆ ทั้งการศึกษา รายบุคคล และเป็นกลุ่ม

3. วัดและประเมินผลการเรียนรู้ให้ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่

3.1 ความรู้ (knowledge)

3.2 ทักษะกระบวนการ (process) และ

3.3 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ (attribute)

กระทรวงศึกษาธิการ (2554, หน้า 3) ได้นำเสนอแนวทางการดำเนินงานตามตัวชี้วัดงานวิชาการกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

ตัวชี้วัดที่ 5 มีแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ด้านวิชาการ ที่ส่งเสริมการบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน

ตัวชี้วัดที่ 6 ดำเนินการตาม แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ด้านวิชาการ ที่ส่งเสริมการบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน

ตัวชี้วัดที่ 7 ติดตามผล แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ด้านวิชาการ ที่ส่งเสริมการบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน

ตัวชี้วัดที่ 8 นำผลการติดตามไปพัฒนา แผนงาน/โครงการ/ กิจกรรม ด้านวิชาการ ที่ส่งเสริมการบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สู่การเรียนการสอน

สรุปได้ว่า ขอบข่ายด้านวิชาการ แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้บูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดการเรียนการสอน จัดกิจกรรมสอดคล้องกับความต้องการและความจำเป็น มีหลักคิดและหลักปฏิบัติของกิจกรรมที่สอดคล้องกับหลักวิชาการที่เกี่ยวข้องและคำนึงถึงความเสี่ยงในการดำเนินการ สามารถวัดได้จาก 1) คำนึงถึงความต้องการของผู้เรียน 2) เน้นการปฏิบัติจริง เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติตนที่เหมาะสมในชีวิตประจำวัน 3) จัดทำหน่วยการเรียนรู้บูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง 4) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของสาระ /มาตรฐาน / ตัวชี้วัดชั้นปี ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง 5) จัดทำมาตรฐานการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง 6) ส่งเสริมและปลูกฝังวิธีการคิดในการปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 7) สร้างรูปแบบของกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียน 8) จัดการเรียนแบบมีเหตุมีผล หรือความพอดี พอประมาณ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 9) จัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทั้งด้านความรู้ คุณธรรม 10) ตรงตามตัวชี้วัดด้านความพอเพียงให้เกิดขึ้น ด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม และ 11) เน้นการปฏิบัติจริง เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติตนที่เหมาะสมในชีวิตประจำวัน

3. ด้านงบประมาณ

3.1 ความหมายงบประมาณ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2547, หน้า 23) กล่าวว่า งบประมาณ หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับจำนวนเงินที่ประมาณการว่าจะได้รับ (รายรับ) และจะใช้จ่าย (รายจ่าย) เพื่อการต่าง ๆ ภายใน ระยะเวลาหนึ่ง เงินรายได้จากทุกแหล่ง จะเป็นตัวกำหนดขีดจำกัดการจัดสรรรายจ่ายไปเพื่อการบริหาร และการจัดหลักสูตรการเรียน การสอน ต่าง ๆ ในปีการศึกษานั้น ๆ

กรมสามัญศึกษา (2546, หน้า 229-236) กล่าวว่า งบประมาณ หมายถึง เงินที่ได้มาจากงบประมาณรายจ่ายประจำปี ตามพระราชบัญญัติวิธีการ งบประมาณ ก่อนที่จะได้รับอนุมัติให้ถือจ่ายตามพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณรายจ่ายประจำปี สถานศึกษาและส่วนราชการจะต้องตั้งงบประมาณประจำปีตามวิธีงบประมาณ ซึ่งปัจจุบันการขอตั้งงบประมาณและการบริหารงบประมาณ ใช้ระบบงบประมาณแบบแผนงานหรือโครงการ

จิตรลัดดา พรหมฉลวย (2547, หน้า 16) กล่าวว่า งบประมาณ หมายถึง การบริหารจัดการเกี่ยวกับการเงิน ได้แก่ การรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน การนำส่งเงิน การควบคุม และการตรวจสอบเกี่ยวกับการเงิน การจัดทำบัญชี ซึ่งต้องปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด

ศิลปพร ศรีจันทร์เพชร (2548, หน้า 57) กล่าวว่า งบประมาณ หมายถึง งานหรือศิลปะของนักบัญชี สำหรับความหมายของนักบัญชี หมายถึง ผู้ทำ ตรวจ หรือเชี่ยวชาญในการบัญชีหรือผู้มีอาชีพในการจัดทำบัญชี หรือตรวจสอบบัญชีของร้านค้า ธนาคาร หรือของรัฐ

สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย (2548, หน้า 16) กล่าวว่า งบประมาณ หมายถึง ศิลปะ ของการเก็บรวบรวม บันทึก จำแนก และทำสรุปข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจในรูปตัวเงิน ผลงานขั้นสุดท้ายของการบัญชี คือ การให้ข้อมูลทางการเงินซึ่งเป็นประโยชน์แก่บุคคลหลายฝ่าย และผู้ที่สนใจในกิจกรรมของกิจการ

พอล (Paul, 1993 , p.12) กล่าวว่า งบประมาณ หมายถึง หน้าที่งานเกี่ยวกับการริเริ่มรายการและเหตุการณ์ทางการเงิน การตรวจสอบอนุมัติ การจดบันทึก การจัดหมวดหมู่ การเรียบเรียง การสรุปผล การวิเคราะห์ การตีความและการนำเสนอข้อมูลเหล่านั้นอย่างมีหลักเกณฑ์ตามความต้องการของฝ่ายบริหาร และการดำเนินงานของกิจการ

สุรีย์พร วินิชบุตร (2546, หน้า 46) กล่าวว่า งบประมาณ หมายถึง การบริหารงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก ให้มีการจัดหาผลประโยชน์ทางการศึกษา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2547, หน้า 48) กล่าวว่า งบประมาณ หมายถึง การใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับจัดสรร ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์อย่างมี

ประสิทธิภาพ โดยเริ่มจากการทำงบประมาณ กรอแงม้ดงบประมาณการทำบัญชีจัดซื้อ จัดจ้าง การเบิกจ่าย การตรวจสอบ และการรายงานงบประมาณ

นงลักษณ์ สุทธิวิวัฒน์พันธ์ (2547, หน้า 16-17) กล่าวว่า งบประมาณ หมายถึง การวางแผนการบริหารของรัฐที่แสดงกิจกรรมหรือโครงการที่หน่วยงานจะปฏิบัติ เป็นการประมาณรายจ่ายและที่มาของรายได้เพื่อการใช้จ่ายนั้น ๆ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2547, หน้า 16-17) กล่าวว่า งบประมาณ หมายถึง การใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับจัดสรรให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเริ่มจากการจัดทำงบประมาณ กรอแงม้ดงบประมาณ การทำบัญชีจัดซื้อจัดจ้าง การเบิกจ่าย การตรวจสอบ และการรายงานงบประมาณ

กระทรวงศึกษาธิการ (2554, หน้า 32) กล่าวว่า งบประมาณ หมายถึง ระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน (performance bass budgeting) โดยมุ่งเน้นผลผลิต (output) และผลลัพธ์ (outcome) ของงานเชื่อมโยงทรัพยากรกับผลงานให้ความอิสระแก่สถานศึกษา ในการอาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ และรับผิดชอบต่อความสำเร็จของงาน

กุลิก (Gulick, 1993, p.13) กล่าวว่า งบประมาณ หมายถึง การจัดทำ งบประมาณการเงิน การวางแผน และการใช้จ่ายเงิน การบัญชี และการควบคุมดูแลใช้จ่ายเงิน หรือตรวจสอบบัญชีโดยรอบคอบและรัดกุม

แอนดริว (Andrews, 1996, p.10) กล่าวว่า งบประมาณ หมายถึง แผนการเงินที่ใช้เป็นรูปแบบสำหรับการปฏิบัติการในอนาคต และเป็นเครื่องมือควบคุมสำหรับการปฏิบัติการเหล่านั้น อันเป็นการคาดคะเนค่าใช้จ่ายและรายรับที่เกิดขึ้นในกาลข้างหน้า

สรุปได้ว่า งบประมาณ หมายถึง ความรู้ในการจัดทำแผนปฏิบัติการด้าน งบประมาณประจำปี เพื่อกำหนดเป้าหมาย ภารกิจ โครงการที่จะดำเนินงานในปีงบประมาณ มีการประชุมปรึกษาหารือในการกำหนดงบประมาณในการดำเนินงานอย่างชัดเจน พิจารณา ความเหมาะสมและความจำเป็น และดำเนินการจัดสรรงบประมาณอย่างเหมาะสมและเป็นเหตุเป็นผล คำนึงถึงการใช้ประโยชน์ของทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า และผลที่จะเกิดขึ้นในระยะยาว มีคุณธรรม มีความรอบคอบในการจัดสรรงบประมาณเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและพอเพียงต่อความจำเป็นในปัจจุบัน พร้อมทั้งจัดสรรงบประมาณ โดยพิจารณา เหตุผลและความจำเป็น โดยยึดหลักความโปร่งใสและตรวจสอบได้ และเป็นไปตามกรอบใน แผนการปฏิบัติงาน มีการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบการใช้จ่ายในปีงบประมาณ โดยเน้น ความถูกต้องและความซื่อสัตย์สุจริต และมีการรายงานการติดตามผลการใช้งบประมาณ

3.2 ความสำคัญของงบประมาณ

ณรงค์ สัจพันธุ์โรจน์ (2541, หน้า 3-4) กล่าวว่า งานงบประมาณมีความสำคัญ และเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษามี 6 ประการดังต่อไปนี้

1. การบริหารทุก ๆ งานภายในสถานศึกษา

2. การพัฒนา หากสถานศึกษาใช้จ่ายได้ดี และถูกต้องจะสามารถพัฒนาสภาพความเป็นอยู่ของสถานศึกษาได้อย่างดี

3. การจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้มีประสิทธิภาพ

4. การกระจายรายได้

5. การรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของสถานศึกษา

6. การประชาสัมพันธ์งานและผลงานที่สถานศึกษาดำเนินการ

ธงชัย สันติวงษ์ (2543, หน้า 4-5) ได้กล่าวถึงความสำคัญของงานงบประมาณว่าเป็นการคาดการณ์ความต้องการทางการเงินที่จะมาดำเนินการกิจกรรม โดยต้องคำนึงถึงขนาดของกิจกรรม เวลาที่ดำเนินการ การจัดหาเงิน การจัดสรรเงินให้มีประสิทธิภาพ

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (2545, หน้า 82-84) กล่าวถึงความสำคัญของงบประมาณดังนี้

1. การควบคุมทางการเงินมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อป้องกันทรัพย์สินให้ปลอดภัยจากการทุจริตและข้อผิดพลาด

2. ระบบข้อมูลทางการเงิน มีความสมบูรณ์เพียงพอที่จะให้มีรายงานที่ถูกต้องและเพียงพอต่อการบริหารเงินที่ดีมิให้เกิดปัญหาสภาพคล่อง

3. นโยบายในการบริหารการเงิน มีความเหมาะสมโดยสามารถจัดหาเงินได้จากแหล่งที่ประหยัดที่สุด และมีความเสี่ยงน้อยที่สุด

กรมสามัญศึกษา (2546, หน้า 229-236) กล่าวถึงความสำคัญของงบประมาณว่าเรื่องของการวางแผนจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องศึกษาคำนึงถึงการวางแผนที่สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล ประกอบกับการใช้งบประมาณอันมีอยู่จำกัดให้เกิดประสิทธิภาพเป็นสำคัญ

สุมาลี จิระมิตร (2546, คำนำ) ได้กล่าวถึงความสำคัญของงานงบประมาณว่าเนื่องจากสถานะเศรษฐกิจและการเงินที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ตลอดจนจนถึงการแข่งขันที่ทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ ในปัจจุบัน ทำให้ผู้บริหารต้องมีความรู้ในเรื่องการบริหารการเงินซึ่งนับว่าเป็นเรื่องที่สำคัญที่จะต้องบริหารอย่างมีหลักเกณฑ์ รวดเร็ว ทันเหตุการณ์ ผู้บริหารที่ดีต้องมีความรู้ความเข้าใจในแนวคิดและหลักวิชาการในการบริหารการเงินงบประมาณ

สุรีย์พร วินิชบุตร (2546, หน้า 47) กล่าวว่า งานงบประมาณเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการบริหารงานทุกชนิด ทุกหน่วยงานและทุกองค์การ ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายรัฐหรือเอกชน องค์การการกุศลหรือฝ่ายธุรกิจ ทุกหน่วยงานและทุกองค์การจะต้องจัดทำงบประมาณให้มีประสิทธิภาพ เพื่อสามารถใช้งบประมาณที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดรวมทั้งคาดการณ์ล่วงหน้าถึงการเปลี่ยนแปลงทางการเงินที่จะเพิ่มหรือลดในอนาคตด้วย เพื่อสามารถวางแผนแก้ปัญหาได้ทันการณ์ และไม่เป็นเหตุให้การดำเนินงานต้องหยุดชะงัก งบประมาณเป็นสิ่งชี้บ่งแนวความคิดในการบริหารงานตลอดจนวิธีการดำเนินงานงบประมาณ จึงมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับ

วัตถุประสงค์ นโยบาย วิธีดำเนินงาน และโครงสร้างของหน่วยงาน การดำเนินการกับงบประมาณในรูปแบบที่เหมาะสม มีความจำเป็นในการช่วยส่งเสริมการดำเนินงานของหน่วยงานองค์การให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

นภาพร ณ เชียงใหม่ (2547, หน้า 36) กล่าวถึงความสำคัญของงบประมาณว่า ข้อมูลทางบัญชีและการเงินเป็นข้อมูลเบื้องต้นที่สำคัญต่อการวางแผนและการตัดสินใจของผู้บริหาร การที่ข้อมูลทางบัญชีและการเงินจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อการวางแผนและการตัดสินใจของผู้บริหารนั้น จะต้องเป็นข้อมูลที่เกิดจากระบบการบันทึก และจัดทำข้อมูลที่ถูกต้องและเชื่อถือได้ มีการกำหนดนโยบายและวิธีการที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ความร่วมมือในการปฏิบัติตามนโยบายและวิธีการที่วางไว้ของเจ้าหน้าที่และผู้บริหารในองค์การนั้น ๆ ซึ่งบุคคลเหล่านี้ได้รับการจัดแบ่งหน้าที่และส่วนงานเพื่อความเหมาะสม

สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย (2548, หน้า 16) กล่าวถึงความสำคัญของงบประมาณว่า เป็นกระบวนการบันทึกการรายการตามเอกสารหลักฐานให้ครบถ้วน ถูกต้องตามระบบบัญชีที่กำหนด และจัดทำรายงานการเงินแสดงผลการดำเนินงานและฐานะการเงิน รวมทั้งคำนวณต้นทุนผลงาน องค์กรต้องจัดให้มีการวางรูปแบบระบบบัญชีให้เหมาะสมและสอดคล้องกับการดำเนินงานขององค์กร เพื่อให้ได้มาซึ่งงบการเงินที่แสดงให้เห็นถึงผลการดำเนินงาน ฐานะการเงินขององค์กร และยังสามารถสะท้อนให้เห็นถึงความโปร่งใส คุ่มค่า และประหยัด

สรุปได้ว่า งบประมาณเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการบริหารงานทุกชนิด ทุกหน่วยงานและทุกองค์การ เป็นการคาดการณ์ความต้องการทางการเงินที่จะมาดำเนินกิจกรรม ดังนั้นทุกหน่วยงานและทุกองค์การจะต้องจัดทำงบประมาณให้มีประสิทธิภาพ เพื่อสามารถใช้งบประมาณที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

3.3 ขอบข่ายของงบประมาณ

มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาประเทศตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (2542, หน้า 7) ได้นำเสนอแนวคิดการบริหารงบประมาณตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ มีความสอดคล้องกับเป้าหมายภารกิจ การใช้จ่ายงบประมาณขององค์กรในทางที่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวม โดยใช้หลักพอประมาณในการลงทุนของภาครัฐ หน่วยงานภาครัฐต้องรู้จักการใช้งบประมาณในทางที่ถูกต้องโดยใช้จ่ายเงินงบประมาณให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม ประหยัด สมเหตุสมผล โปร่งใส ตรวจสอบได้ มีการใช้เหตุผลในการวิเคราะห์การจัดสรรงบประมาณด้านต่างๆ โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อประชาชน สังคม และองค์กร บนฐานความคิดที่มุ่งเป้าหมายการสร้างประโยชน์และความสุขของส่วนรวม

ปรียานุช พิบูลสรารุท (2549, หน้า 21-35) กล่าวว่า การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในงานงบประมาณ คือ

1. การวางแผนการลดรายจ่าย เพิ่มรายได้หรือหาทุนสำรองของสถานศึกษา

2. ส่งเสริมการใช้ชีวิตอย่างพอควร
3. เน้นแนวทางการคิดและวางแผนอย่างรอบคอบ
4. เสริมสร้างการมีภูมิคุ้มกันไม่เสี่ยงเกินไปเพื่อการเลือกสำรอง

อนันต์ เพียรพาณิชย์ (2549, หน้า 53) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานรูปแบบที่ครูและชุมชนมีบทบาทหลัก ตามความคิดเห็นของครูและผู้นำชุมชนกลุ่มโรงเรียนขามใหญ่พัฒนา จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการใช้จ่ายงบประมาณมีการใช้หลักเงื่อนไขคุณธรรม โดยที่สถานศึกษาบริหารงบประมาณด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้ หลักความพอประมาณ มีการจัดทำแผนงบประมาณการใช้จ่ายประจำปี และหลักความมีเหตุผล โรงเรียนใช้จ่ายงบประมาณอย่างประหยัด โดยคำนึงถึงเหตุผล ความจำเป็นเป็นเพราะว่าสถานศึกษาพอเพียงต้นแบบได้นำหลักเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาปรับใช้ในการวางแผนและการดำเนินงานในการบริหารทุกขั้นตอน จึงทำให้การบริหารงานด้านงบประมาณประสบผลสำเร็จ การบริหารงบประมาณของสถานศึกษา จึงควรมุ่งเน้นความเป็นอิสระในการบริหารจัดการมีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ ยึดหลักการบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์และบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน เพื่อให้ได้ผลผลิต และผลลัพธ์ เป็นไปตามข้อตกลงการให้บริการจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา สามารถบริหารจัดการทรัพยากรที่ได้้อย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ และส่งผลให้เกิดคุณภาพที่ดีขึ้นต่อผู้เรียน

อภิชัย พันธเสน (2549, หน้า 58) ได้กล่าวถึงหลักการบูรณาการวิถีชีวิตและเศรษฐกิจทางสายกลางมาใช้ด้านงบประมาณไว้ดังนี้

1. พอเพียง คือ การบริโภคและการผลิตอยู่บนพื้นฐานของความพอประมาณและเหตุผลไม่ขัดสนแต่ไม่ฟุ้งเฟ้อ
2. สมดุล คือ การพัฒนาอย่างเป็นองค์รวม มีความสมดุลระหว่างโลกาภิวัตน์กับอภีวัฒน์ท้องถิ่น มีความสมดุลระหว่างภาคเศรษฐกิจกับการเงินและภาคคนกับสังคม มีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ โครงสร้างการผลิตที่สมดุลมีการผลิตหลากหลายใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด
3. ยั่งยืนคือ พอเพียงอย่างต่อเนื่องในทุกด้านโดยเฉพาะด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม มีระบบภูมิคุ้มกันที่ดี ระบบเศรษฐกิจกับสังคมมีความยืดหยุ่นที่สามารถก้าวทันและพร้อมรับต่อกระแสโลกาภิวัตน์ ตลอดจนปรับตัวให้สามารถแข่งขันได้ในตลาดโลกการบริหารจัดการที่ดีซึ่งสามารถป้องกันและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้

จักรปรุพพ์ วิชาอัครวิทย์ (2550, หน้า 5) ได้กล่าวถึงงานบริหารงบประมาณตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการจัดทำและเสนอของบประมาณตามความเหมาะสมและความต้องการที่แท้จริง โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและความจำเป็นของสถานศึกษา โดยมีการวิเคราะห์ทิศทางและยุทธศาสตร์ของหน่วยงาน และมีการจัดทำรายละเอียดโครงสร้างแผนงาน

โครงการและกิจกรรมที่ชัดเจน โดยอยู่บนพื้นฐานของความโปร่งใสและยุติธรรม สามารถตรวจสอบได้ตลอดจนมีความซื่อสัตย์ในการบริหารการเงิน บัญชี และการจัดซื้อจัดจ้าง

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2552, หน้า 2-3) เพื่อให้การบริหารจัดการงบประมาณมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับพระราชดำริ “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” มีหลักการดำเนินการดังนี้

ด้านความพอประมาณ

1. ในการจัดตั้งงบประมาณประจำปี ควรพิจารณาถึงรายรับและรายจ่าย ให้ความเหมาะสมโดยใช้หลักการจัดทำงบประมาณแบบสมดุล คือ แนวโน้มของรายรับและรายจ่าย ควรให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

2. ฐานของตัวเลขการจัดทำงบประมาณประจำปี ควรเป็นฐานตัวเลขของค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริง มากกว่าจะใช้ฐานตัวเลขการใช้งบประมาณที่ผ่านมา

3. มีการใช้ทรัพยากรร่วมกัน เพื่อแก้ปัญหาการใช้ทรัพยากรอย่างจำกัด

4. คำนึงถึงความสามารถและกำลังในการบริหารจัดการเป็นที่ตั้ง

5. หาแนวทาง หรือวิธีในการจัดการด้านการเงินและงบประมาณ คือ

5.1 ใช้เงินเท่าเดิมแต่ได้ประโยชน์มากขึ้น

5.2 ใช้ประโยชน์ได้เท่าเดิมหรือดีกว่าเดิม แต่ใช้เงินน้อยลง

ด้านความมีเหตุผล

1. การจัดทำค่าของบประมาณประจำปีจะต้องระบุถึงเหตุผลและที่มาที่ไปได้

2. มีการวิเคราะห์ความคุ้มค่า คุ่มทุน และผลที่ได้จากการใช้จ่ายในแต่ละครั้ง

3. ควรมีการวิเคราะห์ต้นทุนค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น

4. คำนึงถึงผลลัพธ์ในระยะยาวมากกว่าผลลัพธ์ในระยะสั้น

ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

1. ดำเนินการพัฒนาย่อยเป็น ค่อยไป รอบคอบ ระมัดระวัง ประหยัด และสอดคล้องกับสถานะทางการเงิน

2. ควรมีการทบทวนการประเมินผลการดำเนินงาน

3. วิเคราะห์ถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งภายใน และภายนอก ที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารการเงินและงบประมาณ

4. บุคลากรมีความพร้อมเพียงพอที่จะรับถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น

5. กำหนดมาตรการการประหยัดงบประมาณ และดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

6. มีการจัดตั้งงบประมาณสำรองจ่ายแบบฉุกเฉินที่อาจเกิดขึ้น

7. ควรมีการจัดทำแผนการบริหารความเสี่ยงด้านการเงิน และงบประมาณประจำปี เพื่อลดความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นในปัจจุบันและในอนาคต

กระทรวงศึกษาธิการ (2554, หน้า 3) ตัวชี้วัดด้านงบประมาณในการประเมินสถานศึกษาพอเพียง มีดังนี้

ตัวชี้วัดที่ 9 มีการวางแผนการบริหารจัดการงบประมาณของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ตัวชี้วัดที่ 10 ดำเนินการตามแผนงบประมาณของสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ตัวชี้วัดที่ 11 ติดตามผลการดำเนินงานตามแผนงบประมาณของสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ตัวชี้วัดที่ 12 นำผลการติดตามมาพัฒนาและปรับปรุง การบริหารจัดการงบประมาณตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ไลออน, ร็อบบิ้น, และสมิท (Lyons, Robbins, & Smith, 1983, p.258) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในดำเนินงานงบประมาณ ประกอบด้วย

1. การให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนในรูปของวัสดุ สิ่งของกำลังทรัพย์ หมายถึง การที่คณะกรรมการสถานศึกษาบริจาคสิ่งของเครื่องใช้และทรัพย์สินให้กับโรงเรียน เพื่อนำไปใช้ในการสนับสนุนการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ให้แก่เด็ก เช่น การให้วัสดุเหลือใช้เพื่อให้ครูนำไปทำเป็นอุปกรณ์การสอน การให้ของเล่นและเครื่องเล่นสนาม เสื้อผ้า โต๊ะ เก้าอี้ เป็นต้น รวมทั้งการให้ทุนการศึกษาเด็กยากจน หรือการให้ทุนทำอาหารกลางวันให้แก่เด็กยากจน

2. การให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนในรูปของแรงงาน หมายถึง การที่ผู้ปกครองเข้ามาช่วยเหลือโรงเรียนในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการ เช่น การช่วยประกอบอาหารกลางวันให้เด็ก การแต่งอาคารสถานที่สำหรับทำกิจกรรมพิเศษ เนื่องในโอกาสสำคัญ การช่วยจัดเตรียมเสื้อผ้าสำหรับเด็กในการเข้าร่วมกิจกรรมพิเศษ และการช่วยควบคุมดูแลเด็กขณะออกไปทัศนศึกษา

3. ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในคณะกรรมการโรงเรียน ผู้ปกครองอาจเข้าเป็นสมาชิกในคณะกรรมการชุดใดชุดหนึ่งที่มีหน้าที่ในการให้คำปรึกษาแนะนำกับโรงเรียนในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

3.1 แนวการจัดประสบการณ์ คณะที่ปรึกษาของโรงเรียนมีหน้าที่พิจารณาและทบทวนเกี่ยวกับแผนการจัดกิจกรรม ประสบการณ์ การจัดการศึกษาของโรงเรียน รวมทั้งการใช้อุปกรณ์ของเล่นในแต่ละปี เพื่อนำมาสรุปหาข้อดี ข้อเสีย รวมทั้งการให้ข้อเสนอแนะ หรือความคิดเห็นในการพัฒนาและปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นในปีต่อไป แล้วนำข้อมูลเหล่านี้เสนอต่อผู้บริหารโรงเรียนเพื่อใช้ประกอบการพิจารณาตัดสินใจ

3.2 การจัดสรรงบประมาณ คณะที่ปรึกษาของโรงเรียนมีบทบาทและหน้าที่ในการช่วยผู้บริหารโรงเรียนจัดสรรงบประมาณในหมวดต่าง ๆ ว่าควรจะต้องมีการตัดลดหรือ

เพิ่มเติมงบประมาณในหมวดใดหมวดหนึ่ง เพื่อให้สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการของโรงเรียนในแต่ละปี

3.3 การจัดหาบุคลากร คณะที่ปรึกษาของโรงเรียนมีส่วนร่วมในการสัมภาษณ์ เพื่อคัดเลือกบุคคลสมัครเป็นผู้ช่วยครู รวมทั้งสามารถสนับสนุนหรือให้คำแนะนำกับผู้บริหารโรงเรียนเพื่อให้พิจารณาแต่งตั้งบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ที่คณะที่ปรึกษาเห็นว่ามีความสามารถและมีความเหมาะสมกับตำแหน่งนั้น ๆ เป็นพิเศษ

3.4 การจัดกิจกรรมสำหรับผู้ปกครอง คณะที่ปรึกษาของโรงเรียนมีหน้าที่ในการให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะกับผู้บริหารโรงเรียนหรือผู้ประสานงาน ในการจัดกิจกรรมสำหรับผู้ปกครองและการดำเนินงานเพื่อให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เช่น ประเภทและลักษณะของกิจกรรมที่จะวัดให้กับผู้ปกครอง วิธีการจัดกิจกรรม และวิธีการติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครอง เป็นต้น

โรงเรียนดาราวิทยาคม (2557, ย่อหน้า 1) ได้ให้หลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานงบประมาณดังนี้

1. มีการวางแผนการบริหารจัดการงบประมาณของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่มีการวางแผนการบริหารจัดการงบประมาณ บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องของสถานศึกษามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการบริหาร จัดการงบประมาณ มีการจัดสรรงบประมาณอย่างเหมาะสม และเป็นเหตุเป็นผล สำหรับแต่ละโครงการ/กิจกรรม คำนึงถึงการใช้ประโยชน์ของทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า และผลที่จะเกิดขึ้นในระยะยาว

2. ดำเนินการตามแผนงบประมาณของสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการประชุมชี้แจงการดำเนินการบริหารจัดการงบประมาณให้บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องของสถานศึกษาทราบมีผู้รับผิดชอบการเบิกจ่ายและบริหารจัดการงบประมาณ แต่ละโครงการ/กิจกรรม ตามแผนงบประมาณมีการเบิกจ่ายและใช้ทรัพยากร ตามแผนงบประมาณของสถานศึกษา อย่างโปร่งใสมีการเบิกจ่ายงบประมาณและใช้ทรัพยากรตามความจำเป็น อย่างเหมาะสม ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต สามารถตรวจสอบการเบิกจ่ายได้ทุกโครงการ/กิจกรรม

3. ติดตามผลการดำเนินงานตามแผนงบประมาณของสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง มีผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน ในการติดตามผลการใช้งบประมาณ ตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ/กิจกรรม ที่ตั้งไว้ อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์และสภาพความเป็นจริง มีการตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสม และความซื่อสัตย์สุจริต ในการใช้งบประมาณตามแผนงบประมาณ และมีการรายงานผลการติดตามผลการใช้งบประมาณแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง

4. นำผลการติดตามมาพัฒนาและปรับปรุง การบริหารจัดการงบประมาณตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการพิจารณาร่วมกัน เพื่อหาสาเหตุและปัจจัย ที่ส่งผลกระทบต่อทั้งทางบวกและทางลบ ต่อการบริหารจัดการงบประมาณ หาแนวทางแก้ไข/ปรับปรุง/

พัฒนาให้ดำเนินการบริหารจัดการงบประมาณของสถานศึกษาให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ดำเนินการปรับปรุง/พัฒนา การบริหารจัดการงบประมาณตามข้อเสนอ รายงาน/แจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบผลการแก้ไข/ปรับปรุง/พัฒนา การบริหารจัดการงบประมาณ ตามที่ได้ดำเนินการ

สมรภูมิ อ่อนอ่อน (2555, หน้า 43) ได้กล่าวถึงแนวทางการดำเนินงานในสถานศึกษาด้านงบประมาณ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย

1. หลักความพอประมาณปัญหาสูงสุดได้แก่ ผู้บริหารไม่สามารถบริหารโดยใช้หลักความพอดี หรือความสมดุลระหว่างรายรับกับ รายจ่าย ในการจัดทำแผนงบประมาณ
2. หลักความมีเหตุผลปัญหาสูงสุดได้แก่ ผู้บริหารไม่สามารถรับฟังความคิดเห็นของบุคลากรในโรงเรียนในด้านการระดมทรัพยากร
3. หลักภูมิคุ้มกันปัญหาสูงสุดได้แก่ ผู้บริหารไม่สามารถให้บทบาทในการตัดสินใจต่าง ๆ ในโรงเรียนเรื่อง การระดม ทรัพยากรผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาเป็นหลัก
4. เงื่อนไขคุณธรรมปัญหาสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารไม่สามารถบริหารให้บุคลากรทุกคนมีความเสียสละเวลาและกำลังกายทำงาน โดยไม่หวังผลตอบแทน
5. เงื่อนไขความรู้ปัญหาสูงสุดได้แก่ ผู้บริหารไม่สามารถบริหารให้บุคลากรทุกคนในโรงเรียนมีความรู้ ความสามารถ ตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลและรายงานผลการใช้งบประมาณอย่างถูกต้อง

สรุปได้ว่า ขอบข่ายงานงบประมาณ เป็นการวางแผนการบริหารจัดการงบประมาณของสถานศึกษาด้วยความพอดี และทุกการตัดสินใจวางแผนต้องดำเนินไปอย่างมีเหตุผล คำนึงถึงเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง และเตรียมความพร้อมที่จะเผชิญกับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ สามารถวัดได้จาก 1) พิจารณาถึงรายรับและรายจ่ายของสถานศึกษา ให้มีความเหมาะสมโดยใช้หลักการจัดทำงบประมาณแบบสมดุล 2) ดำเนินการตามฐานตัวเลขของค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริง 3) ใช้ทรัพยากรร่วมกัน เพื่อแก้ปัญหาการใช้ทรัพยากรอย่างจำกัด 4) คำนึงถึงความสามารถในการบริหารจัดการเป็นที่ยึด 5) วิเคราะห์ความคุ้มค่า คำนึงถึงผลที่ได้จากการใช้จ่ายในแต่ละครั้ง 6) คำนึงถึงผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในด้านประสิทธิผล 7) ตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของการใช้งบประมาณในการดำเนินงานต่าง ๆ 8) กำหนดมาตรการการประหยัดงบประมาณ และดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และ 9) จัดทำแผนการบริหารความเสี่ยงด้านการเงิน

4. ด้านบริหารทั่วไป

4.1 ความหมายของบริหารทั่วไป

อุทัย บุญประเสริฐ (2540, หน้า 34) กล่าวว่า การบริหารทั่วไป หมายถึง งานที่เกี่ยวกับเอกสารต่างๆ ของสถานศึกษาที่จำเป็นต้องปฏิบัติ ทั้งที่เป็นงานภายในและงานที่

ติดต่อกับบุคคล หรือหน่วยงานภายนอก เพื่อให้สถานศึกษาสามารถดำเนินการได้อย่างมีคุณภาพ

ศิรินารถ นันทวัฒน์ภริมย์ (2547, หน้า 37) กล่าวว่า การบริหารทั่วไป หมายถึง งานที่มีบทบาทหลักในการประสานงาน ส่งเสริม สนับสนุน และอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อให้การปฏิบัติงานอื่นในสถานศึกษาเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

บุญจันทร์ จันทรเจียม (2548, หน้า 21) กล่าวว่า การบริหารทั่วไป หมายถึง งานที่ให้การสนับสนุน ส่งเสริม ประสานงาน และอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อให้การปฏิบัติงานอื่น ๆ ของสถานศึกษาเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

กระทรวงศึกษาธิการ (2554, หน้า 3) กล่าวว่า การบริหารทั่วไป หมายถึง งานที่เกี่ยวกับเอกสารต่างๆ ของสถานศึกษาที่จำเป็นต้องปฏิบัติทั้งที่เป็นงานภายในและงานที่ติดต่อกับบุคคล หรือหน่วยงานภายนอก เพื่อให้สถานศึกษาสามารถ

แคนโดลี, และคนอื่นๆ (Candoli, et al., 1992, p.7) กล่าวว่า การบริหารงานทั่วไป หมายถึง การบริหารงานธุรการในสถานศึกษา เป็นงานที่เกี่ยวกับการจัดเตรียมหรือการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล กับทั้งให้บริการในด้านต่างๆแก่ระบบสถานศึกษา

สรุปได้ว่า บริหารทั่วไป หมายถึง ความรู้ในการวางแผนการดำเนินงานและโครงการต่าง ๆ อย่างเหมาะสม ประชุมวางแผนการจัดกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนและการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ ดำเนินงานสำรวจทรัพยากรวัสดุ พัสดุ ต่าง ๆ เพื่อวางแผนการจัดหาและปรับปรุงให้พร้อมต่อการดำเนินกิจการต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา อดทน ขยัน และรอบคอบในการปรับปรุงทรัพยากรในสถานศึกษาให้สามารถนำมาใช้ใหม่ได้ ใช้ความรอบคอบในการตรวจสอบอาหารสถานที่และสิ่งจำเป็นต่าง ๆ ในการจัดการเรียนการสอน ดำเนินการปรับปรุง และพัฒนา เพื่อเตรียมความพร้อมต่อการจัดการศึกษา

4.2 ความสำคัญของบริหารทั่วไป

ธงชัย สันติวงษ์ (2541, หน้า 21-22) กล่าวว่า การบริหารจัดการทั่วไป เป็นกลไกและตัวประสานที่สำคัญที่สุดในการประมวล ผลักดัน และกำกับให้ปัจจัยต่างๆที่เป็นทรัพยากรการจัดการประเภทต่างๆ สามารถดำเนินไปได้โดยมีประสิทธิภาพ จนบรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการ การเข้าใจถึงกระบวนการบริหารจัดการและการฝึกฝนให้มีทักษะสูงขึ้น จะช่วยให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพมากขึ้นได้

พิสมัย ถีตะแก้ว (2547, หน้า 144) ได้กล่าวว่า การบริหารงานทั่วไปมีความสำคัญในด้านการวางแผนการดำเนินงาน ส่งเสริม สนับสนุนงานในด้านต่างๆ วิเคราะห์สภาพปัญหาใน

อนันต์ เพียรพาณิชย์ (2549, หน้า 53) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานรูปแบบที่ครูและชุมชนมีบทบาทหลัก ตามความคิดเห็นของครูและผู้นำชุมชน กลุ่มโรงเรียนขามใหญ่พัฒนา จังหวัดอุบลราชธานี ด้านบริหารทั่วไปใช้หลักความมีเหตุผล โดยชุมชนให้ความร่วมมือกับโรงเรียนและสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น หลักภูมิคุ้มกัน โรงเรียนให้บริการงานธุรการ งานอาคารสถานที่ และงานสัมพันธ์กับชุมชน และหลักความพอประมาณ คือ โรงเรียนเอื้อวัสดุ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวกและสถานที่ให้กับชุมชนเข้ามาใช้ได้

แคนโดลี, และคนอื่นๆ (Candoli, et al., 1992, p.151) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารงานทั่วไปว่ามีความสำคัญ เพราะเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารองค์กรให้การบริการในการบริหารงานอื่นให้บรรลุผลตามมาตรฐาน คุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยมีบทบาทหลักในการให้บริการการศึกษาทุกรูปแบบ เช่น การบริการในการตรวจสอบภาพ การประสานงานขอความร่วมมือจากผู้ปกครองและชุมชน

บราวน์ (Brown, 1998, p. 243) กล่าวว่าความสำคัญของการบริหารงานทั่วไปหรืองานธุรการในสถานศึกษานั้นสถานศึกษาจัดขึ้นเพื่อเป็นการบริการหน่วยงานต่างๆ ของสถานศึกษาให้สามารถดำเนินไปตามจุดมุ่งหมายหรือตามที่ต้องการงานธุรการในสถานศึกษาจึงเปรียบเสมือนส่วนที่คอยประสานงาน หรือคอยสนับสนุน ให้สถานศึกษาสามารถดำเนินงานไปสู่เป้าหมายที่กำหนดด้วยความราบรื่น

ดรักเกอร์ (Drucker, 1988, pp.45-53) กล่าวว่า การบริหารจัดการสถานศึกษาต้องมีความยืดหยุ่นโปร่งใส และมีทีมคณะที่ทำงาน เฉพาะเรื่องที่ชำนาญ เพื่อขจัดสิ่งกีดขวางกันระหว่างสภาพแวดล้อมกับองค์การทั้งหมด องค์การจะต้องมีลักษณะลื่นไหล และปรับตัวเองได้ในสภาพแวดล้อมที่สับสน

สรุปได้ว่า ความสำคัญของการบริหารจัดการสถานศึกษา จำเป็นต้องมีระบบบริหารจัดการที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ มีการพัฒนาข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับทุกฝ่าย ระบบบริหารจัดการที่ดีผู้บริหารจะต้องมีทักษะที่สำคัญคือ ทักษะด้านเทคนิค ทักษะด้านมนุษย ทักษะด้านความคิด

4.3 ขอบข่ายของบริหารทั่วไป

ธีระ รุญเจริญ (2544, หน้า 89) ได้กล่าวถึงหลักการและแนวคิดไว้ว่า การบริหารจัดการสถานศึกษาทั่วไป ควรยึดหลักให้สถานศึกษามีความเป็นอิสระในการบริหาร และจัดการศึกษาด้วยตนเองให้มากที่สุดโดยเขตพื้นที่การศึกษากำกับ ดูแล ส่งเสริม สนับสนุนและประสานงานในเชิงนโยบาย ให้สถานศึกษาให้เป็นไปตามนโยบายและมาตรฐานการศึกษาของชาติ หลักการบริหารงานเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก เน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบ ตรวจสอบได้ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชน องค์กรที่เกี่ยวข้อง

บุญเชิด แยมส์จา (2547, หน้า 24-26) กล่าวว่า กล่าวว่าการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วยสถานศึกษามีความเป็นอิสระในการบริหารงานทั่วไป และจัดการศึกษาด้วยตนเองให้เป็นไปตามนโยบายและมาตรฐานการศึกษาของชาติ ส่งเสริมประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการบริหารและการจัดการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา โดยเน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ยึดกฎเกณฑ์ กติกา ตลอดจนการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง สามารถเชื่อมโยง ติดต่อ สื่อสารกันได้อย่างรวดเร็ว ด้วยระบบเครือข่ายและเทคโนโลยีที่ทันสมัย ส่งเสริมและสนับสนุนให้การบริหารงานอื่น ๆ บรรลุผลตามมาตรฐานคุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ ตามบทบาทของสถานศึกษา ตลอดจนการจัดและให้บริการการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นๆ

คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง (2549, หน้า 11) ได้ให้หลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาว่า สถานศึกษามีหน้าที่ในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาให้ได้อย่างเหมาะสม ด้วยระบบการศึกษา บนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียง จะต้องสอนให้นักเรียน นักศึกษา คำนึงถึงความพอประมาณในการดำเนินชีวิต ไม่โลภ ไม่ฟุ้งเฟ้อ มีการตัดสินใจบนพื้นฐานของเหตุผล ไม่ใช่อารมณ์ ฝึกให้มองไปข้างหน้า และเตรียมตัวให้พร้อมกับความผันผวนของเหตุการณ์ต่างๆ อย่างรู้เท่าทัน รวมถึงการหมั่นแสวงหาความรู้ เพื่อให้เกิดความรอบรู้ในด้านต่างๆ ฝึกฝนตนเองให้มีความรอบคอบและระมัดระวัง โดยใช้สติปัญญาในการทำงานและดำเนินชีวิต และที่สำคัญเศรษฐกิจพอเพียงยังเน้นให้นักเรียน นักศึกษา มีคุณธรรม มีความอดทน ความขยันหมั่นเพียร ความซื่อสัตย์ การไม่เบียดเบียน การแบ่งปันและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิต เนื่องจากความรู้ต่างๆ จะไม่สามารถก่อประโยชน์ให้กับตนเองหรือผู้อื่นได้อย่างเต็มที่และถูกต้องหากผู้นำไปใช้ขาดคุณธรรม

ปรียานุช พิบูลสราวุธ (2549, หน้า 26) กล่าวว่า สถานศึกษามีหน้าที่ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา โดยเริ่มจากการไปค้นหากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่มีคุณลักษณะและการจัดการที่สอดคล้องกับหลักของเศรษฐกิจพอเพียง คือพอประมาณกับศักยภาพของนักเรียน พอประมาณกับภูมิสังคมของ โรงเรียนและชุมชนที่ตั้ง

กระทรวงศึกษาธิการ (2554, หน้า 3) ได้นำเสนอแนวทางการดำเนินงานตามมาตรฐานและตัวชี้วัดด้านการบริหารทั่วไปตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ดังนี้

ตัวชี้วัดที่ 13 บริหารอาคารสถานที่และจัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ตัวชี้วัดที่ 14 ประสานสัมพันธ์กับชุมชนให้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อการอยู่อย่างพอเพียง

สมรภูมิ อ่อนอ่อน (2555, หน้า 43) ได้กล่าวถึงแนวทางการดำเนินงานในสถานศึกษาด้านการบริหารทั่วไป ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย

1. หลักความพอประมาณปัญหาสูงสุดได้แก่ ผู้บริหารไม่สามารถบริหารงานด้านกิจการนักเรียนอย่างโปร่งใส โดยมีส่วนร่วมของ ผู้ปกครอง ชุมชน สังคม
2. หลักความมีเหตุผลปัญหาสูงสุดได้แก่ ผู้บริหารไม่สามารถบริหารงานการซ่อมแซม ปรับปรุงภูมิทัศน์ในโรงเรียนโดยขอความเห็นชอบจากทุกฝ่ายในโรงเรียน
3. หลักภูมิคุ้มกันปัญหาสูงสุดได้แก่ ผู้บริหารไม่สามารถบริหารงานด้านพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียนโดยปรับตามยุคตาม สมัยปัจจุบัน
4. เงื่อนไขคุณธรรมปัญหาสูงสุดได้แก่ ผู้บริหารไม่สามารถบริหารบุคลากรด้านการซ่อมแซมอุปกรณ์ในโรงเรียนโดยยึดหลัก ความสามารถที่แท้จริงของแต่ละบุคคล
5. เงื่อนไขความรู้ปัญหาสูงสุดได้แก่ ผู้บริหารไม่สามารถบริหารงานกิจการนักเรียนโดยให้บุคลากรพัฒนาความรู้ด้านระบบ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่เสมอ

โรงเรียนดาราพิทยาคม (2557, ย่อหน้า 1) ได้ให้หลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานบริหารทั่วไปดังนี้

1. บริหารอาคารสถานที่และจัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แต่งตั้งผู้รับผิดชอบ การใช้/ดูแล/รักษา/ปรับปรุง อาคารสถานที่ และจัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาอย่างเหมาะสม ผู้เรียน/บุคลากร/ผู้ที่เกี่ยวข้องของสถานศึกษา มีส่วนร่วม ในการใช้/ดูแล/รักษา/ปรับปรุง อาคารสถานที่ และจัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาใช้ประโยชน์อาคารสถานที่/สภาพแวดล้อม/แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาอย่างคุ้มค่า และเกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ ที่จะอยู่อย่างพอเพียงมีการบำรุงรักษาอาคารสถานที่/สภาพแวดล้อม/แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อใช้ประโยชน์ได้นาน
2. ประสานสัมพันธ์กับชุมชนให้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อการอยู่อย่างพอเพียง แต่งตั้งผู้รับผิดชอบงานประสานสัมพันธ์กับชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อการอยู่อย่างพอเพียงในสถานศึกษา / ชุมชน บุคลากรของสถานศึกษารวมถึงผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประสานสัมพันธ์กับชุมชน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ใช้ประโยชน์จากบุคลากรและทรัพยากรของชุมชนในการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ

กระทรวงศึกษาธิการ (2553, หน้า 1-10) กล่าวว่า การบริหารจัดการสถานศึกษาเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาที่จะบ่งบอรายละเอียดเกี่ยวกับเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ซึ่งจะเป็นกรอบทิศทางและแนวทางในการเตรียมที่จะพัฒนาคนของประเทศ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งหวังให้ผู้เรียนมีความสมบูรณ์ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา อีกทั้งมีความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตและมีคุณภาพได้ตามมาตรฐานสากล หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 มีเป้าหมายการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของ

เศรษฐกิจพอเพียง จุดหมาย สมรรถนะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ การปลูกฝังให้เด็กและเยาวชน รู้จักใช้ชีวิตที่พอเพียง เห็นคุณค่าของทรัพยากรต่าง ๆ ฝึกการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และแบ่งปัน มีจิตสำนึก รักสิ่งแวดลอม และเห็นคุณค่าของวัฒนธรรม ค่านิยม เอกลักษณ์ของความ เป็นไทย ในข้อที่ 5 อยู่อย่างพอเพียงนิยาม อยู่อย่างพอเพียง หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออก ถึงการดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล รอบคอบ มีคุณธรรม มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และปรับตัวเพื่อสังคมได้อย่างมีความสุข ผู้ที่อยู่อย่างพอเพียง คือ ผู้ที่ดำเนินชีวิตอย่างประมาณตน มีเหตุ มีผล รอบคอบ ระมัดระวัง อยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วยความรับผิดชอบ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น เห็นคุณค่าของทรัพยากรต่าง ๆ มีการวางแผนป้องกันความเสี่ยงและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง

ศรีพร แก้วโขง (2554, หน้า 32-34) ได้ศึกษาภารกิจการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านบริหารวิชาการ ด้านบริหารงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล ด้านบริหารทั่วไป เป็นภารกิจที่สถานศึกษาควรดำเนินการให้บรรลุผล มีการบูรณาการแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไว้ว่าจ ดำเนินการในการบริหารสถานศึกษา ได้ดังนี้

1. การบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ประกอบด้วย 3 ห่วง 2 เงื่อนไข เข้าไปในหน่วยการเรียนรู้ทุกชั้นและทุกกลุ่มสาระ
2. กำหนดการเรียนรู้การสอนตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
3. ส่งเสริมการผลิตสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีการศึกษาที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้
4. มีการวัดผลที่เที่ยงตรงครอบคลุมทั้ง ความรู้ ทักษะ คุณลักษณะอันพึงประสงค์สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้และผู้เรียน
5. มีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น
6. มีการแนะแนวการศึกษาต่อให้ผู้เรียนได้รู้จักตนเองอย่างเหมาะสมกับความสามารถของตนเอง
7. ปลูกฝังค่านิยมให้ผู้เรียนมีความพอประมาณ รู้จักตนเอง มีเหตุผล ปฏิบัติสิ่งต่างๆอยู่บนสติปัญญา ยึดทางสายกลางมีภูมิคุ้มกันที่ดี พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ
8. มีความรอบรู้ สามารถวิเคราะห์ ปฏิบัติอย่างรอบคอบและมีความระมัดระวัง
9. มีคุณธรรมจริยธรรม ความรับผิดชอบ อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข
10. ด้านบริหารงบประมาณ

สรุปได้ว่า การบริหารทั่วไป เป็นการปรับปรุงและพัฒนาอาคารสถานที่และจัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาด้วยความพอประมาณ คำนึงต่อการลงทุน ประสานสัมพันธ์กับชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน สามารถวัดได้จาก 1) การใช้/ดูแล/รักษา/ปรับปรุง อาคารสถานที่ และจัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาอย่างเหมาะสม 2) จัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ 3) บำรุงรักษาอาคารสถานที่/สภาพแวดล้อม/แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อใช้ประโยชน์ได้นาน 4) บริหารอาคารสถานที่และจัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 5) ประสานสัมพันธ์กับชุมชนให้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อการอยู่อย่างพอเพียง และ 6) จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่มีคุณลักษณะและการจัดการที่สอดคล้องกับความพอประมาณกับศักยภาพของนักเรียน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

สมดี สมพวงภักดี (2550, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพการดำเนินงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้านคือ ด้านนโยบาย ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ และด้านบริหารทั่วไป การเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ภาพรวมแตกต่างกัน โดยผู้บริหารโรงเรียน มีการรับรู้อยู่ในระดับมากกว่าครูผู้สอน สภาพการดำเนินงานตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามการรับรู้ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก การเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามการรับรู้ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ที่มีวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

ยุพธนา ปฐมวรชาติ (2552, หน้า 12) ได้ทำการศึกษาเรื่องการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ผลการศึกษามีขั้นตอนในการดำเนินงานดังนี้ ขั้นตอนแรก คือ การสำรวจวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน หมายถึง การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดจุดเน้นและรวมพลังความร่วมมือทั้งที่มีอยู่แล้วในโรงเรียนและสิ่งที่โรงเรียนจะต้องแสวงหาเพิ่มเติม เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาตามกรอบแนวคิดของความพอเพียงสู่การปฏิรูป

การเรียนรู้ทั้งระบบ ในการเริ่มต้นที่สำคัญนี้จำเป็นต้องใช้ภาวะผู้นำของผู้บริหารในการเปลี่ยนแปลง ซึ่งต้องมีความชัดเจนและยืดหยุ่น เพราะเป็นการบูรณาการหลักปรัชญา ซึ่งเป็นแนวคิดสู่การปฏิบัติที่สอดคล้องกับภารกิจในการจัดการศึกษาขั้นตอนที่สอง คือการสนทนา แลกเปลี่ยนความคิดโดยการสานต่อข้อมูลเพื่อการดำเนินงานอย่างมีระบบ ในการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในโรงเรียน โรงเรียนได้ให้ความสำคัญกับการสนทนา แลกเปลี่ยนความคิดของครูและบุคลากรของโรงเรียนก่อน โดยประยุกต์ใช้หลักการทรงงานของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว “ระเบิดจากข้างใน โรงเรียนสร้างความตระหนัก ความรู้ ความเข้าใจ แก่บุคลากรซึ่งเป็นผู้ที่จะพัฒนาคนคือผู้เรียน จึงต้องสร้างความเข้มแข็งให้แก่บุคลากรให้มีสภาพความพร้อมก่อนเพื่อที่จะได้พัฒนาถ่ายทอดผู้เรียนและสังคมต่อไป” ขั้นตอนที่สาม การวางแผนขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติ เมื่อโรงเรียนดำเนินการมาถึงขั้นตอนนี้แล้ว สิ่งที่ค้นพบ คือ ครูและบุคลากรของโรงเรียนทุกคนมีความยินดี และพร้อมใจแล้วที่จะพูดภาษาเดียวกัน คือ “การทำงานที่มุ่งสู่คุณภาพคู่ความพอเพียง” การระเบิดจากข้างในเริ่มเข้มข้นขึ้นและพร้อมแล้วที่จะระเบิดสู่ภายนอก ด้วยการวางแผนการขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติอย่างยั่งยืน ด้วยการจัดทำแผนกลยุทธ์สู่ความสำเร็จโดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เครือข่ายการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการศึกษาและผู้ปกครองของนักเรียนการดำเนินการในขั้นตอนนี้ไปจึงเป็นการดำเนินการที่ผู้บริหารจะต้องเน้นการบริหารที่อยู่บนพื้นฐานของระบบคุณภาพสู่ความพอเพียง ซึ่งจะประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัยหลักสำคัญอย่างน้อย 2 ประการคือ 1. ภาวะผู้นำ (leadership) 2. ระบบที่ดี (quality system) หมายถึงความสำเร็จขึ้นอยู่กับหลักสำคัญอย่างน้อย 2 ประการ ประกอบด้วยหลักของระบบวิธีปฏิบัติงานหรือเรียกว่าระบบเอกสารกับหลักของระบบการทำงานเป็นทีมหรือการมีส่วนร่วมดังนั้น หากผู้บริหารสามารถบริหารจัดการให้เป็นไปตามแนวทางดังกล่าวได้เท่ากับผู้บริหารได้ใช้หลักการบริหารคุณภาพคู่ความพอเพียง ซึ่งนั่นหมายถึงความพยายามในการสร้างสรรค์คุณภาพการศึกษาที่อยู่บนพื้นฐานแห่งความพอเพียงที่จะนำไปสู่ความยั่งยืน

สมใจ พร้อมเจริญ (2552, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง พัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การสอนแบบโครงการโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงกับการสอนปกติ โดยเปรียบเทียบพัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การสอนแบบโครงการโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงก่อนจัดประสบการณ์กับหลังจัดประสบการณ์ และพัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การสอนแบบโครงการโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงก่อนจัดประสบการณ์กับหลังจัดประสบการณ์กับการสอนแบบปกติ โดยกลุ่มวิจัยเป็นเด็กปฐมวัยที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ที่ได้จากการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การสอนแบบโครงการโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงหลังจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนจัดประสบการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 และเมื่อ

พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าพัฒนาการด้านสังคมหลังการจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนจัดประสบการณ์ทุกด้าน รวมถึงพัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับจากการจัดประสบการณ์การสอนแบบโครงการโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงหลังจัดประสบการณ์สูงกว่าการสอนปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ณลิตา อรัญยะพันธุ์ (2552, บทคัดย่อ) การวิจัยนี้ได้ศึกษา การบริหารจัดการศึกษา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารสถานศึกษามีระดับการปฏิบัติในการบริหารจัดการศึกษาตามหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 2 โดยรวม 3 ด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน คือด้านนโยบาย ด้านวิชาการ และด้านงบประมาณ โดยมีการส่งเสริมให้ครูนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการกับกลุ่มสาระ การเรียนรู้ในการจัดการศึกษา และให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ ในสถานศึกษา รองลงมา ด้านการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ และการจัดการศึกษา โดยกำหนดเป็นนโยบายของสถานศึกษาในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาจัดการ เรียนรู้มากที่สุด มีการประชาสัมพันธ์ให้ครู นักเรียน มีความตระหนักและเข้าใจแนวคิดตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการจัดการโครงการและ กิจกรรม มีการสนับสนุนให้ครูนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสอดแทรกในการเรียนรู้สำหรับนักเรียน และจัดทำแผนงาน โครงการ และกิจกรรมให้สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ระดับการปฏิบัติในการบริหารจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 2 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีตำแหน่ง เพศ อายุ ระดับของการศึกษา ประสบการณ์การปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน

เพ็ญศรี แก้วใจดี (2552, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการจัดการสถานศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การจัดการสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกรุงเทพมหานครโดยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวิชาการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านการจัดหลักสูตรสถานศึกษา และด้านการกำกับติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา อยู่ในระดับมาก รองลงมาตามลำดับ เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศ อายุ และสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกันมีการจัดหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนการสอนไม่แตกต่างกัน การศึกษาปัญหาพบว่า 1) ครูไม่เข้าใจหลักสูตรและการสอนแบบบูรณาการ 2) การจัดกิจกรรมไม่เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ 3) ขาดการบันทึกและการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ข้อเสนอแนะพบว่า 1) ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) ครูควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

สอนตามแผนที่กำหนดไว้ 3) บุคลากรทุกคนควรนำระบบ PDCA มาใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

จินตนา ทองแจ่ม (2553, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาศึกษาการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และแนวทางการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 คือ 1) จัดให้มีหน่วยการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทุกระดับชั้น 2) ด้านบริหารทั่วไป สนับสนุนการบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้าสู่การเรียนการสอน 3) พัฒนา จัดหา ใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 4) ด้านวิชาการโดยพัฒนาการวัดและประเมินผลตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

โสภณ เรืองฤทธิ์ (2555, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาศึกษาการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์แนวทางขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาในอำเภอลำปาก จังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่า 1) การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์แนวทางขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาในอำเภอลำปาก จังหวัดนครพนมอยู่ในระดับมาก 2) การเปรียบเทียบการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์แนวทางขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาในอำเภอลำปาก จังหวัดนครพนม ที่มีตำแหน่ง เพศ อายุ แตกต่างกันโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ไม่แตกต่างกันเมื่อจำแนกตามสถานภาพและประเภทโรงเรียน

นิภาพร กลิ่นเกตุ (2557, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษายุทธศาสตร์การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1) ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมาก ทั้งโดยรวมและรายด้าน 2) ระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ทั้งโดยรวมและรายด้าน และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. งานวิจัยต่างประเทศ

โรเจอร์, และแฟรงค์ (Roger, & Frank, 1996, abstract) ศึกษาเรื่อง องค์ประกอบของเศรษฐกิจพอเพียงและการมีงานทำว่า การมีงานทำแบบการพัฒนาที่ยั่งยืน แต่ทั้งนี้ต้องมีความพอเพียงในแต่ละบุคคลเป็นพื้นฐาน และยังขึ้นอยู่กับความสมดุลทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ปัญหาเงินเฟ้อปัญหาการตกงาน ค่าแรงต่ำค่าสวัสดิการถูกตัด เหล่านี้ทำให้เกิดความไม่พอเพียง และไม่สามารถทำให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนได้

เจนส์, เกรจ, และโจชัว (Jane, Greg, & Joshua, 2000, abstract) ได้ทำการศึกษาผลกระทบเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงโดยการศึกษาข้อมูลในระดับภาครัฐ สุ่มกลุ่มทดลองครอบครัวที่มีรายได้ต่ำ ฐานะยากจนที่ย้ายที่อยู่อาศัยเข้ามาอยู่ในตัวเมือง จะมีปัญหาเศรษฐกิจเกิดขึ้นหลังจากที่ได้ประกอบอาชีพเสริม โดยการทำการค้าขายในหมู่บ้าน เป็นการทุนแรงลดค่าเช่าที่อยู่อาศัยลงได้ ในเวลา 1 ปี สามารถแก้ปัญหาความยากจนลงได้ร้อยละ 15

ลัมเบอร์ตัน (Lamberton, 2005, pp.53-68) ได้ศึกษาเรื่อง ความพอเพียงอย่างยั่งยืน ความตรงกันภายในของรูปแบบความยั่งยืน พบว่า การพัฒนาอย่างยั่งยืนได้ประสบความสำเร็จและได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางไปทั่วโลก ซึ่งเป็นเป้าหมายที่เหมาะสมสำหรับมนุษยชาติ การนำแนวคิดทั้งระดับภาครัฐและเอกชนได้แสดงให้เห็นถึงความยุ่งยากที่เกี่ยวข้องในบางส่วนที่นำไปสู่ความขัดแย้ง ระหว่างมิติทางนิเวศวิทยา สังคมและเศรษฐกิจ ที่รวมกันอยู่ภายในการแปลความหมายร่วมกันของการพัฒนาอย่างยั่งยืน การศึกษาครั้งนี้เป็นการพรรณนาถึงรูปแบบของความยั่งยืน ที่มีความชัดเจนและมีแนวทางเพื่อการทำการตัดสินใจ เป็นการแทนที่รูปแบบ มุมมองเศรษฐกิจใหม่ของแนวทางตะวันตก ซึ่งภายในการแปลความหมายส่วนใหญ่เป็นการพัฒนาความยั่งยืนกับมุมมองของพุทธศาสนิกชนต่อเศรษฐศาสตร์ ที่นำไปสู่รูปแบบความตรงกันภายในของความยั่งยืนที่อ้างถึงความพอเพียงอย่างยั่งยืน การศึกษากระบวนการตัดสินใจภายในการดำเนินงานขององค์การภายในกรอบการพัฒนาอย่างยั่งยืน ได้ถูกนำไปกำหนดการทำการตัดสินใจภายในกรอบความพอเพียงอย่างยั่งยืน ข้อเสนอของการศึกษาครั้งนี้คือ แนวความคิดความพอเพียงอย่างยั่งยืนจะเป็นการเสริมให้มุมมองของกฎเกณฑ์ทางเศรษฐกิจแนวใหม่ไปกำหนดอุปสรรคต่อความสำเร็จ ในวัตถุประสงค์ทางสังคมและนิเวศวิทยาที่จะถูกนำไปสู่การแปลความหมายร่วมกันของการพัฒนาอย่างยั่งยืน

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การขับเคลื่อนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักดำเนินชีวิตที่สำคัญที่ทำให้ผู้ปฏิบัติสามารถนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ต่อการปรับปรุงแก้ไข ส่งเสริม และพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานโรงเรียนใน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษให้มีความมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นก่อนโดยพัฒนาผู้เรียนให้เกิดกระบวนการคิด ปฏิบัติการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง และยั่งยืนภายใต้กระแส โลกาภิวัตน์ความเปลี่ยนแปลงต่างๆ รวมถึงเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีที่มีผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท เพื่อนำข้อมูลไปปรับปรุงการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น จึงได้ดำเนินการ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล
3. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ
4. การหาคุณภาพของเครื่องมือ
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล
7. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ปีการศึกษา 2559 จำนวน 193 แห่ง รวมทั้งสิ้น 2,089 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 206 คน และครู 1,883 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท, 2559, หน้า 1)

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท โดยมีขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างดังนี้

2.1 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากประชากรมีจำนวนแน่นอน (finite population) จึงใช้สูตรของยามานะ (Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อน 0.05 ในการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (สุรชัย ศิริโกคาภิรมย์, 2553, หน้า 45) การศึกษาทั้งหมด 336 คน

2.2 ทำการกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยแบ่งชั้นภูมิ (stratified random sampling) โดยใช้ขนาดของสถานศึกษาขนาดใหญ่ สถานศึกษาขนาดกลาง และสถานศึกษาขนาดเล็ก เป็นชั้นภูมิ เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างนั้นผู้บริหารมีจำนวนน้อย ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารเป็นร้อยละ 40 ของตัวอย่าง ตามขนาดของสถานศึกษา และลดจำนวนกลุ่มตัวอย่างครู ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 134 คน และจำนวนกลุ่มตัวอย่างครู จำนวน 202 คน ในการสุ่มตัวอย่างผู้ศึกษาใช้วิธีแบ่งชั้นภูมิ

ตาราง 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่จำแนกเป็นผู้บริหารและครู

ขนาดของ สถานศึกษา	จำนวนประชากร(คน)			จำนวนกลุ่มตัวอย่าง(คน)		
	ผู้บริหาร สถานศึกษา	ครู	รวม	ผู้บริหาร สถานศึกษา	ครู	รวม
ขนาดเล็ก	112	602	714	73	42	115
ขนาดกลาง	68	838	906	44	102	146
ขนาดใหญ่	26	443	469	17	58	75
รวมทั้งสิ้น	206	1,883	2,089	134	202	336

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดทำเครื่องมือเป็นแบบสอบถาม (questionnaire) ประเภทปลายปิด(closed form) ที่เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า(rating scale)มี 5 ระดับ ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเองโดยศึกษาจากกรอบแนวคิด จากนั้นได้ขอรับคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อนำมาประกอบในการสร้างแบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) มี 5 ระดับ การให้คะแนนมีดังนี้

- 5 หมายถึง มีการบริหารอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีการบริหารอยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีการบริหารอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีการบริหารอยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีการบริหารอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือสำหรับการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายันนาท

2. วิเคราะห์การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายันนาทซึ่งแบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านนโยบาย 2) ด้านวิชาการ 3) ด้านงบประมาณ และ 4) ด้านบริหารทั่วไป ในการสร้างแบบสอบถามให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะตามตัวแปรที่ศึกษา

การหาคุณภาพของเครื่องมือ

ในการหาคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาการวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบเครื่องมือที่สร้างเพื่อพิจารณาปรับปรุงให้สอดคล้องและเหมาะสมกับขอบเขตที่กำหนด

2. การตรวจสอบความเที่ยงตรง (validity) ผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามที่อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระได้ทำการตรวจสอบเบื้องต้น และมีการปรับปรุงแก้ไขแล้ว นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ (subject matter specialists) จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง (validity) ครอบคลุมความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence : IOC) ระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้อระหว่าง 0.80-1.00

3. นำแบบสอบถามที่ผ่านการหาความเที่ยงตรงมาปรับปรุงแก้ไข แล้วนำไปทดลองใช้กับผู้บริหารสถานศึกษา 15 คน และครู 15 คน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายันนาท ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยในครั้งนี้ รวมจำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (reliability)

4. ตรวจสอบหาความเชื่อมั่น (reliability) โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient method) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach, 1971, p.160) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.893

5. นำแบบสอบถามที่ได้ทำการปรับปรุงแก้ไข เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอความเห็นและจัดพิมพ์แบบสอบถามเป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขอลหนังสือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี เพื่อแนะนำตัวผู้ศึกษาในการติดต่อหน่วยงานที่เก็บข้อมูล
2. ส่งแบบสอบถามที่ใส่รหัสกำกับแล้วไปถึงผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทุกคน โดยผู้วิจัยจัดส่งด้วยตนเอง
3. ผู้วิจัยติดตามรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา 336 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 จึงได้ดำเนินการนำมาวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. นำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ ถูกต้อง ในการตอบแบบสอบถาม เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

2. วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งมีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

2.1 หาความถี่ (frequency) และร้อยละ (percentage) ของข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

2.2 หาค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาทซึ่งแบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านนโยบาย 2) ด้านวิชาการ 3) ด้านงบประมาณ และ 4) ด้านบริหารทั่วไป และแปลความหมายของระดับค่าเฉลี่ย ตามเกณฑ์ ดังนี้ (กานดา พูลลาภทวี, 2539, หน้า 210)

4.50-5.00 หมายถึง มีการบริหารอยู่ในระดับมากที่สุด

3.50-4.49 หมายถึง มีการบริหารอยู่ในระดับมาก

2.50-3.49 หมายถึง มีการบริหารอยู่ในระดับปานกลาง

1.50-2.49 หมายถึง มีการบริหารอยู่ในระดับน้อย

1.00-1.49 หมายถึง มีการบริหารอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2.3 ทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของระดับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท เมื่อจำแนกตามตำแหน่ง เพศ และวุฒิการศึกษา โดยใช้การทดสอบที (t-test)

2.4 เปรียบเทียบระดับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท เมื่อจำแนกตามอายุ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของ

สถานศึกษาที่สังกัด โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA) โดยการใช้การทดสอบเอฟ (F-test) เมื่อมีนัยสำคัญทางสถิติจึงทำการเปรียบเทียบรายคู่ ด้วยการทดสอบแอลเอสดี (LSD) ของ ฟิชเชอร์ (Fisher's)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยสถิติต่าง ๆ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง เป็นตัวแทนของประชากร โดยใช้สูตรของ ยามาเน่ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 (สุวรรีย์ ศิริโกคาภิรมย์, 2553, หน้า 34)

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ	n	แทน	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
	N	แทน	จำนวนประชากร
	e	แทน	ความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้นได้

2. การหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เพื่อวัดความเที่ยงตรง (validity) (สุวรรีย์ ศิริโกคาภิรมย์, 2546, หน้า 90)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหาหรือลักษณะพฤติกรรม
	$\sum R$	แทน	ผลรวมของคะแนนของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

3. การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีหาสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น(alpha coefficient method) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach, 1971, p.160)

$$a = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right\}$$

เมื่อ	α	แทน	สัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
	n	แทน	จำนวนข้อคำถาม
	S_i^1	แทน	คะแนนความแปรปรวนแต่ละข้อ
	S_t^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนทั้งฉบับ

4. การหาค่าร้อยละ (percentage) (สุวรีย์ ศิริโกคาภิรมย์, 2553, หน้า 90)

$$P = \frac{f}{n} \times 100$$

เมื่อ	P	แทน	ร้อยละ
	f	แทน	ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ
	n	แทน	จำนวนความถี่ทั้งหมด

5. การหาค่าเฉลี่ย (mean) (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2542, หน้า 227)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{n}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	n	แทน	จำนวนขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

6. การหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2542, หน้า 281)

$$S.D. = \sqrt{\frac{n \sum X^2 - (\sum X)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ	$S.D.$	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	X	แทน	คะแนนแต่ละข้อ
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	n	แทน	จำนวนขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

7. สูตรทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย 2 กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน
(สุวรีย์ ศิริโกคาภิรมย์, 2553, หน้า 95)

$$1) \quad F = \frac{S_1^2}{S_2^2}, \quad \begin{array}{l} df_1 = n_1 - 1 \\ df_2 = n_2 - 1 \end{array}$$

S_1^2 แทน ความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างที่มีค่ามาก
 S_2^2 แทน ความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างที่มีค่าน้อย

ถ้าทดสอบแล้วมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\sigma_1^2 \neq \sigma_2^2$)

$$2) \quad t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}}}, df = \frac{\left[\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2} \right]^2}{\frac{\left[\frac{S_1^2}{n_1} \right]^2}{n_1 - 1} + \frac{\left[\frac{S_2^2}{n_2} \right]^2}{n_2 - 1}}$$

ถ้าทดสอบแล้วไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($\sigma_1^2 = \sigma_2^2$)

$$3) \quad t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{(n_1 - 1)S_1^2 + (n_2 - 1)S_2^2}{n_1 + n_2 - 2} \left[\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right]}}, df = n_1 + n_2 - 2$$

เมื่อ	t	แทน	สถิติทดสอบที (t-test)
	$\bar{X}_1$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มที่ 1
	$\bar{X}_2$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มที่ 2
	S_1^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของกลุ่มที่ 1
	S_2^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของกลุ่มที่ 2
	n_1	แทน	จำนวนหน่วยในกลุ่มที่ 1
	n_2	แทน	จำนวนหน่วยในกลุ่มที่ 2

8. การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way analysis of variance)

(กานดา พูลลาภทวี, 2539, หน้า 228-230)

$$F = \frac{MS_b}{MS_w}$$

F แทน ค่าสถิติทดสอบ (F-test)

MS_b แทน ความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม (mean of sum squares between groups)

MS_w แทน ความแปรปรวนภายในกลุ่ม (mean of sum squares within groups)

9. การทดสอบรายคู่ด้วยการทดสอบแอลเอสดี (LSD) ของ ฟิชเชอร์ (Fisher's)

(สุวีย์ ศิริโกคาภิรมย์, 2553, หน้า 299)

$$N = \left(t_{\frac{\alpha}{2}, v} \right) \sqrt{\frac{2MS}{n} w}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
	k	แทน	จำนวนกลุ่ม
	n	แทน	จำนวนในกลุ่มตัวอย่าง
	MS_w	แทน	ความแปรปรวนภายในกลุ่ม

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ผู้วิจัยได้จัดลำดับขั้นตอนการนำเสนอ ดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. การวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการแปลความหมาย ได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

n	แทน	จำนวนขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (sample size)
$\bar{X}$	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ย (mean)
S.D.	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)
t	แทน	ค่าสถิติทดสอบที (t-test)
F	แทน	ค่าสถิติทดสอบเอฟ (F-test)
df	แทน	ชั้นแห่งความอิสระ (degrees of freedom)
SS	แทน	ค่าผลรวมกำลังสอง (sum of squares)
MS	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ยกำลังสองของคะแนน (mean of squares)
$p^* \leq .05$	แทน	ค่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 336 คน ซึ่งสามารถแบ่งผลการศึกษาได้เป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (frequency) และร้อยละ (percentage)

ตอนที่ 2 การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (mean : $\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) และแปลความหมาย

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท โดยใช้การทดสอบที (t-test) สำหรับตัวแปรที่มี 2 กลุ่ม และการวิเคราะห์ทางเดียว (one-way ANOVA) โดยใช้สถิติทดสอบเอฟ (F-test) สำหรับตัวแปรที่มีมากกว่า 2 กลุ่ม เมื่อพบความแตกต่างของนัยสำคัญทางสถิติจะทำการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ ด้วยวิธีแอลเอสดี (LSD) ของฟิชเชอร์ (Fisher)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท จำนวน 336 คน แสดงรายละเอียด ในตาราง 2

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละจำแนกตามสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง

สถานภาพ	จำนวน (n =336)	ร้อยละ
1. ตำแหน่ง		
1) ผู้บริหารสถานศึกษา	134	39.90
2) ครู	202	60.10
2. เพศ		
1) ชาย	135	40.20
2) หญิง	201	59.80
3. อายุ		
1) น้อยกว่า 30 ปี	60	17.90
2) 30 – 39 ปี	96	28.60
3) 40 – 49 ปี	71	21.10
4) มากกว่า 49 ปีขึ้นไป	109	32.40
4. วุฒิการศึกษา		
1) ปริญญาตรี / เทียบเท่า	197	58.60
2) สูงกว่าปริญญาตรี	139	41.40

ตาราง 2 (ต่อ)

สถานภาพ	จำนวน (n = 336)	ร้อยละ
4. ประสบการณ์ในการทำงาน		
1) น้อยกว่า 10 ปี	73	21.70
2) 10 - 20 ปี	145	43.20
3) มากกว่า 20 ปีขึ้นไป	118	35.10
5. ขนาดของสถานศึกษาที่สังกัด		
1) ขนาดเล็ก (นักเรียน 1 - 120 คน)	115	34.20
2) ขนาดกลาง (นักเรียน 121 - 300 คน)	146	43.50
3) ขนาดใหญ่ (นักเรียน 301 คนขึ้นไป)	75	22.30
รวม	336	100.00

จากตาราง 3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นครู คิดเป็นร้อยละ 60.10 เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 59.80 มีอายุ มากกว่า 49 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 32.40 วุฒิการศึกษาปริญญาตรี / เทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 58.60 มีประสบการณ์ในการทำงาน 10-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 43.20 และปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่สังกัดขนาดกลาง คิดเป็นร้อยละ 43.50

ตอนที่ 2 การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท

การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ดังแสดงในตาราง

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ภาพรวม

การบริหารสถานศึกษา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง		ระดับทัศนะ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านนโยบาย	3.84	0.77	มาก
2	ด้านวิชาการ	3.80	0.65	มาก
3	ด้านงบประมาณ	3.71	0.64	มาก
4	ด้านบริหารทั่วไป	3.78	0.67	มาก
ภาพรวม		3.78	0.45	มาก

จากตาราง 3 พบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$, S.D. = 0.45) เมื่อพิจารณารายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรกดังนี้ 1) ด้านนโยบาย ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = 0.77) 2) ด้านวิชาการ ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = 0.65) 3) ด้านบริหารทั่วไป ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = 0.64) และ 4) ด้านงบประมาณ ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = 0.64)

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ด้านนโยบาย

	ด้านนโยบาย	ระดับทัศนะ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	มีนโยบายสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	3.92	1.08	มาก
2	จัดการศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	3.87	1.00	มาก
3	บูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ประกอบด้วย 3 ห่วง 2 เงื่อนไข เข้าไปด้วย	3.92	1.13	มาก
4	การวัดผลครอบคลุมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามนโยบายหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	3.65	1.20	มาก
5	มีการดำเนินการตามเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีแบบแผน	3.86	1.02	มาก
6	เอื้อต่อการส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษา ตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	3.71	1.21	มาก
7	ดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องตามนโยบายที่กำหนด	3.86	1.09	มาก
8	ปรับปรุงและพัฒนา นโยบายตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น	3.89	1.07	มาก
9	มีนโยบายการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปบูรณาการในการทำงานในสถานศึกษา	3.85	1.12	มาก
ภาพรวม		3.84	0.77	มาก

จากตาราง 4 พบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ด้านนโยบาย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.84$, S.D.= 0.77) เมื่อพิจารณารายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรกดังนี้ 1) มีนโยบายสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X} = 3.92$, S.D.= 1.08) 2) บูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ประกอบด้วย 3 ห่วง 2 เงื่อนไข เข้าไปด้วย ($\bar{X} = 3.92$, S.D.= 1.13) และ 3) ปรับปรุงและพัฒนา นโยบายตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ($\bar{X} = 3.89$, S.D.=

1.07) ส่วนรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ การวัดผลครอบคลุมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามนโยบายหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X} = 3.65$, S.D. = 1.20)

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ด้านวิชาการ

	ด้านวิชาการ	ระดับทักษะ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	คำนึงถึงความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ	3.84	1.04	มาก
2	เน้นการปฏิบัติจริง เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติตนที่เหมาะสมในชีวิตประจำวัน	3.79	0.96	มาก
3	จัดทำหน่วยการเรียนรู้บูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง	3.83	0.93	มาก
4	วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของสาระ /มาตรฐาน /ตัวชี้วัดชั้นปี ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง	3.89	0.90	มาก
5	จัดทำมาตรฐานการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	3.96	0.91	มาก
6	ส่งเสริมและปลูกฝังวิธีการคิดในการปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	3.78	1.00	มาก
7	สร้างรูปแบบของกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียน	3.80	1.06	มาก
8	จัดการเรียนแบบมีเหตุมีผล หรือความพอดี พอประมาณ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	3.78	1.12	มาก
9	จัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทั้งด้านความรู้ คุณธรรม	3.71	1.07	มาก
10	ตรงตามตัวชี้วัดด้านความพอเพียงให้เกิดขึ้น ด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม	3.76	1.04	มาก
11	เน้นการปฏิบัติจริง เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติตนที่เหมาะสมในชีวิตประจำวัน	3.66	1.13	มาก
ภาพรวม		3.80	0.65	มาก

จากตาราง 5 พบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ชัยนาท ด้านวิชาการ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$, S.D.= 0.65) เมื่อพิจารณารายข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรกดังนี้ 1) จัดทำมาตรฐานการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X} = 3.96$, S.D.= 0.91) 2) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของสาระ /มาตรฐาน /ตัวชี้วัดชั้นปี ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X} = 3.89$, S.D.= 0.90) และ 3) คำนึงถึงความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ ($\bar{X} = 3.84$, S.D.= 1.04) ส่วนรายข้อที่มี ค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ เน้นการปฏิบัติจริง เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติตนที่เหมาะสมในชีวิตประจำวัน ($\bar{X} = 3.66$, S.D.= 1.13)

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ด้านงบประมาณ

ด้านงบประมาณ	ระดับทัศนะ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1 พิจารณาถึงรายรับและรายจ่ายของสถานศึกษา ให้มีความเหมาะสมโดยใช้หลักการจัดทำงบประมาณแบบสมดุล	3.80	1.09	มาก
2 ดำเนินการตามฐานตัวเลขของค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริง	3.57	1.12	มาก
3 ใช้ทรัพยากรร่วมกัน เพื่อแก้ปัญหาการใช้ทรัพยากรอย่างจำกัด	3.68	1.09	มาก
4 คำนึงถึงความสามารถในการบริหารจัดการเป็นที่ตั้ง	3.75	1.09	มาก
5 วิเคราะห์ความคุ้มค่า คุ่มทุน และผลที่ได้จากการใช้จ่ายในแต่ละครั้ง	3.78	1.07	มาก
6 คำนึงถึงผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในด้านประสิทธิผล	3.84	1.04	มาก
7 ตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของการใช้งบประมาณในการดำเนินงานต่างๆ	3.64	0.94	มาก
8 กำหนดมาตรการการประหยัดงบประมาณ และดำเนินการอย่างต่อเนื่อง	3.69	1.03	มาก
9 จัดทำแผนการบริหารความเสี่ยงด้านการเงิน	3.79	0.96	มาก
ภาพรวม	3.71	0.64	มาก

จากตาราง 6 พบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ชัยนาท ด้านงบประมาณ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$, S.D.= 0.64) เมื่อพิจารณาราย ข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรกดังนี้ 1) คำนึงถึงผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในด้าน ประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 3.84$, S.D.= 1.04) 2) พิจารณาถึงรายรับและรายจ่ายของสถานศึกษา ให้มี ความเหมาะสมโดยใช้หลักการจัดทำงบประมาณแบบสมดุล ($\bar{X} = 3.80$, S.D.= 1.09) และ 3) จัดทำแผนการบริหารความเสี่ยงด้านการเงิน ($\bar{X} = 3.79$, S.D.= 0.96) ส่วนรายข้อที่มีค่าเฉลี่ย ลำดับสุดท้าย คือ ดำเนินการตามฐานตัวเลขของค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริง ($\bar{X} = 3.57$, S.D.= 1.12)

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ด้านบริหารทั่วไป

ด้านบริหารทั่วไป		ระดับทัศนะ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	การใช้/ดูแล/รักษา/ปรับปรุง อาคารสถานที่ และจัดการ แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาอย่างเหมาะสม	3.79	0.87	มาก
2	จัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาอย่างคุ้มค่าและเกิด ประโยชน์ต่อการเรียนรู้	3.97	1.01	มาก
3	บำรุงรักษาอาคารสถานที่/สภาพแวดล้อม/แหล่งเรียน รู้ใน สถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอเพื่อใช้ประโยชน์ได้นาน	3.78	1.05	มาก
4	บริหารอาคารสถานที่และจัดการแหล่งเรียนรู้ใน สถานศึกษา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	3.75	1.03	มาก
5	ประสานสัมพันธ์กับชุมชนให้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการ เรียนรู้ เพื่อการอยู่อย่างพอเพียง	3.59	1.08	มาก
6	จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่มีคุณลักษณะและการจัดการที่ สอดคล้องกับความพอประมาณกับศักยภาพของนักเรียน	3.77	1.01	มาก
ภาพรวม		3.78	0.67	มาก

จากตาราง 7 พบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ชัยนาท ด้านบริหารทั่วไป ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$, S.D.= 0.67) เมื่อพิจารณาราย

ข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรกดังนี้ 1) จัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.97$, $S.D. = 1.01$) 2) การใช้/ดูแล/รักษา/ปรับปรุง อาคารสถานที่ และจัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาอย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 3.79$, $S.D. = 0.87$) และ 3) บำรุงรักษาอาคารสถานที่/สภาพแวดล้อม/แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา อย่างสม่ำเสมอเพื่อใช้ประโยชน์ได้นาน ($\bar{X} = 3.78$, $S.D. = 1.05$) ส่วนรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ ประสานสัมพันธ์กับชุมชนให้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อการอยู่อย่างพอเพียง ($\bar{X} = 3.59$, $S.D. = 1.08$)

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชัยนาท

การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท จำแนกตามตำแหน่ง เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษาสังกัด

ตาราง 8 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท จำแนกตามตำแหน่ง

การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	ตำแหน่ง				t	p
	ผู้บริหารสถานศึกษา (n=134)		ครู (n=202)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านนโยบาย	3.83	0.70	3.84	0.81	0.17	.862
2. ด้านวิชาการ	3.91	0.63	3.72	0.65	2.64	.009*
3. ด้านงบประมาณ	3.90	0.55	3.59	0.67	4.73	.000*
4. ด้านบริหารทั่วไป	3.80	0.65	3.76	0.68	0.61	.540
ภาพรวม	3.87	0.41	3.73	0.47	2.83	.005*

$p^* \leq .05$

จากตาราง 8 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีตำแหน่งต่างกัน มีทัศนะเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านวิชาการ และด้านงบประมาณ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านนโยบาย และด้านบริหารทั่วไป ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 9 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท จำแนกตามเพศ

การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	เพศ				t	p
	ชาย		หญิง			
	(n=135)		(n=201)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านนโยบาย	4.03	0.74	3.71	0.76	3.80	.000*
2. ด้านวิชาการ	3.95	0.61	3.69	0.65	3.68	.000*
3. ด้านงบประมาณ	3.80	0.62	3.65	0.65	2.10	.036*
4. ด้านบริหารทั่วไป	3.82	0.61	3.75	0.70	0.99	.322
ภาพรวม	3.91	0.41	3.70	0.46	4.18	.000*

$p^* \leq .05$

จากตาราง 9 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีเพศต่างกัน มีทัศนะเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านนโยบาย ด้านวิชาการ และด้านงบประมาณ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านบริหารทั่วไป ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 10 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท จำแนกตามวุฒิการศึกษา

การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	วุฒิการศึกษา				t	p
	ปริญญาตรี/เทียบเท่า		สูงกว่าปริญญาตรี			
	(n=197)		(n=139)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านนโยบาย	3.81	0.80	3.88	0.72	0.84	.399
2. ด้านวิชาการ	3.78	0.67	3.82	0.62	0.67	.502
3. ด้านงบประมาณ	3.72	0.63	3.69	0.67	0.3	.739
4. ด้านบริหารทั่วไป	3.81	0.66	3.72	0.68	1.17	.242
ภาพรวม	3.78	0.46	3.78	0.45	0.04	.970

$p^* \leq .05$

จากตาราง 10 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีทัศนะเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านนโยบาย ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ และด้านบริหารทั่วไป ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 11 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายันนาท จำแนกตามอายุ

การบริหารจัดการ สภาพแวดล้อม ในสถานศึกษา	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	p
1. ด้านนโยบาย	ระหว่างกลุ่ม	1.86	2	0.62	1.06	.369
	ภายในกลุ่ม	194.71	332	0.59		
	รวม	196.56	334			
2. ด้านวิชาการ	ระหว่างกลุ่ม	0.21	2	0.07	0.16	.921
	ภายในกลุ่ม	137.64	332	0.42		
	รวม	137.85	334			
3. ด้านงบประมาณ	ระหว่างกลุ่ม	0.42	2	0.14	0.34	.797
	ภายในกลุ่ม	138.51	332	0.42		
	รวม	138.94	334			
4. ด้านบริหารทั่วไป	ระหว่างกลุ่ม	0.86	2	0.29	0.64	.588
	ภายในกลุ่ม	148.23	332	0.45		
	รวม	149.09	334			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	0.65	2	0.22	1.06	.368
	ภายในกลุ่ม	66.69	332	0.21		
	รวม	67.34	334			

$p^* \leq .05$

จากตาราง 11 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีอายุต่างกัน มีทัศนะเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายันนาท ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านนโยบาย ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ และด้านบริหารทั่วไป ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 12 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน

การบริหารจัดการ สภาพแวดล้อม ในสถานศึกษา	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	p
1. ด้านนโยบาย	ระหว่างกลุ่ม	1.83	2	0.92	1.56	.211
	ภายในกลุ่ม	194.73	333	0.59		
	รวม	196.56	334			
2. ด้านวิชาการ	ระหว่างกลุ่ม	0.16	2	0.08	0.19	.824
	ภายในกลุ่ม	137.69	333	0.42		
	รวม	137.85	334			
3. ด้านงบประมาณ	ระหว่างกลุ่ม	0.26	2	0.13	0.31	.735
	ภายในกลุ่ม	138.68	333	0.42		
	รวม	138.94	334			
4. ด้านบริหารทั่วไป	ระหว่างกลุ่ม	1.51	2	0.75	1.70	.184
	ภายในกลุ่ม	147.58	333	0.44		
	รวม	149.09	334			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	0.25	2	0.13	0.61	.544
	ภายในกลุ่ม	67.09	333	0.21		
	รวม	67.34	334			

$p^* \leq .05$

จากตาราง 12 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีทัศนะเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านนโยบาย ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ และด้านบริหารทั่วไป ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 13 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาที่สังกัด

การบริหารจัดการ สภาพแวดล้อม ในสถานศึกษา	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	p
1. ด้านนโยบาย	ระหว่างกลุ่ม	0.88	2	0.44	0.75	.474
	ภายในกลุ่ม	195.68	333	0.59		
	รวม	196.56	334			
2. ด้านวิชาการ	ระหว่างกลุ่ม	2.39	2	1.19	2.87	.058
	ภายในกลุ่ม	135.47	333	0.42		
	รวม	137.85	334			
3. ด้านงบประมาณ	ระหว่างกลุ่ม	5.59	2	2.80	6.99	.001*
	ภายในกลุ่ม	133.34	333	0.40		
	รวม	138.94	334			
4. ด้านบริหารทั่วไป	ระหว่างกลุ่ม	0.16	2	0.08	0.18	.834
	ภายในกลุ่ม	148.93	333	0.45		
	รวม	149.09	334			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	1.18	2	0.59	2.91	.056
	ภายในกลุ่ม	66.16	333	0.20		
	รวม	67.34	334			

$p^* \leq .05$

จากตาราง 13 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีขนาดของสถานศึกษาที่สังกัดต่างกัน มีทัศนะเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านงบประมาณ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านนโยบาย ด้านวิชาการ และด้านบริหารทั่วไป ไม่แตกต่างกัน

เมื่อพบนัยสำคัญทางสถิติจึงใช้การทดสอบความแตกต่างรายคู่ ด้วยวิธีแอลเอสดี (LSD) ของฟิชเชอร์ (Fisher) แสดงไว้ในตาราง 14

ตาราง 14 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ด้านงบประมาณ จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาที่สังกัด

ขนาดของ สถานศึกษาที่สังกัด	$\bar{X}$	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่
		3.88	3.64	3.58
ขนาดเล็ก	3.88	-	0.24*	0.30*
ขนาดกลาง	3.64		-	0.06
ขนาดใหญ่	3.58			-

$p^* \leq .05$

จากตาราง 14 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีขนาดของสถานศึกษาที่สังกัดต่างกัน มีทัศนะเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท แตกต่างกัน 2 คู่ คือ 1) ขนาดเล็ก แตกต่างกับขนาดกลาง และ 2) ขนาดเล็ก แตกต่างกันขนาดใหญ่

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ผู้วิจัยได้สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ตามลำดับดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. สมมุติฐานการวิจัย
3. วิธีดำเนินการวิจัย
4. สรุปผลการวิจัย
5. อภิปรายผล
6. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท

2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท จำแนกตามตำแหน่ง เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษาสังกัด

สมมุติฐานการวิจัย

การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท แตกต่างกันเมื่อจำแนกตามตำแหน่ง เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษาสังกัด

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ปีการศึกษา 2559 จำนวน 193 แห่ง รวมทั้งสิ้น 2,089 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 206 คน และครู 1,883 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ชัยนาท, 2559, หน้า 1) กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากประชากรมีจำนวนแน่นอน (finite population) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ใช้สูตรของยามาเน (Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อน 0.05 ในการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (สุรชัย ศิริโกภาภิรมย์, 2553, หน้า 45) การศึกษาทั้งหมด 336 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ สร้างตามแบบการวัดของลิคเคอร์ต (Likert) ที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.80 – 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.893 ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง และได้แบบสอบถามกลับคืน จำนวน 336 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) สถิติทดสอบที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA) โดยใช้สถิติทดสอบเอฟ (F-test) เมื่อมีนัยสำคัญทางสถิติจึงเปรียบเทียบรายคู่ ด้วยวิธีแอลเอสดี (LSD) ของฟิชเชอร์ (Fisher)

สรุปผลการวิจัย

การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท สรุปผลได้ดังนี้

1. การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) ด้านนโยบาย 2) ด้านวิชาการ 3) ด้านบริหารทั่วไป และ 4) ด้านงบประมาณ

1.1 ด้านนโยบาย มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นลำดับแรก ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรกดังนี้ 1) มีนโยบายสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) บูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ประกอบด้วย 3 ห่วง 2 เงื่อนไข เข้าไปด้วย และ 3) ปรับปรุงและพัฒนานโยบายตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ส่วนรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ การวัดผลครอบคลุมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามนโยบายหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.2 ด้านวิชาการ มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นลำดับที่สอง ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรกดังนี้ 1) จัดทำมาตรฐานการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง 2) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของสาระ /มาตรฐาน /ตัวชี้วัดชั้นปี ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และ 3) คำนึงถึงความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่วนรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ เน้นการปฏิบัติจริง เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติตนที่เหมาะสมในชีวิตประจำวัน

1.3 ด้านบริหารทั่วไป มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นลำดับที่สาม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรกดังนี้ 1) จัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ 2) การใช้/ดูแล/รักษา/ปรับปรุงอาคารสถานที่ และจัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาอย่างเหมาะสม และ 3) บำรุงรักษาอาคารสถานที่/สภาพแวดล้อม/แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอเพื่อใช้ประโยชน์ได้นาน ส่วนรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ ประสานสัมพันธ์กับชุมชนให้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อการอยู่อย่างพอเพียง

1.4 ด้านงบประมาณ มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นลำดับที่สี่ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรกดังนี้ 1) ดำเนินถึงผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในด้านประสิทธิผล 2) พิจารณาถึงรายรับและรายจ่ายของสถานศึกษา ให้มีความเหมาะสมโดยใช้หลักการจัดทำงบประมาณแบบสมดุล และ 3) จัดทำแผนการบริหารความเสี่ยงด้านการเงิน ส่วนรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ ดำเนินการตามฐานตัวเลขของค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริง

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท พบว่า

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีตำแหน่งต่างกัน มีทัศนะเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านวิชาการ และด้านงบประมาณ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านนโยบาย และด้านบริหารทั่วไป ไม่แตกต่างกัน

2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีเพศต่างกัน มีทัศนะเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านนโยบาย ด้านวิชาการ และด้านงบประมาณ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านบริหารทั่วไป ไม่แตกต่างกัน

2.3 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีอายุต่างกัน มีทัศนะเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านนโยบาย ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ และด้านบริหารทั่วไป ไม่แตกต่างกัน

2.4 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีทัศนะเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาชั้นนาท ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านนโยบาย ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ และด้านบริหารทั่วไป ไม่แตกต่างกัน

2.5 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีทัศนะเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานาท ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านนโยบาย ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ และด้านบริหารทั่วไป ไม่แตกต่างกัน

2.6 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีขนาดของสถานศึกษาที่สังกัดต่างกัน มีทัศนะเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานาท ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านงบประมาณ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านนโยบาย ด้านวิชาการ และด้านบริหารทั่วไป ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานาท ผู้วิจัยมีประเด็นอภิปราย ดังนี้

1. การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานาท ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นหลักแนวคิด และหลักปฏิบัติของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานาท ได้ศึกษาและพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ผู้อื่นดำเนินชีวิตให้อยู่รอดในสภาวะการณ์ของโลกยุคโลกาภิวัตน์ และสภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน โดยมีหลักคุณธรรมเป็นที่ยึดเหนี่ยว ควบคู่กับการดำเนินชีวิต ตลอดจนใช้เป็นแนวคิดในการกำหนดนโยบายเพื่อการบริหารได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิภาพร กลิ่นเกตุ (2557, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษายุทธศาสตร์การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน

1.1 ด้านนโยบาย ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า นโยบายจำเป็นต้องมีระบบบริหารจัดการที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ มีการพัฒนาข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับทุกฝ่าย ระบบบริหารจัดการที่ดีผู้บริหารจะต้องมีทักษะที่สำคัญคือ ทักษะด้านความรู้ ความสามารถ ทักษะด้านมนุษย์ ทักษะด้านความคิด เพื่อให้ผลการดำเนินงานไปสู่การปฏิบัติมีประสิทธิภาพมากที่สุด สอดคล้องกับผลการวิจัยของณลิตา อรัญยะพันธ์ (2552, บทคัดย่อ) การวิจัยนี้ได้ศึกษา การบริหารจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงใน

สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ด้านนโยบาย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านวิชาการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า วิชาการเป็น ข้อกำหนดและแนวทางการดำเนินงานการศึกษาให้เป็นไปตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้ หลักสูตรสามารถพัฒนาผู้เรียนในด้านทักษะการเรียนรู้ให้มีคุณธรรมจริยธรรม เป็นหัวใจของการ จัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จได้ตามที่สถานศึกษากำหนด สอดคล้องกับ ผลการวิจัยของจินตนา ทองแจ่ม (2553, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาระดับเคลื่อนปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ด้านวิชาการ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านงบประมาณ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า งาน งบประมาณเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการบริหารงานทุกชนิด ทุกหน่วยงานและทุกองค์การ ไม่ว่า จะเป็นฝ่ายรัฐหรือเอกชน องค์การการกุศลหรือฝ่ายธุรกิจ ทุกหน่วยงานและทุกองค์การจะต้อง จัดทำงบประมาณให้มีประสิทธิภาพ เพื่อสามารถใช้งบประมาณที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมทั้งคาดการณ์ล่วงหน้าถึงการเปลี่ยนแปลงทางการเงินที่จะเพิ่มหรือลดในอนาคต สอดคล้อง กับผลการวิจัยณลิตา อรัญยะพันธ์ (2552, บทคัดย่อ) การวิจัยนี้ได้ศึกษา การบริหารจัดการ การศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มหาสารคาม เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ด้านงบประมาณ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านบริหารทั่วไป ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า งาน บริหารทั่วไปเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารองค์การให้การบริการในการบริหารงาน อื่นให้บรรลุผลตามมาตรฐาน คุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยมีบทบาทหลักในการ ให้บริการการศึกษาทุกรูปแบบ เช่น การบริการในการตรวจสอบคุณภาพ การประสานงานขอความ ร่วมมือจากผู้ปกครองและชุมชน สอดคล้องกับผลการวิจัยของจินตนา ทองแจ่ม (2553, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาระดับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ด้านบริหารทั่วไป ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ชัยนาท พบว่า

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีตำแหน่งต่างกัน มีทัศนะเกี่ยวกับการบริหาร สถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชัยนาท ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้ อาจ การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ย่อมสอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานของบุคลากรในสถานศึกษา คือด้านความพอเพียงเป็น

หลักสำคัญที่บุคลากรทุกคนต้องยึดเป็นหลักการในการปฏิบัติ ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีตำแหน่งแตกต่างกัน มีทัศนะไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของโสภณ เรืองฤทธิ์ (2555, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์แนวทางขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาในอำเภอลำปาง จังหวัดนครพนม ผลการเปรียบเทียบพบว่า ตำแหน่งที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีเพศต่างกัน มีทัศนะเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวทางที่บุคลากรทุกคนสามารถปฏิบัติได้และเกิดความพึงพอใจในการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเหมาะสม ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของเพ็ญศรี แก้วใจดี (2552, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการจัดการสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการเปรียบเทียบพบว่า เพศที่ต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

2.3 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีอายุต่างกัน มีทัศนะเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การพิจารณาขอบหมายงานโดยยึดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางปฏิบัติ เป็นสิ่งที่บุคลากรทุกคนในสถานศึกษาสามารถศึกษาและนำมาใช้เป็นแนวทางปฏิบัติได้ ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีอายุแตกต่างกัน มีทัศนะไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของโสภณ เรืองฤทธิ์ (2555, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์แนวทางขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาในอำเภอลำปาง จังหวัดนครพนม ผลการเปรียบเทียบพบว่า อายุที่ต่างกัน มีทัศนะไม่แตกต่างกัน

2.4 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีทัศนะเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่มีหลักการและแนวทางในการปฏิบัติที่มีความเหมาะสม พิจารณาโดยทุกคนสามารถประพจน์ ปฏิบัติได้ โดยผู้ปฏิบัติต้องทำการศึกษาทฤษฎีใหม่ เพื่อนำมาใช้ให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกัน มีทัศนะไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของสมมติ สมพวงภักดี (2550, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพการดำเนินงานตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาอุดรธานี ผลการเปรียบเทียบพบว่า วุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

2.5 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีทัศนะเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศัยนาท ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการบริหารงานหรือการดำเนินงานต่าง ๆ เป็นเรื่องที่ต้องทำการศึกษาเพิ่มเติมตามหลักทฤษฎี ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานที่แตกต่างกัน มีทัศนะไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของสมดี สมพวงภักดี (2550, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพการดำเนินงานตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี ผลการเปรียบเทียบพบว่า ประสบการณ์ในการทำงานที่แตกต่างกัน มีทัศนะไม่แตกต่างกัน

2.6 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่สังกัดที่มีขนาดต่างกัน มีทัศนะเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศัยนาท ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การปฏิบัติงานใด ๆ ในสถานศึกษา หากมีเอนไซท์ ขนาดของสถานศึกษาที่แตกต่างกัน ย่อมสอดคล้องกันกับจำนวนบุคลากรในสถานศึกษาที่ได้มีการจัดสรรให้เกิดความเหมาะสมกับขนาดของสถานศึกษาอย่างพอดี ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่สังกัดที่มีขนาดต่างกัน มีทัศนะไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของณิสิตา อรัญยะพันธ์ (2552, บทคัดย่อ) การวิจัยนี้ได้ศึกษา การบริหารจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 เปรียบเทียบพบว่า ขนาดของสถานศึกษาที่แตกต่างกัน มีทัศนะไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากผลการศึกษาพบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศัยนาท ซึ่งผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ด้านงบประมาณ มีค่าเฉลี่ยเป็นลำดับสุดท้าย ดังนั้นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษา ควรมีการวางแผนด้านการจัดทำงบประมาณให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด โดยสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นสำคัญ โดยต้องคำนึงถึงขนาดของกิจกรรม เวลาที่ดำเนินการ การจัดหาเงิน การจัดสรรเงินให้มีประสิทธิภาพ การควบคุมทางการเงินมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อป้องกันทรัพย์สินให้ปลอดภัยจากการทุจริตและข้อผิดพลาด

ระบบข้อมูลทางการเงิน มีความสมบูรณ์เพียงพอที่จะให้มีรายงานที่ถูกต้อง และเพียงพอต่อการบริหารเงินที่ดีไม่ให้เกิดปัญหาสภาพคล่อง ทำให้ผู้บริหารต้องมีความรู้ในเรื่องการบริหารการเงิน ซึ่งนับว่าเป็นเรื่องที่สำคัญที่จะต้องบริหารอย่างมีหลักเกณฑ์ รวดเร็ว ทันเหตุการณ์ ผู้บริหารที่ดี ต้องมีความรู้ความเข้าใจในแนวคิดและหลักวิชาการในการบริหารการเงินงบประมาณ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะนาค

2.2 ควรศึกษาความพึงพอใจของบุคลากรในการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะนาค

บรรณานุกรม

- กมล ภูประเสริฐ. (2545). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ: เมธีพิปส์.
- กรมชลประทาน. (2546). งานพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรและอุปโภคบริโภค. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- กรมวิชาการ. (2544). การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- _____. (2545). การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กรมสามัญศึกษา. (2546). ประกันคุณภาพการศึกษากกรมสามัญศึกษา. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พุทธศักราช 2546. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- _____. (2549). แนวทางการปฏิรูปการเรียนการสอน ตามเจตนารมณ์ กระทรวงศึกษาธิการ 2549 ปีแห่งการปฏิรูปการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- _____. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- _____. (2553). แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามหลักสูตรแกนกลาง. การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- _____. (2554). เกณฑ์ประเมินสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ปี2554-2556. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- _____, และองค์กรเครือข่ายขับเคลื่อน. (2553). แนวทางการพัฒนา การวัดและประเมิน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.
- _____. (2557). การเสวนาการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.
- ก่อเกียรติ วิริยะกิจพัฒนา. (2550). การบรรจุภัณฑ์. กรุงเทพฯ: วังอักษร.
- กานดา พูนลาภทวี. (2539). สถิติเพื่อการวิจัย. กรุงเทพฯ: ฟิสิกส์เซ็นเตอร์
- คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. (2549). เศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร? กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

ฉันท ชาติทอง. (2550). เทคนิคการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา. นครปฐม: เพชรเกษม.

จักรปรุพท์ วิชาอัครวิทย์. (2550). รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลัก

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

จันทร์เพ็ญ กลับดี. (2547). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

จันทร์ธานี สงวนนาม. (2547). ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา. กรุงเทพฯ:

บุ๊ค พอยท์.

จิตรลัดดา พรหมฉลวย. (2547). ปัญหาการปฏิบัติงานการเงินของเจ้าหน้าที่การเงิน

โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดชลบุรี.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.

จินตนา ทองแจ่ม. (2553). การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาสังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญา

มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.

จุมพล หนิมพานิช. (2549). การวิเคราะห์นโยบาย : ขอบข่าย แนวคิด ทฤษฎี และกรณี

ตัวอย่าง. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ชาติศรี สาราณ. (2545). วิจัยในชั้นเรียนสำหรับผู้เริ่มต้น. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.

ชูศรี ถนอมกิจ. (2550). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารกับ

ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.

ชูศรี วงศ์รัตน์. (2550). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ณภัทร ศิลปะตร. (2553). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง สัตว์ที่อาศัยในระบบนิเวศป่า

ชายเลน ตำบลปากทะเล อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี โดยกระบวนการวิจัย

เชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.

ณรงค์ กาญจนานนท์. (2546). Multimedia ฉบับพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: เค ที. พี คอมพ์.

ณรงค์ สัจพันโรจน์. (2541). การจัดทำ อนุมัติ การบริหารงบประมาณแผ่นดิน : ทฤษฎีและ

ปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : บพิตรการพิมพ์.

ณสิตา อรัญยะพันธุ์. (2552). การบริหารจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษนนทบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์

ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยปทุมธานี.

ณัฐพงศ์ ทองภักดี. (2550). ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ความเป็นมาและความหมาย

การสัมมนาวิชาการประจำปี 2550 สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริหารการพัฒนา. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2545). ดัชนีหลักทรัพย์. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโกลด์คัมทอง.
ถวัลย์ มาศจรัส. (2550ก). การนิเทศการศึกษา. กรุงเทพฯ: ชารอักษร.

_____. (2550ข). Model การจัดการเรียนรู้ ตามปรัชญาพระราชทานเศรษฐกิจ
พอเพียง. กรุงเทพฯ: ชารอักษร.

ทวี สันติพันธ์. (2550). รูปแบบการเรียนการสอนทางเลือกที่หลากหลาย. กรุงเทพฯ:
ด้านสุทธาการพิมพ์.

ทวีศักดิ์ บังคม. (2550). ปัญหาและแนวทางแก้ไขการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยบูรพา.

ทินพันธุ์ นาคะตะ. (2546). วิถีชีวิตไทย: วัฒนธรรมทางการเมืองของคนรุ่นใหม่. กรุงเทพฯ:
สหายบล็อก.

ทิสนา แหมมณี. (2546). รูปแบบการเรียนการสอนทางเลือกที่หลากหลาย. กรุงเทพฯ:
ด้านสุทธาการพิมพ์.

ธงชัย สันติวงษ์. (2541). ทฤษฎีองค์การและการออกแบบ. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
_____. (2543). กลยุทธ์และนโยบายธุรกิจ. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

ธนิดา ลอยโพนม. (2552). การจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงใน
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2.
วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ธีระ รุญเจริญ. (2544). การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.

_____, ปราชญา กล้าผจญ, และสัมมา รณิธย์. (2545). การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูป
การศึกษา. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.

นงลักษณ์ สุทธิวิวัฒน์. (2547). การบริหารงานงบประมาณ หลักทฤษฎีและวิเคราะห์
เชิงปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: เอ็มเทรดดิ้ง.

นพพงษ์ บุญจิตราดลย์. (2549). หลักการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: ต้นอ้อ.

นภาพร ณ เชียงใหม่. (2547). เทคนิคการสอนคุณธรรมสำหรับนักศึกษา
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

นัยพินิจ คชภักดี. (2548). ปลูกพ่อแม่รู้จักพัฒนาอิคิวกเด็กไทย. กรุงเทพฯ: ไทยรัฐ.

น้ำทิพย์ วิภาวิน. (2547). การจัดการความรู้กับคลังความรู้. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมกรุงเทพ.

- นิคม ชมพูหลง. (2545). **วิธีการและขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา**.มหาสารคาม: อภิชาติ.
- นิคม มุสิกคามะ. (2542). **คู่มือการปฏิบัติงานของภัณฑารักษ์ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ กรมศิลปากร**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- นิพนธ์ กิณางค์. (2543). **หลักการบริหารการศึกษา**. พิษณุโลก: ตรีภูมิต.
- นิภาพร กลิ่นเกตุ. (2557). **ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล.
- บุญจันทร์ จันทร์เจียม. (2548). **คุณธรรมของนักบริหาร**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- บุญเชิด แยมสัจจา. (2547). **สภาพและปัญหาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2542). **เทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 5)**. กรุงเทพฯ: เจริญการพิมพ์.
- ประชุม รอดประเสริฐ. (2546). **การบริหารโครงการ**. กรุงเทพฯ: ต้นอ้อ.
- ประดิษฐ์ อุปรมย์. (2551). **มนุษย์กับการเรียนรู้**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ปรียานุช พิบูลสรารุณ. (2549). **ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการจัดการศึกษา**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- _____. (2551). **ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- _____. (2553). **เศรษฐกิจพอเพียงและการประยุกต์ใช้ด้านการศึกษา**. กรุงเทพฯ : สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2546). **จิตวิทยาการศึกษา**. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมกรุงเทพ.
- _____. (2553). **การบริหารงานวิชาการ**. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมกรุงเทพ.
- พงศ์ศรีณีย์ พลศรีเลิศ. (2552). **ตัดสินใจในมุมมองของลูกค้านักค้าต้องมาก่อนมุมมองด้านการเงิน**. กรุงเทพฯ: บั๊ค พอยท์.
- พยอม วงศ์สารภี. (2546). **องค์กรและการจัดการ**. กรุงเทพฯ: ต้นอ้อ.
- พัฒนาภรณ์ จัตราวิโรจน์. (2545). **บทบาทของครูในการส่งเสริมความรู้เศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- พิชิต สุขเกษม. (2547). การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาของสมาชิก
สภาองค์การ บริหารส่วนตำบล ในจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- พิทักษ์ พรหมกุล. (2545). การปฏิบัติงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญ
ศึกษา จังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พิสมัย ถิระแก้ว. (2547). หลักสูตรประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- พิสิฐ ลีอาธรรม. (2549). ระบบออมเพื่อความเข้มแข็งของชุมชนตามปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ: ดันอ้อ.
- เพ็ชรวิ ฐปะวิเชตร์. (2549). การสัมมนาการจัดการทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.
- เพ็ญพรรณ ชูติวิศุทธิ์. (2553). การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการ
สอนระดับปริญญาตรี. วารสารร่มพฤษภ, 28 (2), 145-166.
- เพ็ญศรี แก้วใจดี. (2552). การจัดการสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ภูริปัญญา เกิดศรี. (2553). ปัจจัยความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงใน
เขตปฏิรูปที่ดิน ศึกษากรณี ตำบลนิคมกระเสียว อำเภอด่านช้าง จังหวัด
สุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2552). การบริหารจัดการงบประมาณมีประสิทธิภาพ.
กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2547). การบริหารงานการเงิน. นนทบุรี: ผู้แต่ง.
- มานพ วงษ์สะอาด. (2547). ความพึงพอใจของครูและผู้บริหารต่อการบริหาร
โรงเรียนในตำบลวังข่อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3.
วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาประเทศตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. (2542). ปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2547). การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม : ประชาชน
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและราชการ. กรุงเทพฯ: บั๊ค พอยท์.
- ยุทธนา ปฐมวรชาติ. (2552). หลักการและทฤษฎีทางจิตวิทยาการศึกษา : มโนทัศน์ที่ครูผู้สอน
ควรทบทวน. วารสารวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ, (7), 23-30.
- รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2552). การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน . กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยทักษิณ.

เรมวอล นันท์ศุภวัฒน์. (2550). แนวปฏิบัติในการสร้างเสริมสุขภาพ. เชียงใหม่:

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

โรงเรียนดาราพิทยาคม. (2557). หลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานงบประมาณ. อุดรดิตถ์: ผู้แต่ง.

วันชัย พลະไกร. (2550). ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความสำเร็จของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง
กรณีศึกษา บ้านด้าย ตำบลม่วงสามสิบ อ่างม่วงสามสิบ จังหวัด
อุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

วิจิตร ศรีสอาน. (2550). การศึกษาเพื่อพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วิโรจน์ สารรัตนะ. (2549). กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีเพื่อการจัดการความรู้ในองค์การทาง
การศึกษา. วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2(1), 101-125.

ศรีพร แก้วโขง. (2554). การบริหารจัดการสถานศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียง ในศูนย์เครือข่ายสถานศึกษารัตนนิมิตร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาลำพูน เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ศรีโพธิ์ วายุภักษ์. (2555). นโยบายและการวางแผนงานอย่างมีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศิริกุล ดำรงมณี. (2548). เศรษฐกิจพอเพียงกับวิถีชีวิตแบบพุทธ. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศิริจันทร์ อินทร์น้อย. (2553). การประเมินโครงการศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนใน
พื้นที่จังหวัดชัยนาท. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

ศิรินารถ นันทวัฒน์ภิรมย์. (2547). ปรัชญาและคุณธรรมสำหรับครู. นครราชสีมา: สถาบันราชภัฏ
นครราชสีมา.

ศิริบุรณ์ ญัฐพันธ์. (2548). บทบาทหนังสือพิมพ์ต่อการพิจารณารัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศิริพร เมฆวิทยา. (2548). การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยบูรพา.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์, และคนอื่น ๆ. (2545). การบริหารการตลาดยุคใหม่. กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.

ศิลปพร ศรีจันเพชร. (2548). การกำกับดูแลกิจการที่ดี. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศุภชัย ยาวะประภาษ. (2555). การบริหารงานบุคคลภาครัฐไทย : กระแสใหม่และสิ่ง
ท้าทาย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สถาบันราชภัฏเทพสตรี. (2546). การบริหารสถานศึกษา. ลพบุรี: ผู้แต่ง.

- สมคิด บางโม. (2544). เทคนิคการประเมินโครงการ. กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.
- สมใจ พร้อมเจริญ. (2552). ความเข้าใจและการปรับใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของ
สมาชิกศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สมดี สมพวงภักดี. (2550). สภาพการดำเนินงานตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามการ
รับรู้ของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- สมเพียร เทียนทอง. (2542). ความต้องการพัฒนาบุคลากรของครูในโรงเรียนขยายโอกาส
ทางการศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- สมภาร ศิโล. (2553). นโยบายเพื่อพัฒนาวิชาการในสถาบันอุดมศึกษา: กรณีศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สมรภูมิ อ่อนอ่อน. (2555). แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียงของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษาเขต 38. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สมศักดิ์ สินธุระเวชชัย. (2544). กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนภาษาไทย. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย. (2548). ศัพท์บัญชี. กรุงเทพฯ:
พี.เอ. ลีฟวิ่ง.
- สรวยพร กุศลสงฆ์, และคนอื่น ๆ. (2554). เกมการศึกษา. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- สร้อยตระกูล อรรถมานะ. (2545). พฤติกรรมองค์การ ทฤษฎีและการประยุกต์.
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานประมาณ สำนักนายกรัฐมนตรี. (2553). ระเบียบว่าด้วยการบริหารงบประมาณ
และหลักเกณฑ์การแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายละเอียดรายการงบประมาณ
รายจ่ายตามระเบียบว่าด้วยการบริหารงบประมาณ พ.ศ.2548. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท. (2559). ข้อมูลสารสนเทศ. ชัยนาท:
ผู้แต่ง.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3. (2555). ภาวะสังคมไทย ไตรมาส 3 ปี
2555. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- _____. (2557). ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษาปีการศึกษา 2557. สืบค้น กุมภาพันธ์ 12,
2557, จาก <http://www.secondary3.go.th/main/>

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2547). การวางแผนงบประมาณ จาก

แนวคิดสู่แนวปฏิบัติระดับสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554). การประกันคุณภาพการศึกษา.

กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2549). แผนพัฒนา เศรษฐกิจ

และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-10. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

_____. (2555). แผนปฏิบัตินโยบาย. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์. (2554). คู่มือประเมินสถานศึกษาพอเพียงตาม

หลัก. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2545). การพัฒนาตัวบ่งชี้สำหรับประเมินคุณภาพการบริหาร

จัดการ เขตพื้นที่การศึกษา. กรุงเทพฯ: ชารอักษร.

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2550). แนวทางการบริหารยุทธศาสตร์. กรุงเทพฯ:

ผู้แต่ง.

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2551). คู่มือการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา. กรุงเทพฯ:

คุรุสภาลาดพร้าว.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

_____. (2552). การวิจัยทางการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

สำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. (2548). หลักการบริหารการศึกษา

ยุคใหม่. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

สิรินภา กิจเกื้อกูล. (2552). การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยบูรณาการธรรมชาติของ

วิทยาศาสตร์. กรุงเทพฯ: มติชน.

สิริวรรณ ศรีพหล. (2550). วิธีสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. นนทบุรี: มหาวิทยาลัย

สุโขทัยธรรมมาธิราช.

สุชุม เฉลยทรัพย์. (2549). การส่งเสริมการอ่าน. กรุงเทพฯ: บั๊ด พอยท์.

สุทธาสินี จิตรกรรมไทย. (2550). สหประชาชาติกับเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวง.

หนังสือพิมพ์มติชน, 30 (10607), 5.

สุนทร คชสิงห์. (2548). ปัญหาและแนวทางแก้ไขการบริหารงานของโรงเรียน

ประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเขียงเทรา เขต 2.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.

สุนีย์ ภูพันธ์. (2546). แนวคิดพื้นฐานการสร้างและการพัฒนาหลักสูตร. เชียงใหม่:

The Knowledge Center.

สุเมธ ตันติเวชกุล. (2553). แนวคิดของการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.

กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.

สุรเกียรติ์ เสถียรไทย. (2542). กฎหมายกับชุมชน. สมุทรปราการ: ภัคธรรศ.

สุรัสวดี ราชกุลชัย. (2543). การวางแผนและการควบคุมทางการบริหาร. กรุงเทพฯ: จามจุรี.

สุรีพร เอี้ยวถาวร. (2550). การบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการ

เรียนรู้: กรณีศึกษาโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี. การค้นคว้าอิสระ
ปริญญาามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สุรียรี ศิริโกภากรมย์. (2546). การวิจัยทางการศึกษา. ลพบุรี: สถาบันราชภัฏเทพสตรี.

_____. (2553). วิทยาการวิจัย. ลพบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

เสาวลักษณ์ มาพร. (2551). ความพร้อมในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไป

จัดการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1.

วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

โสภณ เรืองฤทธิ์. (2555). การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์แนวทางขับเคลื่อนปรัชญาของ

เศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาในอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม.

วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนครพนม.

สุมาลี จิระมิตร. (2546). การบริหารการเงิน. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุรีย์พร วินิชบุตร. (2546). รูปแบบและความต้องการในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาขั้น

พื้นฐานของผู้นำชุมชนจังหวัดลพบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สถาบัน

ราชภัฏเทพสตรี.

อนันต์ เพียรพาณิชย์. (2549). การประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนัก

วิชาการ.

อภิชัย พันธเสน. (2549). สังเคราะห์องค์ความรู้เศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ: สำนักงาน

กองทุน สนับสนุนการวิจัย.

อรัญ มุลคำ, และสุวิทย์ มุลคำ. (2545). เรียนรู้สู่ครูมืออาชีพ. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

อรรณณ ยี่มละมัย. (2547). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมกรุงเทพ.

อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2545). หลักการสอน. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

อังคณา ตุงคะสมิต. (2545). ผลการใช้บทเรียนออนไลน์ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต

(E-learning) รายวิชา 234119 ควบคู่กับสังคมอีสาน สำหรับนักศึกษาสังคมศึกษา.

วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- อุทัย บุญประเสริฐ. (2540). **การศึกษาแนวทางการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในรูปแบบการ บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School – Based Management)**. กรุงเทพฯ: อรุณสาลาดพร้าว.
- _____, และจิราภรณ์ จันทรสุวัฒน์. (2549). **โครงสร้างและอัตรากำลังของสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- อุทุมพร จามรมาน. (2546). **การตีค่าความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียนเพื่อการปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพฯ: ฟันนี่พลับลิชชิง.
- เอกรินทร์ สีมหาศาล. (2546). **กระบวนการวัดและประเมินผลตามหลักสูตรการศึกษาระดับพื้นฐาน พุทธศักราช 2544**. กรุงเทพฯ: บัณฑิตพอยท์.
- Andrew J. (1990). **Leadership Research Finding, Practice and Skills**. Boston: Houghton Mifflin.
- Andrews, K. R. (1996). **The Concept of Corporate Strategy**. Revised Edition, Illinois: Richard D. Irwin
- Bartol, K.M., & Martin, D. C. (1991). **Management**. New York: McGraw-Hill.
- Bishop, L.J. (1979). **Staff Development and Instructional Improvement : Plans and Procedures**. Boston: Allyn and Bacon.
- Bovee, C. L., et al. (1993). **Management**. New York: McGraw-Hill.
- Brown, W. B. (1998). **Organization Theory and Management : Approach**. New York: John Wiley and Sons.
- Campbell, R. F. (1979). **Administration Behavior in Education**. New York: McGraw – Hill.
- Candoli, I. C., et al. (1992). **School business administration : a planning approach**. Massachusetts: Allyn and Bacon.
- Chang, B. L. (2000). Perceived helpfulness of telephone calls: Providing support for caregivers of family members with dementia. **Journal of Gerontological Nursing**, 30(9), 17-21.
- Cronbach, L.J. (1971). **Essentials of psycholological Testing Fourth Edition**. New York. Haper & Row.
- Davis Hunter, & Thomas, L. (1988). **Strategic management and business policy**. New Jersey: Prentice-Hall.
- Drucker, P.F. (1988). **The effective executive**. New York: Harper & Row.

- Dubrin, Andrew J. (1990). **Essentials of Management**. New York : South – Western College.
- English, Bardach. (1992). **The Implementation Game :What happens After a Bill Becomes a law**. Sun Francisco: Jossey Bass.
- Friedrich, Carl J. (2000). **Man and his Government**. New York: Mc. Graw-Hill.
- Good, C.V. (1998). **Dictionary of education**. New York: McGraw-Hill Book.
- Gulick, L. (1993). **Paper on the Science of Administration**. New York: Institute of Public Administration.
- Helco, S. (1999). **The Action Research Planner**. Geelong: Deakin University.
- Heylighen, F. (1999). **Happiness**. New York: Harper Collins.
- Jane W., Greg Meadowcroft, & Joshua Cohen. (2000). **Deliberation and Democratic Legitimacy' in James Bohman**. New York: Harper Collins.
- Kemmis, S. (1990). **The Action Research Planner**. Geelong: Deakin University.
- Kimbrough, Ralph B, & Nunnery, Michael Y. (1988). **Educational adminisration : an introduction**. New York : Macmillan Publishing.
- Klein, Josephine. (1987). **Our Need for Others and its Roots in Infancy**. New Jersey: Prentice-Hall.
- Knezevich, S. J. (1984). **Administration of Public Education**. New York: Harper and Row.
- Koh, W. L. K. (1999). An empirical validation of the theory of informational leadership in secondary in Singapore. **Dissertation Abtracts International**, 52, 602.
- Lamberton, Geoffrey. (2005). Sustainable sufficiency an internally consistent version of sustainability. **Sustainable Development**, 13,1.
- Lyons, P., Robbins, Al., & Smith, A. (1983). **Involving Parents: A handbook for Participation in Schools**. Michigan: The High / Scope Press.
- Mazmanian, Daniel A. (1989). **Implementation and Public Policy**. Glenville, Ill. : Scott, Froesmen.
- McNichols, D. (1990). Optimal knowledge transfer methods: a Generation X perspective. **Journal of Knowledge Management**, 14 (1), 24-37.
- Miller, R. (1989). **The mind**. New York : Macmillan Publishing.
- Mountjoy, J.M. (2001). **A rare earth L3-edge EXAFS and L1-edge XANES study**. New York : Macmillan.

- Paul W. (1993). **Consumer Behavior**. Fort Worth: The Dryden Press.
- Philip Young, Vamadu A. Sheriff, & Sandra R. Naeger. (2001). A button up definition of self sufficiency voices from low income job seekers. **Qualitative social work, 8(3)**, 357-376.
- P. Young, & M. B. King. (2002). **Factor affecting education administration**. Ohio: OsioState University.
- Reynolds, D., & Creemers, B. (1990). School Effectiveness and School Improvement: A Mission Statement. **School Effectiveness & School Improvement, 1(1)**, 1-3.
- Robbins, Stephen P. (1994). **Essentials of Organizational Behavior**. New Jersey: Prentice – Hall.
- Rogers, C. V., & W. M. Frank. (1996). Language with Purpose: Using Authentic Material in the Foreign Language Classroom, **Foreign Language Annuals, 21(5)**, 467- 476.
- Sharkansky. (2001). **Policy Analysis in Political Science**. Chicago : Markham.
- Smith, R.H., et al. (1980). **Management making organizations perform**. New York: Macmillan.
- Tariq, Khan. (2014). The Concept of 'Marketing Mix' and its Element. **International Journal of Information, Business and Management, 6(2)**, 1-2.
- Vroom, Victor H. (1980). **Work and motivation**. New York: John Wiley & Sons.
- Water M. (1971). The Role of the Secondary School Principals in New Jersey. **Dissertation Abstracts International, 32 (2)**, 705 –A.
- Wolery, M., & Stilwill, William E. (1991). **Preschoolers with learning disabilities**. New York: McGraw-Hill.
- Zuber Skerritt, O. (1991). **Action Research for change and development**. New York: McGraw-Hill.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้จัดทำขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อต้องการสำรวจการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท

2. ผู้ตอบแบบสอบถามฉบับนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท

แบบสอบถามฉบับนี้ ผู้ศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สอบถามการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท โปรดตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อตามสภาพจริง

ขอขอบพระคุณอย่างสูงที่ท่านกรุณาตอบแบบสอบถาม คำตอบของท่านเป็นข้อมูลที่มีคุณค่าอย่างมากต่อการทำวิจัยในครั้งนี้ และจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อประสิทธิภาพการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ดีในภาพรวมต่อไป

ขอขอบคุณ

ลวณรัตน์ ชัยกิจธนาภรณ์

นักศึกษาหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ตอนที่ 1

ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ให้ตรงกับสถานภาพของท่าน

1. ตำแหน่ง

☐ ผู้บริหารสถานศึกษา

☐ ครู

2. เพศ

☐ ชาย

☐ หญิง

3. อายุ

☐ น้อยกว่า 30 ปี

☐ 30 – 39 ปี

☐ 40 – 49 ปี

☐ มากกว่า 49 ปีขึ้นไป

4. วุฒิการศึกษา

☐ ปริญญาตรี/เทียบเท่า

☐ สูงกว่าปริญญาตรี

5. ประสบการณ์ในการทำงาน

☐ น้อยกว่า 10 ปี

☐ 10 - 20 ปี

☐ มากกว่า 20 ปีขึ้นไป

6. ขนาดของสถานศึกษาที่สังกัด

☐ ขนาดเล็ก (นักเรียนจำนวน ต่ำกว่า 121 คน)

☐ ขนาดกลาง (นักเรียนจำนวน 121- 300 คน)

☐ ขนาดใหญ่ (นักเรียนจำนวน 301 คนขึ้นไป)

ตอนที่ 2

การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหาร
สถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อสำรวจการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) ด้านนโยบาย 2) ด้านวิชาการ 3) ด้านงบประมาณ และ 4) ด้านบริหารทั่วไป โปรดพิจารณาข้อความว่าอยู่ในระดับมากน้อยเพียงใด แล้วเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับทัศนะเพียงช่องเดียว ดังนี้

- 5 หมายถึง มีการบริหารอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีการบริหารอยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีการบริหารอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีการบริหารอยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีการบริหารอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ข้อที่	การบริหารสถานศึกษา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	ระดับการบริหาร				
		5	4	3	2	1
1	ด้านการกำหนดนโยบาย มีนโยบายสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
2	จัดการศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
3	บูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ ประกอบด้วย 3 ห่วง 2 เงื่อนไข เข้าไปด้วย					
4	การวัดผลครอบคลุมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตาม นโยบายหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
5	มีการดำเนินการตามเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมี แบบแผน					
6	เอื้อต่อการส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษา ตาม แนวทางหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง					
7	ดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องตามนโยบายที่ กำหนด					

ข้อที่	การบริหารสถานศึกษา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	ระดับการบริหาร				
		5	4	3	2	1
8	ปรับปรุงและพัฒนานโยบายตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น					
9	มีนโยบายการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปบูรณาการในการทำงานในสถานศึกษา					
10	ด้านวิชาการ คำนึงถึงความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ					
11	เน้นการปฏิบัติจริง เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติตนที่เหมาะสมในชีวิตประจำวัน					
12	จัดทำหน่วยการเรียนรู้บูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง					
13	วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของสาระ /มาตรฐาน /ตัวชี้วัด ชั้นปี ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลัก แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง					
14	จัดทำมาตรฐานการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง					
15	ส่งเสริมและปลูกฝังวิธีการคิดในการปฏิบัติตนตาม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
16	สร้างรูปแบบของกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย และเหมาะสมกับผู้เรียน					
17	จัดการเรียนแบบมีเหตุมีผล หรือความพอดี พอประมาณ ตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง					
18	จัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทั้งด้านความรู้ คุณธรรม					
19	ด้านงบประมาณ พิจารณาถึงรายรับและรายจ่ายของสถานศึกษา ให้มี ความเหมาะสมโดยใช้หลักการจัดทำงบประมาณ แบบสมดุล					
20	ดำเนินการตามฐานตัวเลขของค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริง					
21	ใช้ทรัพยากรร่วมกัน เพื่อแก้ปัญหาการ ใช้ทรัพยากรอย่างจำกัด					

ข้อที่	การบริหารสถานศึกษา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	ระดับการบริหาร				
		5	4	3	2	1
22	คำนึงถึงความสามารถในการบริหารจัดการเป็นที่ตั้ง					
23	วิเคราะห์ความคุ้มค่า คุ่มทุน และผลที่ได้จากการใช้จ่ายในแต่ละครั้ง					
24	คำนึงถึงผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในด้านประสิทธิผล					
25	ตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของการใช้งบประมาณในการดำเนินงานต่างๆ					
26	กำหนดมาตรการการประหยัดงบประมาณ และดำเนินการอย่างต่อเนื่อง					
27	จัดทำแผนการบริหารความเสี่ยงด้านการเงิน					
28	บริหารทั่วไป การใช้/ดูแล/รักษา/ปรับปรุง อาคารสถานที่ และจัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาอย่างเหมาะสม					
29	จัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้					
30	บำรุงรักษาอาคารสถานที่/สภาพแวดล้อม/แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอเพื่อใช้ประโยชน์ได้นาน					
31	บริหารอาคารสถานที่และจัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
32	ประสานสัมพันธ์กับชุมชนให้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อการอยู่อย่างพอเพียง					
33	จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่มีคุณลักษณะและการจัดการที่สอดคล้องกับความพอประมาณกับศักยภาพของนักเรียน					

-ขอขอบคุณที่ตอบแบบสอบถาม-

ภาคผนวก ข

ผลการวิเคราะห์คุณภาพของแบบสอบถามในการวิจัย
ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในการวิจัย

ข้อ	รายการ	คะแนนจากผู้เชี่ยวชาญคนที่					ค่า IOC
		1	2	3	4	5	
1	ด้านการกำหนดนโยบาย มีนโยบายสอดคล้องกับหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
2	จัดการศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
3	บูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ ประกอบด้วย 3 ห่วง 2 เงื่อนไข เข้าไปด้วย	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
4	การวัดผลครอบคลุมคุณลักษณะอันพึง ประสงค์ตามนโยบายหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
5	มีการดำเนินการตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ อย่างมีแบบแผน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
6	เอื้อต่อการส่งเสริม สนับสนุนการจัด การศึกษา ตามแนวทางหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
7	ดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องตาม นโยบายที่กำหนด	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
8	ปรับปรุงและพัฒนานโยบายตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้มี ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
9	มีนโยบายการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงไปบูรณาการในการทำงานใน สถานศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
10	ด้านวิชาการ คำนึงถึงความต้องการของผู้เรียนเป็น สำคัญ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
11	เน้นการปฏิบัติจริง เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ ตอนที่เหมาะสมในชีวิตประจำวัน	+1	+1	+1	0	+1	0.80

ข้อ	รายการ	คะแนนจากผู้เชี่ยวชาญคนที่					ค่า IOC
		1	2	3	4	5	
12	จัดทำหน่วยการเรียนรู้บูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
13	วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของสาระ / มาตรฐาน / ตัวชี้วัดชั้นปี ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
14	จัดทำมาตรฐานการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
15	ส่งเสริมและปลูกฝังวิธีการคิดในการปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
16	สร้างรูปแบบของกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
17	จัดการเรียนแบบมีเหตุมีผล หรือความพอดีพอประมาณ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
18	จัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทั้งด้านความรู้ คุณธรรม	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
19	ด้านงบประมาณ พิจารณาถึงรายรับและรายจ่ายของสถานศึกษา ให้มีความเหมาะสมโดยใช้หลักการจัดทำงบประมาณแบบสมดุล	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
20	ดำเนินการตามฐานตัวเลขของค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
21	ใช้ทรัพยากรร่วมกัน เพื่อแก้ปัญหาการใช้ทรัพยากรอย่างจำกัด	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
22	คำนึงถึงความสามารถในการบริหารจัดการเป็นที่ยึด	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
23	วิเคราะห์ความคุ้มค่า คุ่มทุน และผลที่ได้จากการใช้จ่ายในแต่ละครั้ง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00

ข้อ	รายการ	คะแนนจากผู้เชี่ยวชาญคนที่					ค่า IOC
		1	2	3	4	5	
24	คำนึงถึงผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในด้านประสิทธิผล	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
25	ตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของการใช้งบประมาณในการดำเนินงานต่างๆ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
26	กำหนดมาตรการการประหยังบประมาณและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
27	จัดทำแผนการบริหารความเสี่ยงด้านการเงิน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
28	บริหารทั่วไป การใช้/ดูแล/รักษา/ปรับปรุง อาคารสถานที่ และจัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาอย่างเหมาะสม	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
29	จัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
30	บำรุงรักษาอาคารสถานที่/สภาพแวดล้อม/แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอเพื่อใช้ประโยชน์ได้นาน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
31	บริหารอาคารสถานที่และจัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
32	ประสานสัมพันธ์กับชุมชนให้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อการอยู่อย่างพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
33	จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่มีคุณลักษณะ และการจัดการที่สอดคล้องกับความพอประมาณกับศักยภาพของนักเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00

ภาคผนวก ค

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. อาจารย์ ดร.อภิสิทธิ์ ภาชนะวรรณ	ประธานสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
2. อาจารย์ ดร.เฉลิมชัย หาญกล้า	อาจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
3. อาจารย์ ดร.ภูวดล จุลสุคนธ์	รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐาปนกร แก้วเงิน	คณบดี คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วินัย สมมิตร	อาจารย์พิเศษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ภาคผนวก ง
หนังสือขอความอนุเคราะห์
เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ที่ ๓๐๙/๖๐

วันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

เรียน อาจารย์ ดร.อภิสิทธิ์ ภาชนะวรรณ

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. คำโครงการวิทยานิพนธ์

๒. แบบสอบถามเพื่อการทำวิทยานิพนธ์

๓. แบบประเมินคุณภาพเครื่องมือ

ด้วย นางลวณรัตน์ ชัยกิจธนาภรณ์ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการ
บริหารการศึกษา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาชัยนาท โดยมี อาจารย์ ดร.อภิสิทธิ์ ภาชนะวรรณ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และ
อาจารย์ ดร.เฉลิมชัย หาญกล้า เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ
ใช้ในการทำวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้เรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ
ในครั้งนี้

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน
ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ตามเอกสารที่แนบมาพร้อมหนังสือฉบับนี้ และ
ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพชรสุดา เพชรใส)

คณบดีคณะครุศาสตร์

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ที่ ๓๑๐/๖๐

วันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุมัติเคราะห้เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

เรียน อาจารย์ ดร.เฉลิมชัย หาญกล้า

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. คำโศรวิทยานิพนธ์

๒. แบบสอบถามเพื่อการทำวิทยานิพนธ์

๓. แบบประเมินคุณภาพเครื่องมือ

ด้วย นางลวณรัตน์ ชัยกิจชนาภรณ์ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามทศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท โดยมี อาจารย์ ดร.อภิสรร์ ภาชนะวรรณ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และอาจารย์ ดร.เฉลิมชัย หาญกล้า เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือใช้ในการทำวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้เรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในครั้งนี้

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ใคร่ขออนุมัติเคราะห้จากท่าน ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ตามเอกสารที่แนบมาพร้อมหนังสือฉบับนี้ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพชรสุดา เพชรใส)

คณบดีคณะครุศาสตร์

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ที่ ๓๑๑/๖๐

วันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุมัติเป็นผู้อยู่ควบคุมตรวจสอบเครื่องมือ

เรียน อาจารย์ ดร.ภูวดล จุลสุคนธ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. คำโครงการวิทยานิพนธ์

๒. แบบสอบถามเพื่อการทำวิทยานิพนธ์

๓. แบบประเมินคุณภาพเครื่องมือ

ด้วย นางลวณรัตน์ ชัยกิจธนาภรณ์ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการ
บริหารการศึกษา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียง ตามทศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาชัยนาท โดยมี อาจารย์ ดร.อภิสิทธิ์ ภาชนะวรรณ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และ
อาจารย์ ดร.เฉลิมชัย หาญกล้า เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ
ใช้ในการทำวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้เรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ
ในครั้งนี้

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ใคร่ขออนุมัติจากท่าน
ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ตามเอกสารที่แนบมาพร้อมหนังสือฉบับนี้ และ
ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพชรสุดา เพชรใส)

คณบดีคณะครุศาสตร์

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ที่ ๓๑๒/๖๐

วันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุมัติเฝ้าระวังเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐาปกรณ์ แก้วเงิน

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. คำโครงการวิทยานิพนธ์

๒. แบบสอบถามเพื่อการทำวิทยานิพนธ์

๓. แบบประเมินคุณภาพเครื่องมือ

ด้วย นางลวันรัตน์ ชัยกิจธนาภรณ์ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการ
บริหารการศึกษา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาชัยนาท โดยมี อาจารย์ ดร.อภิสิทธิ์ ภาชนะวรรณ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และ
อาจารย์ ดร.เฉลิมชัย หาญกล้า เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ
ใช้ในการทำวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้เรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ
ในครั้งนี้

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน
ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ตามเอกสารที่แนบมาพร้อมหนังสือฉบับนี้ และ
ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพชรสุดา เพชรใส)

คณบดีคณะครุศาสตร์

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ที่ ๓๐๘/๕๙

วันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุมัติเป็นผู้ใช้วิชาญตรวจสอบเครื่องมือ

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วินัย สมมิตร

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. คำโศรวิทยานิพนธ์

๒. แบบสอบถามเพื่อการทำวิทยานิพนธ์

๓. แบบประเมินคุณภาพเครื่องมือ

ด้วย นางลวณรัตน์ ชัยกิจชนาภรณ์ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท โดยมี อาจารย์ ดร.อภิสิทธิ์ ภาชนะวรรณ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และอาจารย์ ดร.เฉลิมชัย หาญกล้า เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือใช้ในการทำวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้เรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในครั้งนี้

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ไคร่ขออนุมัติจากท่านในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ตามเอกสารที่แนบมาพร้อมหนังสือฉบับนี้ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพชรดา เพชรใส)

คณบดีคณะ

ภาคผนวก จ
หนังสือขอความอนุเคราะห์
ทดลองใช้ (try out) เครื่องมือในการวิจัย

ที่ ศธ ๐๕๔๙.๐๒/๕๓๕

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ถนนราชนันทมาราช
อ.เมือง จ.ลพบุรี ๑๕๐๐๐

๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ทดลองใช้ (Try out) เครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์
เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท

ด้วย นางลวณรัตน์ ชัยกิจชนาภรณ์ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชา
การบริหารการศึกษา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียง ตามทศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท โดยมี อาจารย์ ดร.อภิสิทธิ์ ภาชนะวรรณ เป็นอาจารย์ที่
ปรึกษาหลัก และ อาจารย์ ดร.เฉลิมชัย หาญกล้า เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ปัจจุบันอยู่ใน
ขั้นตอนทดลองใช้ (Try out) เพื่อตรวจสอบคุณภาพและปรับปรุงเครื่องมือวิจัยที่ได้สร้างขึ้น

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน
ให้นางลวณรัตน์ ชัยกิจชนาภรณ์ ดำเนินการทดลองใช้เครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์กับกลุ่ม
ตัวอย่าง ซึ่งได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ชัยนาท เพื่อเก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ ในการนี้นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อและประสาน
ขอความอนุเคราะห์ด้วยตนเอง

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพชรสุดา เพชรใส)

คณบดีคณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ภาคผนวก จ

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลในการวิจัย

ที่ ศธ ๐๕๔๙.๐๒/๕๓๖

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ถนนนารายณ์มหาราช
อ.เมือง จ.ลพบุรี ๑๕๐๐๐

๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท

ด้วย นางลวณรัตน์ ชัยกิจชนาภรณ์ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชา
การบริหารการศึกษา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียง ตามทศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท โดยมี อาจารย์ ดร.อภิสิทธิ์ ภาชนะวรรณ เป็นอาจารย์ที่
ปรึกษาหลัก และ อาจารย์ ดร.เฉลิมชัย หาญกล้า เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ปัจจุบันอยู่ใน
ขั้นตอนระหว่างเก็บข้อมูล ซึ่งหน่วยงานของท่านได้ถูกเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลใน
ครั้งนี้

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน
ให้นางลวณรัตน์ ชัยกิจชนาภรณ์ ดำเนินการเก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์กับกลุ่มตัวอย่าง
ซึ่งได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท
เพื่อเก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ ในการนี้นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อและประสานขอความ
อนุเคราะห์ด้วยตนเอง

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพชรสุดา เพชรใส)

คณบดีคณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ประวัติผู้ทำวิทยานิพนธ์

ชื่อ สกุล	นางลวณรัตน์ ชัยกิจธนาภรณ์
วัน เดือน ปีเกิด	วันที่ 8 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2520
ที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 157 หมู่ที่ 1 ตำบลสรรพพยา อำเภอสรรพพยา จังหวัดชัยนาท
สถานที่ทำงาน	เทศบาลตำบลโพนางคำตก อำเภอสรรพพยา จังหวัดชัยนาท
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2548 ครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) สาขาวิชาการประถมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี พ.ศ. 2560 ครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี